صحیفه	سطر	
٧٦	٩	(آیرو) » »
٧٨	٣	(المدی) » »
٧٨	٤	(یِلا) » »
٧٨	٥	(ویرا) » »
٧٨	١٠	(اکر) » »
٨٨	١٠	(کلمدنك) » »
٩٠	٥	(کورمانك) » »
٩٠	١١	(بیلنکز) » »
٩٢	١٢	(طامله) » »
٩٩	٢٣	(اصحاب) » »
١٠٠	٢	(بی‌انبازلری) » »
١٠٢	٢٣	(ططس) » »

— یاکلیشلر —

١١٠	١٥	(برنو) اولمش . (برون) اولەجقدر
١١٢	٢١	(وا) اولمش . (ورا) »

— ایی چیقمایانلر —

صحیفه	سطر	
٥	٣	(اسکی) کلمه‌سی ایی چیقمامشدر
٦	٦	(بقیه) » »
٨	١	(دکتر) » »
١٣	٦	(بویوردن) » »
١٣	١١	(یا که) » »
١٤	١	(پاشا) » »
١٤	١١	(بینی) » »
١٥	١	(پاشا) » »
١٦	١	(یاز) » »
٢٨	٣	(پاشا) » »
٢٨	٤	(بویخشی) » »
٢٨	٥	(کردان) » »
٢٨	٩	(کرکمز) » »
٣٦	٦	(بیندن) » »
٤٣		صوك سطرده (لمصححه) اونودولمشدر
٤٩	٩	(کوپرودن) کلمه‌سی ایی چیقمامشدر
٥٢	١٤	(بتورن) » »
٧٠	٢	(دیکل) » »
٧٠	٧	(کورمز) » »
٧٢	١	(اسلو) » »
٧٤	١٢	(نوحیچن) » »
٧٦	٨	(انلردن) » »

یالكز بوراده عرض ایده‌جكم شیلر وار : (ولد چلبی افندی) املامزك اصلاح وتعدیلی طرفداری اولدیغندن حركه‌سز اوله‌رق یازاركن پك یكی بر صورتده یازمشدی ؛ واولرك ، كافلرك هر بریسی ایچون بر اشارت قویدیغی كبی قالین اوقونان ، اینجه اوقونان حرفلری‌ده آییرمشدی . حالبوكه مذكور اشارتلر مشارالیه طرفندن ایلك دفعه اوله‌رق دوشونولمش ، بولونمش شیلر اولدیغی ایچون او اشارتلره كوره یكیدن حرف دوكدورمك لازم كلیوردی . بوده زمانه ومصرفه محتاج‌اولدیغی ایچون بوآرزوسندن واز كچمكه مجبور اولدیلر ؛ برده مشارالیه حروف املاٸی پك مبذول صورتده قوللانمش و بر طاقم كلمه‌لری یكی بر شكلده یازمشدی . عبد عاجز بونك شیمدیلك زمانی اولمدیغنی مشارالیهه عرض ایتدم تنزلاً بو بابده‌كی مطالعه‌می قبول بیوردیلر . بناءً علیه حركه‌سز اولان قسمی صرف كندی عادتمه كوره یازدم . وبوبابده اكثریتله نسخهٔ اصلیه‌نك صاغ صحیفه ایچنده‌كی كلمه‌لری نظر دقته آلدم . یالكز بعضاً حاشیه‌ده (نسخه) دییه كوستریلن بر كلمه‌یی دها موافق بولدیغمدن اونی ترجیح ایتدم ؛ برده (بلغیل) كبی بعض كلمه‌لر آهنكه مغایر اولدیغندن واعتقادمجه بونك بویله یازلمسی ناسخ خطاسی بولوندیغندن بونی اسكیدن برو عادت اولدیغی وجهله (بیلگل) طرزنده یازدم . یالكز اصحاب مطالعه‌یه شونی عرض ایدرم‌كه حركه‌لی قسمده هیچ بر تبدیل ، تغییر ، تعدیل یاپمدم و عادتا اونی فوطوغراف ایله آلینمش برصورتده ترتیب وتمثیل ایتدیردم . اصحاب مطالعه امین اولسونلركه ولد چلبی افندینك ال یازیسیله اولان نسخه نه‌ایسه شومطبوعده‌تماما اودر . بن‌بوخصوصده تبدیل ، تحریف ، تصحیفدن بری‌یم .

ممكن‌كه اصحاب مطالعه‌دن بر ذات (شواثره برده لغت جدولی قونولسه ای‌اولوردی) فكرنده بولونور . بو سؤال مقدره جوابم شودر : ولدچلبی افندینك حاشیه‌ده‌كی یازیلری یالكز لغته‌عائد اولمیوب لغتدن زیاده شرح وتفسیر ماهیتنده‌در . ایشته بونكته‌دن دولاییِ حاشیه‌ده (لغت) كلمه‌سنك یرینه (ایضاح) كلمه‌سنی قوللاندم .

كلیسلی معلم رفعت

دیوان شریفك ایكی‌ده علاوه‌سی واردر برنجی علاوه (ولدچلبی) افندی طرفندن، ایكنجی علاوه (مسعودیه) حكومت طبیبی (دوقتور فریدون نافذ) بك طرفندن كوندرلمشدر . ك . م . ر .

افادهٔ مصحح .

شو دیوان شریفی شو حالده طوپلادیغندن دولایی اولافاضل محترم ولد چلبی افندی‌یه ، نفیس بر صورتده طبع ایتدیردیکندن دولایی ثانیاً معارف وکیلمز خطیب ادیب حمدالله صبحی بك افندی‌یه چوق چوق تشکرلر ایدرم .

شو اثری عبد عاجز آریجه بر قاچ جهتدن سویورم : ١ ـ صاحب اثر خالص مخلص تورك اوغلی تورکدر . ٢ ـ صاحب اثر تورکی ، تورکلکی ، تورك ایلنی ، تورك دیلنی ایلك سونلردندر . ٣ ـ صاحب اثر اجدادی اعتباریله (بلخ) لی ایسه‌ده کندیسی مبارك آناطولینك کوبکنده سوکیلی (قونیه) مزده طوغمش همشهریمزدر .

شو اثره بنم برقاچ صورتله خدمتم کچدی : ١ ـ ولد چلبی افندینك اوکوزل ، سویملی یازیسیله یازمش اولدیغی نسخه‌یی صولدورمامق ایچون مرتبلره ویریله‌جك کاغدلری بن یازدم . ٢ ـ ترتیب تصحیحلرینی بن یاپدم . ٣ ـ صحیفه باغلار وحاشیه‌لری صحیفه‌لره توزیع ایدرکن حرکه‌لی یازی دیزمکده ، تعلیق دیزمکده « مطبعهٔ عامره » نك قرق سنه‌لك امکداری ، یکانه صنعتکارمز (دیوان لغات ترك) ایله (ابن المهنا) کتابلرینك مرتبی مرتب (مهاجر محمد افندی) ایله برابر چالیشدم [١] . ٤ ـ بعضاً کندیمجه فائده‌لی ظن ایتدیکم اوفق تفك علاوه‌لر یاپدم وبونی نفس حاشیه‌دن تفریق ایچون صحیفه‌نك آلتنده‌کی یاریم چیزکیدن صوکره قویدوردم ؛ یاننه برده (لمصححه) کلمه‌سنی قوندوردم . یازدیغم شیلرده یا کلیشم وارسه ارباب کمال بنی عفو بیورسونلر .

شو دیوان شریف ظاهرده بر نسخه ایسه‌ده حقیقتده ایکیدر : دائما صحیفه‌نك صاغ طرفنده حرکه‌لی ، صول طرفنده حرکه‌سز اوله‌رق باصیلمشدر .

بونك سببی شودر : (ولد چلبی) افندی بونسخه‌یی یازدقدن صوکره برطاقم ادیبلرمزه کوسترمش . بعضلری املانك اسکی حالنی محافظه ایتمسندن دولایی اوقومه‌ده کوجلك چکمش وبناءً علیه برده شیمدیکی املا ایله یازلمسنی رجا ایتمشلر . بونك اوزرینه مشارالیه برده حرکه‌سز اوله‌رق شیمدیکی املا ایله یازمغه مجبور اولمشدر .

---

[١] (فرهنکنامهٔ سعدی) ترجمه‌سنی قابلیتلی کنج مرتبلرمزدن مرتب فتحیه‌لی کوچوك (اسماعیل افندی) دیزمشدی .

« مناقب‌العارفین » اسملی اثرده آنادولینك اودورده‌کی حیاتی حقنده پك قیمتلی معلومات واردر . افندیسنك وفاتندن یاریم عصر صوکرا قونیه افقلرینه ابدیاً وداع ایتمشدر (۷۶۱) قبری درگاه مولانا جوارنده برخانه درونده‌در . کتابهٔ مزاری تاریخ انجمنی مجموعه‌سنده ولطفی پاشا تاریخنك حاشیه‌سنده موزه حافظ کتبی عالی بك طرفندن نشر ایدلمشدر .

اوچ غزلیله تورك ادبیاتنه‌ده خدمت ایتمشدر . (۱)

افلاکی ده‌ده‌نك ترجمهٔ حالی سفینهٔ مولویه‌نك جلد ثالثنك ایلك قسمنده مقیددر.

مذکور اوچ غزل بی بدلدن یالکز سلطان ولد وصفنده اولانی مولویلرجه معلوم اولوب حتی آیین شریفلرده دخی مقام معروفیله اوقونوردی . بو غزل مولوی مشایخ‌عرفاسندن سفینهٔ مولویه صاحبی ثاقب دده طرفندن تخمیس ایدلدیکی کبی ولد چلبی افندی طرفندن دخی لهجهٔ قدیمنه موافق بر لسان نزیه وساده ایله تخمیس ایدلمشدر .

جناب مولانا و حفیدلری اولو عارف چلبی وصفنده اولانلری ایسه چلبی افندی حضرتلری ۱۳۰۶ تاریخلرنده استانبولده بولندقلری زمان ایوبده « شاه سلطان » کتبخانه‌سنده‌کی عتیق بر مجموعه‌دن استنساخ ایتمشلردر . بو غزللر شیمدی‌یه قدر کیمسه طرفندن کورلمامش ونشر ایدلمه‌مشدر . بو کشف علمی‌ده ولد چلبی افندینك نامنه قید ایدلملیدر . املای قدیمی محافظه ایدەرك یازلمشدر . فقط سلطان ولده عائد بولنانی اوزرنده ایچه « روتوژ » یاپیلدیغی آکلاشیلیور. ولدچلبی افندینك رسمی‌اوخصوصی مولوی کتبخانه‌لرندن، حضور معلا کتبخانه‌سندن تصحیح و تهذیب ایتدیکی بو اوچ شعر افلاکی دده کبی دور سلجوقی‌یه یتشمش ، قرامانیلر زماننده قونیه‌ده (۷۶۱) سنهٔ هجریه‌سنده وفات ایتمش قونوی‌الاصل بر تورك متفنن و شاعرینك آثاری اولمق حیثیتیله ، سلطان ولد دیواننك صوکنه درجی جداً مناسبدر .

همان اولو تاکری تورك یوردینی ، وطنی عشق ومحبت ایله سوەن فضیلتلی اولادلرله دولدیرسین آمین .

مسعودیه ۱۸ تشرین ثانی ۱۹۲۵ — « دوقتور فریدون نافذ »

---

(۱) بو اوچ غزل برنجی علاوه‌ده موجوددر . (لمصححه)

بنی تشانسکز . [یعنی دنیانك بوقادار آلایشنه قاپیلما ، و بنم مدحلریمی ایشیدیپده غرورلانمه ؛ اونوتما ، لاموجود الاهو !]

ولد : بابام سویلمشدی ، قونیه‌لیلر سز اوسکز . . . . . .

سلطان ولد بو ایکی غزلی ایله بوتون قونیه اهالیسنك ابدی شکرانلرینی ، لایزال حرمتلرینی قازانمشدر .

سلطان ولد حضرتلرینك بویوك مخدومی اولو عارف چلبی‌ده حساس بر شاعردر . بوتون آناطولینی ، کوچوك کوچوك بکلکاره آیریلن کوچوك آسیانك سویملی شهر وقصبه‌لرینی بیر بیر کزه‌رك ، هپ بکلر طرفندن حرمت کورویوردی . ایرانه ، الجزیره‌یه دخی سیاحت ایدن بو قیمتلی شاعر بویوك پدری مولانا کبی بویوك بر صنعتکار ایدی . تذکره‌لر ایله ، مناقبنویسلرك اهمال ایتدکاری بو کزیده خصلت شاعرك دیوانچه‌سی غرامی شعرلرله دولودر .

دیدم اندر خواب مولانای ما

سور شهر قونیه میزد الصلا

بیتیله ابتدار ایدن بر غزلی جداً الهامکارانه یازلمشدر. آق جکر ورمندن هنوز قرق طقوز یاشنده ایکن وفات ایدن اولو عارف چلبی بشلی باشنه برعصر آدمیت ایدی‌یازیق‌که یاریم عصر یاشامدن کوزلرینی صنعت دنیاسنه قاپادی .

افلاکی دده : اولو عارف چلبی‌نك الك عزیز مریدی ، سوکیلی ندیم وبنده‌سی ایدی. اصلاً قونیه‌لی « اخی ناطور » اسملی بر صنعتکارك اوغلیدر. کنجلکنده علم، فن، هیئت، کیمیا تحصیل ایتمش ، نجوم ایله ، سیمیا ایله اوغراشمشدی . هیئته اولان مراقندن دولایی افلاکی مخلصی ایله تزین ایتمشدر .

قونیه‌نك علاءالدین تپه‌سنده (افلاطون)ه نسبت ایدیلن وبیزانتینلردن قالمه برقله‌ده رصدله اوغراشدیغی مرویدر . (بوقله‌یه، عبدالعزیز زمانده بویوك برساعت قونولمش، اوزرینه‌ده بونی حاکی بر کتابه وضع اولنمشدی. کتابه‌نك صوك مصراع تاریخیسی شوایدی: [رصدگاه فلاطونکن یاپلدی قلهٔ ساعت] بوقله بالآخره برعصیانده ییقلمشدر .

افلاکی افندیسیله برلکده بوتون آنادولی‌یی کزمشدر . ولی‌نعمتی نامنه یازدیغی

حس ایده‌جکلردر که بو بیوك ذاتك قانی وطن حسلریله چارپار ، یورد دویغوسیله ضربان ایدرمش . ایشته یوردینی بویله علوی احتساسات ایله سودن بوعالی قدر ذات همشهریلرینی، باقکز ، ناصل تقدیر ، تبجیل وحتی تقدیس ایله مدح ایدییور :

ای مردم قونیه بدانید — که زاده شما ز شهر جانید
چون لانهٔ آن هماست این شهر — مرغان زمانه را نمانید
پرواز کنید چون همایان — درخلقت وخلق چون همانید
چون حشر کنند شهرها را — بر جملهٔ شهرها روانید
چی شهر که هریکی ازین کوی — در قیمت وقدر صد جهانید
هستید زر تمام هر یك — چی زرکه هزار کنج وکانید
مخصوص برحمت الهید — محفوظ زکنج شایکانید
در بند کی خدا فریدید — بی چتر شهان جاودانید
دارید جنان پاك و روشن — باحور روانه در جنانید
از خرد و بزرك اولیایید — از پیر وجوان همه شهانید
دیدی نظر از شما نشانی — افسوس وغبین که بی‌نشانید
کفتست «ولد» که والد من — می داد خبر که جمله آنید

مألاً تورکجه‌سی :

قونیه‌لیلر ، عالم ارواحدن دوغدیغکزی بیلیکز . بو شهر اوت او هانك لانه‌سیدر . زمانه مرغانه بکزه‌مزسکز . شهبالکزله فضای لایتناهیده اوچوکز ، یارادیلیشده ، اخلاقده مبارکسکز . شهرلری حشر ایتسه‌لر ، اونلرك هپسنه روح سز اولورسکز .

یارب ، بو ناصل بر شهر که هر محله‌سی یوز جهان قدر وقیمتنده‌در . قونیه‌لیلر ، هر بریریکز عیاری تام برر آلتونسکز . اووخ ، آلتون نه ؟ بیك خزینهٔ غیب ، بیك کان فضائلسکز . اللهك نور رحمتنه مظهر ، خدا ویرکیسی خزینه‌لردن نصیبه‌دارسکز . اوت صورتده بوارض سفلیدن ، ناسوتدن‌سکز ، خایر خایر اسرار وصفاتده ملکوتدن، عالم علیادن‌سکز .

تاکری‌یه قول اولمقده فرید ، سرایسز، اوتاغسز پادشاهلرسکز . تمیز ، پاك ، روشن قلبکز وار ، روحانی حوریلرله جنتده‌سکز کوچوککز ، بویوککز اولیا کبی‌در . کنجکز ، اختیاریکز شاهلر کبی‌در . کندکدن بر نشانی کوردك ، هیهات الداندك ،

هر قلعه چو اختریست تابان | تو برسر اختران چو ماهی
چون حضرت شیخ ما گزیدت | تو مکه و کعبهٔ الهی
بودت ز وجود شیخ رونق | وا کنون تو بتربه در پناهی
ای قونیه جنتی و حوری | ای قونیه دولتی و جاهی
هم پیرهنی وهم قبایی | هم توکمری وهم کلاهی
هم ساقیٔ ما وهم شرابی | هم‌منزل وصل وهم که راهی
هم معدن عشرتیٔ و شادی | هم مایهٔ گریهٔ و آهی
ای مصر به پیش این چنین شهر | بس خرد وحقیر همچوکاهی
نوریست روان دران سوادش | دا دست خدا دو صد گواهی
در قونیه ای ولد نشین خوش | تا دفع شود ازو تباهی

تورکجه‌سی :

عبدعاجز اولجه بو غزلی نشر ایتدیکمده تورکجه‌سنی شویله یازمشدم :

ای عسکرله دولو قونیه ؛ سن روم قطعه‌سنك تختگاهیسك. هر بویوك شهر بر امیر کبی‌در ، سن او قوماندانلرك باشنده شاهسك . هر قلعه پارلایان برییلدیز کبی‌در ؛ سن او ییلدیزلرك باشنده آی کبیسك . سنی بیزم شیخمز بکه‌ندی ، سن مکه و کعبهٔ الهیسك . اوکجه شیخمزك وجودیندن رونق آلییوردك ، شیمدیده تربه‌سنك حمایه‌سی آلتنده سك . [یعنی اولجه بالذات اوقونیه‌نك علمنه ، عرفاننه درس ویره‌رك ، تدریس ایده‌رك خدمت ایدییوردی . شیمدی‌ده مثنویسیله ، براقدیغی کامل افندیلرله چالیشیور دیمك‌در] ای قونیه ! سن جنت وحوریسك ؛ ای قونیه سن دولت و جاهسك . کوملکم ، وخرقه‌م ، وکمرم ، کلاهمسك. بزم ساقی وشرابمزسك . . وصلت منزلی ، یولمزسك . ذوقك ، مسرتك معدنی ، کریه وآهك مایه‌سیسك ! ای مصر ؛ سن بوقونیه شهرینك اوکونده صمان چوپی کبی کوچوك وحقیرسك . قونیه قرالتیسنده ، ایکی سیاه کوزك ضیاسی کبی برنور روان وار . قونیه شهرینك قورواپشنده‌کی کوزه‌للکلره الله ، ایکی یوز شاهد یراتمشدر .

ای ولد ! قونیه‌ده خوشجه اوطور ، تاکه اوندن صیقینتیلر اوزاق اولسین . . . .

°

سلطان ولد حضرتلرینك یوقاری‌یه ترجمه‌سیله برلکده یازدیغمز غزلنی دقتله‌اوقویانلر

— ایکنجی علاوه —

تورك دیللرینه دائر کنیش بیلکیسیله هیمزه اوستاد اولان ولد چلبی افندی عموجه‌مزك ـ بیللرجه سوره‌ن برچالیشمه و آراشدیرمه‌دن صوکرا ـ باصدیرمغه موفق اولدقلری شو تورکجه و قیمتلی دیوانه عاجزلری ده دیوانده‌کیلر قادار ده‌کرلی ایکی غزل أرمغان ایدجکم . بو غزللر فارسی اولوب سلطان ولد حضرتلرینك ینه کندی دیوانلرنده مقیددر .

برنجیسی اوقونجه آکلاشیله‌جقدر که بو ، بوتون معناسیله بویوك و یوکسك روحلی عالی ذات یوردینی هرکسدن فضله سوه‌ن بر وطن پرور ایمش . دیکر بر غزلده ایسه وطنداشلرینی اوکویور . همده نه‌علوی بر احتساسله سوکیسنی افاده ایدییور . سلچوق تورکاری وقتنده ، [لارنده ـ قرامان] شهرنده دوغان [۶۲۳ـ۱۲۲۶] سلطان ولد قونیه‌ده ، بو تورك شهرنده بویومشدر .

اوزمان قونیه ، شیمدیکی کبی سوقاقلری توز ، چامور دریاسی ، اولری کرپیچ ، ایکری ، بوکری دکل ، شن ، سعادتلی برمملکت ایمش . .

او قونیه که ، کوچوك آسیا شهرلری آره‌سنده قالین سورلر ایله یابانجی هجوملرندن قورونمشدی . کنیش جاده‌لری ، طاشدن تمیز اولری ، علاءالدین تپه‌سنده‌کی سوسلی حکمدار سرایلریله بوتون سیاحلری زیارتجیلری حیرتده براقیردی .

تورك ملی صنعت ذوقنك پك کوزل ئورنکلری اولان سورلرك عظمتلی قاپولرندن شهره کیرنلر ، دوز بر اووا اوستنده‌کی یکمنسق منظره‌نك روحلرینه ویردیکی صیقینتی‌یی اونوتورلردی .

کل باغچه‌لرینك خوش قوقولری ، جامعلرك ، مدرسه‌لرك ، تربه‌لرك ، . . . موزائیقلی قبه‌لری . . . باقمقله دویولمایان کوزه‌للکلر ایدی .

کوکلرك درین مائیلکلرینه اوزانان ظریف چینی قاپلی اهرامی قبه‌لرله ، یوکسك مناره‌لر ، حیات ویرن براق صولریله چشمه‌لر . . . شهره ابدی برسرینلك ویریردی . .

ایشته سلطان ولد بو قونیه‌یی ، بو کوچوك آسیانك پرلانطه‌کبی پارلاق کوزل شهرینی ، سویملی ، عزیز یوردینی شو غزل ایله اوکه اوکه بیتیره‌میور :

ای قونیهٔ که پر سپاهی	در خطهٔ روم تختکاهی
هر شهر بزرك چون امیر یست	تو برسر شهرها چو شاهی

توتر ایسه‌ك بیروغین ترك ایده کور آیروغین (۱)   طاش دمر موملاین حکمکه فرمان الر
بر کشی کم مال بولر صنمه که دولت بولر   دولت بولن کشی اللهی بولن الر
خالقنی ایستین ناخلف اولمش دکل   خلقه کوکل بغلاین صکرا پشیمان الر
ای بشوکادر اوکن اللهی ایسته بکن   اصل سوزدر بکن بونده نه یالان اولر (۲)
هر که بکن ولدا ایناتبن یز سرا   یخسلسا بای اولر بایسا سلطان الر

طوتارایسه‌ك بیروغین ترك یده‌کوز آیروغین   طاش ودمور موملایین حکمکه فرمان اولور
برکشی کیم مال بولور صانمه‌که دولت بولور   دولتی بولان کشی اللهی بولان اولور
خالقنی ایستەین ناخلف اولمش دکل   خلقه کوکل باغلایان صوکره پشیمان اولور
ای باشکه دیر اوکك اللهی ایسته بوکون   اوصلو سوزیدر بوکون بونده نەیالان اولور
هرکه بوکون ولده ایناتو بن یوز سوره   یوخسول ایسه بای اولور بای ایسه سلطان اولور

(۱) (آیروغن) باشقه‌سنی . (۲) ای درویش ! عقلکی باشکه طوپله فرصتی غنیمت بیلیب بوکون اللهی آرا وطالب اول بو سوز عاقل سوزیدر [مولوی اصولنجه] رکوع ایت ، اطاعت و تواضع کوستر ، بو کلامی قبول ایله و ایمان ایت ، بو سوزده یالان اولمه سنك احتمالی وارمی) دیمکدر .

اشبو منظومه دخی حضرت افلاکینك اولدیغی غایت دقتلی موازنه‌دن نمایان اولور شو اوچ منظومه‌نك بیرنده مولانایی ، بیرنده حضرت سلطان ولدی ، بیرنده اولو عارف چلبی افندی‌یی مدح ایتمش اولیورلر .

« ولد چلبی »

فدا اولسون اکا جانلر کوکلر   آیاغی طوپراغینه قوندی یوزلر
آنك برلکنه بیکلر طانیقدر   آکا کتوردی یوزلر نیجه یوزلر
سوزیله عالمی دوزدی عدمدن   عجبدر قیلاماس شرحینی سوزلر
دوکالی قولیدر اول پادشاهك   سور آنی ایولر هم یاووزلر
چلبی عارفه (افلاکی) قولدك
نصیب اولتور جانی غیبی اورروزلر

دستور

ای که هزار آفرین بونجه سلطان اولور   قولی اولان کیشیلر خسرو وخاقان اولور
آیاغنك توزنی سورمه چکن کوزینه   نسنه کورور کوزی کیم واله وحیران اولور
شربتینك قطره سین هر کیم ایچر جرعه سین   کوکلی کهر طولو بن سینه سی عمان اولور
سن مالکه طاپمغل کوشك وسرای یاپمغل   شول چالیشوب یاپدیغك صوك اوجی ویران اولور
اشبو صورتدر قمو اول طاپیدر بوعمو   شرطی مسلمانلغك صدقله ایمان اولور
سکا دیرم ای دده صانمه دیوی دنیاده   نفسی دیوین ضبط ایدن دینده سلیمان اولور
بسله مکل تنکی نعمت و بریانله   بر کون اولور بو تنك طامودە بریان اولور

ایشبو ایکی غزل حضرت خالد جامعنده اسکی کتابلر طولابنده کی قدیم بیر مثنوی شریف ظهرندن استنساخ ایدلدی .

وفات افلاکی دده سنه ٧٤٥ .

قونیه ده درکاه مولانا جوارنده جهت شرقیده طوپ باش خوجه خانه سنده مدفوندر مزار طاشنده محترم نامی عالی عنوانلرله ثبت اولونمشدر .

فدا اولسُنْ اکا جَنْلر کُکلَّنْ ایاغنی طُپْرَغینا قَنْدُ یُزلو

انُك برلیکنا بکْلر طنقْدر اکا کاتْردِ یُزلو نیجه یُزلو (٧)

سُزیله عالمی دُزد عدمدن عجبدْر قیلَمَسْ شرحینی سُزلو

دُکالِ (٨) قولِدُر اَل پادشاهُك سَوَزْ آنِ ایولر هم یَوُزلو

چلبی عارفا افلاکی قُلْدُك (٩)

نصیب اُلتُر جنی غیبی اُرُزلو

دستور

ای که هزار آفرین بو نجا سلطان اُلر قول اولان کیشلر خسرو خاقان اُلر

ایاغنُك توزنی سُرما چکن کوزنه سنه کوزر کوزکم واله حیران اولر

شرتِنْ قَطرَسِن هر کِم اِجرجرعه سن کُسکل کهر طولبَن سینَسی عمان اُلر

سن مالوکا طِمَغل کُشُك سرای یمغل شول چاشِپ بیدیغولك صولك اوجی ویران اُلر

اشبو صورتدُر قواول طایدُر بوعمو شرط مسلمانلغُك صدقلا ایمان اُلر

سانه دِرَمای ددا صنمه دیوی دُنیه دا نفس دیون ضبط اِدَن دنده سلیمان اُلر

بِسلَما کل تَنوکی نعمت بریانلا برکن اُلر بوتنوك طامُده بریان اولر

---

(٧) نیجه یوز عدد و داها پك چوق عاشقلر . (٨) (دوکلی) هپ . (٩) بو بیتدن اضطراب وار (افلاکی اونو عارف چلبینك قولی ودرویشی اولمغله جهان غیبه عائد روزی ورزقدن جنی نصیبه‌دار اولور) مألنده اوله‌جق. کندیسی اولوعارف چلبینك درویشیدر .

لجناب افلاکی دده صاحب مناقب العارفین

هر کیمه کیم برنفس عشق سلام ایلدی — کوکلی اولاشدی حقه جانده مقام ایلدی
سودی عنایت آنی بولدی هدایت‌جانی — جانی اول عاشقك اوده حرام ایلدی
عشق بیکی کیمیا کورمدی هیچ اولیا — عاشق اولان بی ریا نفسی غلام ایلدی
اول جهانه کیتمکه جهد وجهاد ایتمکه — جانلری اسریتمکه عشق مدام ایلدی
عشق نجه شرح ایدهم بیلمزم ای دده‌م — عامیلری خاص ایدر رحمتی عام ایلدی
دار بلادر جهان رنجده کنجی نهان — یوسفه زندانی عشق دار سلام ایلدی
ای نجه خام آدمی عشقله بولدی دمی — نفسه اویان پختەلر کندوبی خام ایلدی
کیسسنه‌نفسی زبون‌قیلمدی ای ذوفنون — داموری اود قایناديرعشق آنی‌رام ایلدی
عشقله موسا کلیم عشقله عیسا کریم — عشقله حق احمدی بحر کلام ایلدی

مقصودین (افلاکی) نك برنظر ایله بوکون
قطب جهان مولانا ویردی تمام ایلدی

افلاکی

زهی کوزلر که کوزلر آنی کوزلر — آکا بکزر کوزل کورمدی کوزلر
نه کیم دیلر ایسه قیلور جهانده — قیلان هب کندو بیزی نه‌یه بیزلر
بزم کیزلی ایشمز آکا معلوم — قتنده آشکاره فمو رزلر

---

(۱) (اولاشدی) واصل اولدی . (۲) (اسریتمك) سرخوش ایله‌مك . (۳) (آدمی) آدم کروهندن ، بنی آدم . (٤) دمیری آتش یوموشادیر ، نفسی‌ده عشق کندینه رام ایلر .

(۵) (بیز) چووالدیز . (بیزی نه‌یه بیزلر) بیزی نه ایچون چوالدیز مقامنده ابتلالرله رنجیده ایدر . (٦) (راز) ستر .

— برنجی علاوه —

لجناب افلاکی دده صاحب مناقب العارفین

هر کمه که برنفس عشق سلام ایلدی — کوکلی اَلَشَدِ (١) حقا جَنّدا مقام ایلدی
سودِ عنایت انی بُلدِ هدایت نجنی — جانی اُل عاشقُلك اودَ حرام ایلدِ
عشق بکی کیمیا کُرْمَد هیچ اولیا — عاشق اولَن بی ریا نفس غلام ایلد
اُل جیبَنا کتمکا جُنْبُد وجهاد اِتمکا — جانلرِ اَسْرِتمکا (٢) عشق مدام ایلدی
عِشقِ نجا شرح اِدَمْ بیلمزمْ ای دَدَمْ — عاملرِ خاص اِدَرْ رحمتِ عام ایلدی
در بلادر جهان رنجده کنجی نهان — یوسفه زندان عشق دار سلام ایلدی
ای نجه خام آدمی (٣) عشقله بُلدِ دمی — نفسه اُوَنْ پختەلر کندُنی خام ایلدی
کمسَنَه نفسِ زبون قِلمَدِ ای ذوفنون — دامِر اود قَینَدُر (٤) عشق آنِ رام ایلدی
عشقله موسی کلیم عشقله عیسی کریم — عشقله حق احمدِ بحر کلام ایلدی

مقصودن افلاکِ کُنْ بر نظر ایله بُکُنْ
قطب جهان مولانا وِرْدِ تمام ایلدی

— افلاکی —

زهی کُزلو که کُزلو آنی کُزلو — اکا بکزر کُزَل کُرْمادِ کُزْلو
نکم دیلارسا قیلِر جهاندا — قِلن هپ کندْ بیزِ نایه بِزْلو (٥)
بزم کزل اشومز آنکا معلوم — قتندا آشکاره قامُ دَزْلو (٦)

مفردات

ماز جهان فارغیم از دل وجان فارغیم　　کر ره ما می روی کیر ز ما خوی ما

وله

قطب منم بی کمان برفلك لا مكان　　لیك زشمس ای‌ولد می بکریزدخفاش

وله

لاف زخود زن اکرت حاصلیست　　فخر چه آری بپدر یا بجد

وله

میز زحال بد خود نی زتن　　کن سفر از خویش بسوی وطن

وله

هرکه بود تقوی و دینش فزون　　از همکان اوست بزرك وکزین

وله

پرسند مراکه حق کدامست　　من خود بجز او دکر ندیده

وله

کر کشتهٔ آزاد بزن انکشتك   در مجلس ما شاد بزن انکشتك
بربادمده عمر وبخور باده ازانك   جز باده بود باد بزن انکشتك

وله

ما جان لطیفیم ونظر درنابیم   در جای نمایم ولی بیجاییم
از چهره اکر نقابرا بکشاییم   عقل و دل و جان جمله را بربابیم

وله

دل نقطهٔ معنیست درون تن وجان   در سینهٔ نقطه ببین تو آن کنج روان
دل آینهٔ عالم معنیست بدان   در آینه پیدا شود آن نقش نهان

وله

کردیدنت از خاك بخاك ای رهرو   راهیست قوی راست دران آ که رو
بودی بشر وملك شدی آخرکار   هم از ملکی بکذر ودر الله رو

وله

کار تو چونیست مسجد وسجاده   برخیز چرایی تو درین افتاده
یزدان زتو چون عیش وطرب میخواهد   تو نیز برو بکیر برکف باده

وله

هنکام اجل چو جان بحق بسپاری   امید زبعث خود چرا برداری
هردانه که نیست کشت صد چندان شد   دردانهٔ انسان چه کمان میداری

قطعه

بنکر تو که والد وولد چون   بی پای ره خدا بریدند
جامی که درین جهان نکنجد   بی کام و لب و دهان کشیدند
شیری که بدان غدای شیران   از مادر عشق جان مکیدند

وله

بی وصل تو بندهٔ تو مهجور نماند   رفتی و خیال تو ازو دور نماند
زان روزکه رفت از جهان مولانا   افسرد جهان دکر ورا نور نماند

وله

کر دهر بتو لطف ووفا خواهدکرد   می دانکه همه جور وجفا خواهد کرد
بنکرکه فلك با من مظلوم چه کرد   تا باتوکه ظالمی چها خواهد کرد

وله

چون هیمه ترا مقام درنار بود   مانند شتر غدای تو خار بود
صد کونه غمست در درونت زیرا   غار سیهی ودر تو صد مار بود

وله

مه خاص اکرچه آسمانرا باشد   نورش زکرم جمله جهانرا باشد
من ذکر تو ویاد تو جانا نکنم   زانروی که ذکر غایبانرا باشد

وله

یا بلبل یا ساکن فی‌الاشجار   تبکی و تنوح فی هوی الازهار
غن طربا وقل یا سحار   من نار خدودکم انتنی نار

وله

ای مایهٔ هربدی وای اصل سقر   رویت بد وخوی زشتت ازوی بدتر
هرچندکه دیده ام بعالم زشتان   مانندهٔ تو ندیده‌ام زشت دکر

وله

پیوسته زحق مست شوو باقی باش   مستغرق عشق وسوزو مشتاق باش
چون باده بجوش درخم قالب خود   وانکاه بخود حریف وهم ساقی باش

آگاه شوید ازمن ورنه ز کینه فن　　خشك وتر هر يك را نابود بكردانم
زان بیشهٔ بی‌پایان چون شیر شدم غران　　تا کرك تباهی را بی پنجه بدرانم
هستم چو علی دانا در حمله شدم که تا　　شمشیر خدایی را بر کردنتان رانم
خواهم که شود ظاهر دینی که بدان درسر　　تا دردوجهان چون خور ظاهر شود ایمانم
کردان همه کردمن حیران همه کرد من　　من کرد مه بیچون چون چرخهٔ کردانم
بشنو زولد این را بپذیر ازو دین را　　پیداست مکن پنهان یعنی که نمیدانم

وله

چون بیند جان تو مه بیچون را　　با آن نظری که دیدهٔ هر دون را
کی از سخن کلیم لذت یابی　　در کوش چو کردی سخن قارون را

وله

حاجت نبود مستیٔ مارا بشراب　　نی مجلس مارا طرب از چنك ورباب
بی مطرب وبی شاهد وبی ساغر می　　هر شام وسحر فتاده مستیم و خراب

وله

برخیز تو ای قطره وجورا بطلب　　وان عزت وفخر و آب رورا بطلب
کر حق دهدت بهر قدم ملك ابد　　خر سند مشو بدان واورا بطلب

وله

شاهی که نه زیرست ونه بالاست کجاست　　کنجی که نه با ماست نه بی ماست کجاست
آنجا اینجا مکو بکو راست کجاست　　عالم همه اوست آنکه بیناست کجاست

وله

بیرون زتن وجان وجهان درویشست　　برتر ززمین و آسمان درویشست
مقصود خدا نبود ازین خلق جهان　　مقصود خدا ازین جهان درویشست

جز شاهد وجز باده نخواهیم چوامروز رندیم ونداریم سر زهد و صلاحی
دیوانهٔ آن روی چوماهیم توازما زنهار مجو عقل وسرنجام و فلاحی
هر چندکه ازبادهٔ دوشینه خرابیم بر خیز وبکردان می رواق صباحی
چون‌ازکف ساقی رسدم جام‌مشعشع در جلوه بتان بینم چون مه زنواحی
ما مایهٔ سودا و جنونیم طبیبا شربت نکند سود ونه معجون نجاحی
می‌نوش ولد باده ومی جوش چودریا جز راح مدان قوتا کر سرده راحی

وله

منم منم که بدیدم جمال جان پیدا چو کرد سرمهٔ عشقش دودیده را بینا
هزارصورت بیچون بدیدم اندر جان مرا مجوی درینجا که هستم از بیجا
جهان‌سخت لطیفم درین جهان‌پنهان روانه همچو روانم درون ارض و سما
مثال من تو نیابی میان انس وملك نبوده است ونباشد مرا کسی همتا
مثالم ار تو بیابی بدانکه من باشم بصورت دکری آمده برون عمدا
یکم مبین هزاران هزار بیشم من مجوی حد وکناری شمار حسن مرا
زجیب هر ولیی دانکه سرکنم بیرون که هرکه بیند کوید نبود مثل ورا
سواد شمع وچراغم مثال شعلهٔ نور دویی مبین‌که همیشه یکیست نور خدا
ولد دراز مکش راز را وکوته کن که این به کفت نکنجد جزاین رهی بنما

وله

خیره میابی خبر درصف مردان‌حق تا ببری ای کدا نقد زر از کان حق
نور جلالند بس عین وصالند بس هریك همچون نهنك رسته زعمان‌حق
چرخ‌وزمین‌پیششان‌هست‌چوذره مهان هریك چون مهروماه برسرکیوان‌حق
بوده‌یك آن‌نورخورکشته‌دوصددرنظر در یکیٔ حق شده هر یك برهان حق
عشق‌بود باغ جان میوه وبرکش نهان هست ولداندران چون کل‌خندان حق

وله

ای جمع‌منافق هین من‌رستم دستانم برم سر و پایانرا بی تیغ بدستانم

نه ازوالد شنیدی ای ولد این (بیا کامروز مارا روز عیدست)

ولە

ای کاشن باغ لایزالی بر چرخ صفا مه کمالی
این مجلس واین سماع پرنور از حضرت تو مباد خالی
این باده که می خوری حلالست بی ترس بخور می حلالی
زین خورد کلیم و هم مسیحا زین خورد جنید و هم غزالی
ازخم و سبو و کوزه بکذر ای تشنه روآب خور زلالی
مقصود ز کاسها طعامست چون طفل چه طالب سفالی
زاحمد چو برفت میم احدماند بی میم خودیست ذوالجلالی
سلطان ازل نمود رورا تو مانده هنوز در سؤالی
رو درپی والد ای ولد خوش چه بستهٔ خویش و عم وخالی

ولە

مرغ غریبم بچمن پر زنان بر مثل باد صبا ام وزان
مغز دل و جانم در نقش تن زبدهٔ افلاکم در خاکدان
کرچه ازین خاك زمین رسته ام لیك کذشتم زنهم آسمان
کس نکند فهم که من کیستم زانکه برونم ز جهان کمان
من نه چنینم که تو پنداشتی نیست مرا مثل که کویی چنان
هستیء من بود قدیم ازازل تا ابد باشم هم جاودان
جان نبود قابل مرك و فنا مرك و حیاتست زحکمم روان
حق که مرا ساخت هم اوداندم از جز حق هستم دائم نهان
بو دولد بی نظرش سخت خرد شد چو وا دید بزرك وکلان

ولە

امروز نکارست وسماعست وصراحی یك ساقیء سرمست ویکی جمع مباحی

سماع ما نموده رو بعاشق | ز چشم منکران کشتست پنهان
سماع ما بهایی خود ندارد | ولد مستان بها مفروش ارزان

ولە

بود روشن سخنهایی که کفتم | سخنرا مشکل و مغلق نکفتم
هزاران در دریای معانی | بر اوردم برای خلق سفتم
شدی عالم چو آب ونیست کشتی | اکر پیدا بدی سر نهفتم
مرا آکاه دان درنوم و یقظت | مشو کستاخ و مغرور از بخفتم
ولد کوید بروب از سینه کینه | بدان جاروب کز جان من برفتم

ولە

مرا یاران بدین دوران مجویید | چوبومان اندرین ویران مجویید
ز صورت بکذرید ار مرد عشقید | بجز در جان مرا پنهان مجویید
برون از کفر و ایمانم همیشه | مرا در کفر و در ایمان مجویید
نه در جسمم بدانید و نه در جان | مرا جز در بر جانان مجویید
جهان زندان تاریکست و دلکیر | چو دزدانم درین زندان مجویید
ولد کوید مرا ای جمع یاران | جز اندر ظل آن سلطان مجویید

ولە

شمارا عید ومارا جان عیدست | شمارا ساغر ومارا نبیدست
شمارا کاسها مارا طعامست | شمارا صحنها مارا ثریدست
شمارا شد مقام این فرش ادنی | مقام ما بران عرش مجیدست
شما درخون پاکان چون یزیدید | سرما خاك پای بایزیدست
شما هریك جدا خوبی کزیدید | خدا مارا برای خود کزیدست
شما جسمید وما دریای روحیم | جهان دل شمارا نابدیدست
بجهد این راه را نتوان بریدن | بسوی خویش مارا حق کشیدست

[بوندن تخميناً اوتوز سنه اول يازيلان شو لاحقه ـ بومثللى كمليتك مناقب جليله‌سنه ال ويرشلى كورولديكندن ـ بو كونكى شيوه‌يه نقل ايدلمه‌دى . عيناً ابقا اولوندى]

سلطان ولد حضرتلرينك فارسى ديوانلرندن بير چوق دفعه تلاوت نتيجه‌سنده اختيار ايله‌ديكم برمقدار اشعارى داخى بورايه الحاق ايله‌دم .

غزليات

خداوندا مرا بيدار كردان ‏ زغير حضرتت بيزار كردان
نخواهم كار دنياى دنى را ‏ مرا زين كار دون بيكار كردان
عزيزى چون حجاب عزت تست ‏ عزيزى را نخواهم خوار كردان
شكسته چون محل رحمت تست ‏ مرا دائم شكسته زار كردان
ازين كورى برحمت وارهانم ‏ چو احمد قابل ديدار كردان
چو از هجرم چنين بيمار كردى ‏ بوصلم باز خوش تيمار كردان
ولد را همچو والد بخش حكمت ‏ سراسر معدن اسرار كردان

وله

سماع ما چو روحانيست اى جان ‏ مشو اينجا بنفس وكبر رقصان
سماع ما برن و از جسم و روحست ‏ بزن چرخى وراى كفر و ايمان
سماع ما برد از سينه كينه ‏ كند پاكت زكبر و حرص آسان
سماع ما نهد خوان خدايى ‏ خنك جانى كه از دل كشت مهمان
سماع ما ست آن نادر امانت ‏ نپذرفت آن امانترا جز انسان
سماع ما امانت بود و آدم ‏ پذيرفتش ز جان از كف رحمان
سماع ما نصيب جان پاكست ‏ اكرچه شد نصيب جان مانان
سماع ما از ان رستمانست ‏ زنانرا نيست اينجا جاى جولان
سماع ما همه ديدار حقست ‏ كجا كنجد در آنجا مكر شيطان
سماع ما چو مولاناست دروى ‏ جنيد وبايزيد آنجا ند حيران

كتەلم توركجە اشعارە :

سلطنت سلجوقيە تشكل ايتمەدن اول ــ شيمدى آناطولى تعبير ايلەديكمز ــ ديار رومدە آقين آقين تركمنلر كلوب يايلەلر ، قيشلاقلر اتخاذ ايلەمشلردى . صوكرە سلجوقيلر قونيە شهرينى پايتخت ايلەدكلرندە كنديلريلە حواشيلرينك لسانى اولان قابجاقجە قونيەدە وقابچاقيلرك ساكن اولدقلرى محللردە شايع اولمشدى . حضرت مولانانك وجناب سلطان ولدك اشعارندن نمايان اولديغى وجهلە كنديلرى‌دە قابجاقجە متكلم ايمشلر .

بو ايكى لسان بربرينە پك ياقيندر انجق توركمنجەيە نسبتلە قابجاقجەدە دها اينجەلك واردر . توركمنجەدەكى الفلر قابجاقجەدە اكثريا (ى) يە ، (ب) لر بعضاً ميمە ، (خ) لر قافە ، داللر (ت) يە ، صادلر سينە ، (ط) لر (ت) يە ، كاف يائيلر (ى) يە ، كاف نونيلر نونە ، واولر بعضاً (ب) يە تبدل ايدرلر .

بردە توركمنجەدە جوهرلرە لاحق اولان ادوات وضمائر جوهرك آهنكنە تابعدر . جوهر قالين سسلى صائتلردن برينى حاوى‌ايسە لواحق‌دە اويلە اولور وبالعكس . قابجاقيدە ايسە بو قانونە چندان رعايت ايدلمز . مثال :

توركمانى	اولموش ، بولوصار ، باخصە ، وارير
قابجاقى	اوليش ، بوليسر ، باقسە ، بارور

آناطولينك اكثر بلادندە توركمنجە و استانبول ايلە روم ايلى جهتندە قابجاقجە غلبە ايلەمشسەدە اسكى زماندن برى بو ايكى لساندن باشقە ديكر شعبەلردن دخى قاريشمغلە بوكون قابجاقجەدن تبدل حروف ومخالفت آهنك شيوەسيلە بر قاچ لغاتدن باشقە بر شى قالمەمش كبيدر .

ايشتە بوكون الك نازك ، الك كبار لسان ديديكمز استانبول شيوەسى قابجاقجەدن آزمشدر .

الحاصل بو برقاچ شعبەدن متشكل اولان اشبو لسانمزدە شعرك ايلك مؤسسى اولدقلرى جهتلە سلطان ولد حضرتلرينە (شيخ شعراى روم) ديملى يز (١)

---

(١) بوسوز بوكون ايچون دوغريدر فقط اويلە اميد ايديورم كە آناطوليدە انشاءالله سلطان ولد حضرتلرندن دها اول توركجە شعر سويلين شاعرلر ميدانە چيقەجقدر (المصحح)

غایت آچیق بر فارسی ایله یازیلان شو مقدمه‌دن (ابتدا نامه) نك (٦٩٠) ده تألیف بیورلدیغی و مندرجاتی حضرت مولانا و اصحابنك مناقب علیه‌لری ضمننده سیر و سلوکه متعلق بر چوق معارف وحقایقی حاوی اولدیغی نمایان اولور . کذلك دوردنجی آی اولان جمادی‌الآخرده ختام بولدیغی اشبو رساله‌ده‌کی ابیات تورکیه خاتمه‌سنده کورولور .

(ربب نامه) دخی سیر و سلوکدن باحثدر . محبادن برینك (ابتدا نامه‌یی حکیم سناییٔنك الهی نامه‌سی وزننده یازدیکز . حال بوکه اخوان باصفا مثنوئ شریف وزننه آلیشقیندر . بو وزنده ده بر مثنوی یازسه‌کز وزناً دخی حضرت والدکزه متابعت ایتمش اولورسکز) دیمه‌سی اوزرینه یازمشدر . مثنوئ شریفك :

بشنوازنی چون حکایت می‌کند　　ازجداییها شکایت می کند

دیه باشلامه‌سنه نظیره اوله‌رق سلطان ولد حضرتلری دخی جناب مولانایه منسوب اولان ربابی [١] موضوع مقال ایدرك :

بشنوید ازناله وبانك رباب　　نکته‌ای عشق درهرکونه باب

ایله افتتاح بیورمشلردر . بوکتابده‌کی ابیات تورکیه خاتمه‌سنده مسطور اولدیغی وجهله (٧٠٠) سال هجریسنده ـ ابتدا نامه تألیفندن اون‌سنه صوکره ـ غرهٔ شعبانده بدأ ایدوب ذی‌الحجه‌ده یعنی بش آیده اکمال بیورمشلردر .

(انتهانامه) ده دیکرلری کبی حکمت عرشیه واسرار تصوف‌وسیر وسلوکدن باحثدر. حکمت ومواعظك تکراری لازم اولدیغی مقدمه‌ده اثبات ایدرك بوجهتله دیکر مثنویلرده‌کی احکامی طرز دیکرده نظمه کتیردکلرینی بیان ایدیورلر . بوکتابه تاریخ وضع بیورمه‌مشلردر . نزدمده‌کی نسخه فرزند اکبرلری اولو عارف چلبی درویشانندن (محمد بن محمد خیرالدین زرکر العارفی المولوی) طرفندن (٧٢٤) ده یازلمشدر . دیکر مثنویلرك اواخرنده تورکجه ابیات شریفه وارسه‌ده بونده یوقدر .

(معارف) منثوردر. جابجا اشعارایله مزیندر . موضوعی مثنویلری کبیدر . مباحث فصوله تقسیم ایدلمشدر .

---

[١] جناب مولانانك علم موسیقی‌یه عملی و نظری اوله‌رق مکملاً واقف اولدیغی وکندیسی بالذات رباب وطانبور چالدیغی وربابه طرف مولانادن برتل دها علاوه اولوندیغی مناقبده مفصلاً مسطوردر . سلطان ولد حضرتلری‌ده ربابزندر .

و همنشین اوبودند مثل سلطان الواصلین سـید برهان الدین محقق ترمذی وسلطان المحبوبین والمعشوقین شمس الدین تبریزی وقطب الاقطاب صلاح الدین زرکوب قونوی وزبدة الاولیاء والسـالکین حسام الدین ولد اخی ترك قونوی عظمهم الله بذکرهم احوال خودرا و احوال ایشانرا بواسطهٔ قصهای پیشینیان درانجا درج کرد چنان که فرموده است :

خوشتر آن باشدکه سر دلبران کفته آید درحدیث دیکران

لیکن بعضی را آن بزرکی نبودکه مصـدوقهٔ حالرا فهم کنند و غرض اورا بدانند درین مثنوی مقامات وکرامات حضرتش‌را و ازان مصاحبانش‌که همدم اوبو دندکه :

مقصود زعالم آدم آمد مقصود ز آدم آندم آمد

شرح کرددشد تامطالعه کنندکان ومستمعان رامعلوم شودکه آن‌همه احوال‌اوومصاحبانش بوده اسـت وحکمتی دیکر آنسـت‌که آنچه مولانا قدسـناالله بسره‌العزیز فرمود قصهای اسلافست درین مثنوی قصهای آنست‌که درزمان‌ما واقع شده است و غرض دیکرآنکه مرید بایدکه باخلاق شـیـخ خود متخلق کردد و متـابعت شیخ کند همچو مأموم بامام و مقتدی بمقتد مثل خرقه پوشیدن وسرستردن و سماع کردن و غیره از اعمال شیخ آن قدرکه تواند چنانکه می‌فرماید (تخلقوا باخلاق‌الله) وهم حضرت والدم عظمه‌الله ذکره مرا ازبرادران و مریدان و عالمیان مخصـوص کردانید بخلعت و تاج (انت اشـبه‌الناس بی خلقاً و خلقاً) این ضعیف نیز بروفق اشـارت حضرتش بقدر وسع و طاقت اجتهادکه (لایکلف‌الله نفساً الا وسعها) وبر مقتضای (من‌اشبه اباه فما ظلم) درموافقت و متابعت ومشابهت حضرتش سعی‌کردم حضرتش دواوین‌را دراوزان مختلف ورباعیات انشافرمود بطریق متابعت دیوانی کفته شـد آخرالامر دوسـتان التماس کردندکه چون بمتابعت پدر دیوانی سـاختی درمثنوی هم متابعت لازمست بنابران وجهت آنکه خودرا مانندهٔ پدر کردانم از اول ماه ربیع‌الاول سنه تسعین و ستمائه (٦٩٠) درین‌مثنوی شروع رفت تاهم ازین ضعیف بعد از رحلت یاد اوری بماند فی‌الجمله درهرچه توانستم ودسترسی بود خودرا بحضرتش تشـبیه‌کردم باقی حضرتش‌را مقامات و مراتب دیکر بودکه آنجا نتوان رسـید مکر حق‌تعالی بعنایت برساند چنانکه بدین مقدار رسانید وهیچ نوع امید از حضرتش نمی برم وهمچو بدکمانان که (یظنون بالله ظن‌السوء) نیستم که (انه لاییأس من روح‌الله الا القوم الکافرون)

نظمنی كوردیكم زمانده حضرت سلطان ولدك اولمه‌دیغنه حكم ایتمشدم . چونكه و زمانده بوقدر دوزكون عثمانلی تورکجه‌سی قونوشیلمه‌دیغی سلطان ولدك كندی تورکجه اشعاریله مثبتدر . صوكره بر مجموعه‌ده :

پیدا و نهان تو بودهٔ من غافل　　اندر دل و جان تو بودهٔ من غافل
من‌در دوجهان ترا نشان می جستم　　خود جمله جهان تو بودهٔ من غافل

رباعیسنی كورنجه نظم معهودك بوندن مترجم اولدیغی تظاهر ایدوب اسكی حكمم تقویت بولدی . بالآخره شیخ غالبك مجموعه‌سی الیمه كچدی . اونده كندی دستخطیله مذكور تورکجه شعری یازوب اوستونه (بوشعر صمتی دده‌نكدر) دیه اشارت ایله‌دیكنی كوردم . ارتق عیاناً بیلدم‌كه حضرت سلطان ولددن تام اوچ عصر صوكرهٔ ترجمه صورتیله سویله‌نیلمش بر رباعیدر .

كله‌لم سلطان ولدك آثارینه :

دیوان شریف ایله (ابتدا نامه ، انتها نامه ، رباب نامه) نامنده اوچ جلد مثنویلری و (معارف) نامنده منثور تصوفدن بر اثرلری خط قدیم ایله نزد فقیرانه‌مده محفوظدر .

تورکجه اشعاری بورایه نقل ایله‌دیكم دیوان شریفك یدی یوز اون ایكی‌ده ـ یعنی سلطان ولدك سال وفاتنده ـ یازلدیغی خطاطك كتابه‌سندن منفهم اولور .

(ابتدا نامه) نك تاریخ و سبب تألیفیله موضوعی حقنده مقدمهٔ نفیسه‌سنده معلومات كافیه بولندیغندن و مثنویٔ شریفك موضوعنه وكندی مناقب عالیلرینه دائر فوائدی‌حاوی اولدیغندن بورایه عیناً نقل ایدییورم :

بسم الله الرحمن الرحيم

سبب انشای مثنوی ولدی دربیان اسرار احدی آن بودكه حضرت والدم و استادم وشیخم مولانا جلال‌الحق والدین محمد بن محمدالحسین‌البلخی قدسناالله بسره‌العزیز درمثنوی خود قصهای اولیای كذشته‌را ذكر كرده است وكرامات ومقامات ایشانرا بیان فرموده غرضش ازقصهای ایشان اظهار كرامات ومقامات خودبود وازان اولیایی كه همدل وهمدم

آیْ بَکِی سَنْسِنْ کُنْ بَکِی سَنْسِنْ   بِمَزَه کَلْمَا بامَزَه کَلْسِکِلْ

وله کاز الله له

أُقْلَرْدُرْ کُزْلَرِی خُوشْ نَسا أُلْ قَشْلَرِی

أَلْدُرُرْ یُوزسَوارِی کِمْدُرْ أُولْ آلْبْ آرسْلانْ

وله قدّس الله روحه

اِتُّمْ بیکُمْ جانْ اُچُنْ بُوبَنْدَه‌یِی آزادْ قِلْ

اَیْتَرْ یُرِی کُبْ سُیْلَمَا آخر چه نادانیست بن

ایشته جناب مولانانك بالجمله (دیوان کبیر) نده کوریلن تورکجه ابیات همان بونلردن عبارتدر . اشعاری آره‌سنده بعض تورکجه کلمات و ترکیبات دخی واردر . بونلردن باشقه مولانانك صرف تورکجه تام بر بیتلری دخی یوقدر .

شو نمونه‌دن آکلاشیلیورکه جناب مولانایه اسناد اولونان‌و « کلامندن اولور معلوم کیشینك کندی مقداری » مصرعنی حاوی بولونان غزل مشهور ایله دیکر اشعار معلومه حضرت مولانانك اولمه‌دقدن باشقه زمان مولاناده تکلم اولونان تورکجه دخی اولمیوب بلکه ایکی عصر صوکره تجدد ایدن عثمانلی تورکجه‌سی اوزره انشاد اولنمشدر . کذلك حضرت سلطان ولده اسناد اولونان :

بن بیلمز ایدم کیزلی عیان هپ سن ایمشسك   تنلرده و جانلرده نهان هپ سن ایمشسك

سندن بو جهان ایچره نشان ایستر ایدم بن   آخر بونی بیلدم که جهان هپ سن ایمشسك

ایضاح : (کلکین) کلکل ، کل . (قیغیرمق) چاغیرمق . (بمزه) مناسبتسز . (خوش نسا اول) کوزل شیدر دیمکدر . اسکی شعرلرده (اول) کلمه‌سی ادات خبر دیدیکمز (در) مقامنده قوللانیلیردی . (ایتم) سویله‌دم . (کوب) چوق .

روزی نشسته خواهم یلغزْ سنوكْ قاتکده

همْ مین چغزْ اچرْمینْ همْ مینْ تیشْ بلرْمینْ

ماهی چو شمس تبریز غیبت نمود وکفتا

زمن ذکر میرسید منْ سوْیلدمْ یزرْمینْ

وله رضی الله عنه

کلسن بنْده سکا یكْ غرضمْ یوقْ اشیدْرسنْ

قلسنْ آنْده یوزْدرْ کلکین قنده قلرْسنْ

چابی ذرْ قنو دزلكْ چابا کلْ نه کزرْسنْ

چابی قلارْن اسْترْ چلبی نه صنرْسنْ

نه آغرْذرْ نه آغرْذرْ چابْ آغرندنْ قغرمقْ

قولغنكْ آچ قولغنكْ آچ بله كه آنْده د کزرْسنْ

وله مدّ الله ظلّه

چکنکنْ اغلنْ هیْ بزده کلکلْ دغدنْ دغدنْ هیْ کزده کلکلْ

ایضاح : (برك طت) صیقیجه صاریل . (اوکدش ، اوکوش) چوق . (قاره قوزو) اولاده خطاب شفقتدر . (طاتسهك) محجم ایسهك . (یالغوز) یالکیز ، انجاق . (اوپکینه) اوپوجك ، بوسه . (یرغو) دعوا ، عربجن . (بارکیت منوم قاتمدین) . وار کیت بنم یانمدن . (چاغیر) شراب . (تیش) دیدیش ، شعر .

چو اسماعیل قربان شو درین عشق   که شب قربان شود پیوسته در روز
خمش آن شیر شیران نور معنیست   پنیری شد بحرف از حاجت یوز

ولە عظم الله ذکره

دانی که من زعامه یلغزسنی سورمین
گر در برم نیابی اندر غمت اولمین
من یار با وفایم بر من جفا قلمسن
گر تو زمن نپرسی من خودسنی صررمین
روی چو ماه داری من ساده دل ازانم
زان شکر لبانت بیر اپکینه تیلرمین
تو همچو شیر مستی بینوم قنیم اچرسن
من چون سگان کویت دنبال تو گزرمین
فرمای غمزه ات را تا خون من نریزد
ورنه سنوك الینکدن مین یرغو یزرمین
هردم بخشم کویی بار کیت مینوم قاتمدین
من روی سخت کرده نزدیك تو کلرمین

آثار سلطان ولددن کافهٔ اسرار لاهوتیه و دقایق ناسوتیه‌یه کسب انتساب ایلر . زمان فقداننده بو آنه قدر آیین بهین مولویه و اسلوب دلنشین معنویه‌یه دائر فقرای طریقت عرنه شبهه‌یه دوچار اولسه‌لر آثار معانی دثار ولدی‌یه مراجعتله حل اشکال ایدرلر .

کرامات فیضیهٔ مولویه‌دن بر موهبهٔ جلیله‌درکه حضرت سلطان ولدك اشعار جیده وگفتار آبده‌لرینی مطالعه ایدن نهایت درجه‌ده غمکین اولسه مسرتیاب اولور ، بی‌تاب اولنجه‌یه قدر اوقور ، اوقودقجه صفاسی ازدیاد بولور ، عظمت و علویت حضرت سلطان ولد قلبنه مستولی اولوب کیتدکجه تعالی ایلر . علوم ومعارفده بر دریای بی‌کران اولدقلری مثنویات دینیه نثرندن و سائر آثار منثوره‌لرندن نمایاندر .

علوم ادبیهٔ اسلامیه ایله مشتغل اولان ارباب تحقیق آثار سلطان ولدی تتبع ایله‌دکده تتبع ایدرکن مشار الیه حضرتلرینك تنسیق کلام و تفهیم مرامده مسلك صوریلری والد اعظملری مثللی حکیم سنائی ، شیخ عطار ، شیخ نظامی وادیسیدر . یعنی الك اول وضاحت بیان وبلوغ معنی جهتنی درپیش ایدوب بعده صنایع وبدایعی اکا تابع قیلمقدر . بناءً علیه اشعار عدیده‌لرنده معنی جهتندن قطعیاً رکاکت و الفاظ جهتنده اصلا ضعف تألیف کورلمه‌یوب انجق صنایع لفظیه و معنویه‌یه آز رغبتلری کوریلور .

جناب مولانا اشعار عالیلری میاننده عربجه ، تورکجه و رومجه شعر سویله‌دکلری کبی سلطان ولد حضرتلری‌ده بولسانلرده نظم ابیات ایله‌مشلردر . جهات عدیده ایله موضوع رساله‌مزه تعلق جهتیله اشعار تورکیهٔ مولانایی بوراده درج ایله‌دك . هم بر طاقم غافللر مولانانك بالجمله تورکجه اشعارینی بوراده کوروورلرده بونك خارجنده اولان استاداتی جناب مشار الیهه عزو ایله‌مکدن اجتناب ایلرلر .

حضرت مولانك تورکجه اشعاری :

اَکَرْ کَیْدُورْ قَرْنْداشْ یُوقْسا یاوُزْ أوزُنْ یُلْدا سَنکا بُودُرْ قْلاوُزْ
چُیانِی بَرْكِطَتْ قِرْتْلارْ اَکْشْدُرْ اِشِتْ بَنْدَنْ قَراقْوزُمْ قَراقُوزْ
کَرْ طَسَنْ وَکَرْ رُومِسَنْ وَکَرَ تُرْكْ زبان بیزبانانرا بیاموز

هجرتك يدى يوزاون ايكى سنه‌سى شهر رجب المرجبك اونجى جمعه ايرته‌سى كيجه‌سى مركزاشباحدن عالم ارواحه انتقال ايله‌مشلردر. قدس الله روحه وافاض على العاشقين فتوحه.

شو رباعى تاريخ وفاتلريدر :

سلطان ازل چو طالب مرغان شد	شهباز ولد بساعد سلطان شد
شنبه دهم ماه رجب سال (ذيب)	آن شير خدا بمرغزار جان شد

٧١٢

وفاتلرى كيجه‌سى سويله‌دكلرى صوك رباعئ شريفلرى شودر :

چون من بجهان روح ناظر باشيد	از عجز گذر كنيد و قادر باشيد
مردان طريق جمله يك يك رفتند	هم نوبت ما رسيد و حاضر باشيد

اشبو مناقب جليله‌لرندن باشقه‌برخيلى كرامات قدسيه‌لرى دخى كتب مولويه‌ده مسطور ايسه‌ده وارثان اسرار محمدى اولان اهل الله عظامك اكبر كراماتى وضع ايله‌ديكى طريقده ظهور ايدن كرامات مجسمه يعنى رجال صاحب كمال ايله كنديلرندن قالان آثار بى‌زوال اولمغله طالبان عاشقانه مناقب جليله‌لرينى حاوى مفصلاتى توصيه ايدرك سطور آتيه ايله مؤلفات قدسيه‌لرينك وحيات علميلرينك تفصيلنه حصر مقال ايدلمشدر .

والد ذوالمحامدلرينك هر جهتله مظهر تامى ومقلد مشوار بوكلامى اولان سلطان ولد حضرتلرى اشهر آثار مولانا اولان (ديوان كبير) ه مقابل نصفى قدر برديوان ، آلتى جلد (مثنوئ شريف) ه قارشى نصفى درجه‌سنده يعنى اوچ جلد مثنوى تأليف بويورمشلردر . غزليات و مثنويات شريفه‌لرينى اويله بر صورت دلپذيرده انشاد بويوررلر كه افادهٔ گزينى و آهنك دلنشينى ارباب قلوبى سرمست ايلر .

بود روشن سخنهايى كه گفتم	سخنرا مشكل و مغلق نگفتم
هزاران در درياى معانى	بر آوردم براى خلق سفتم

بيت شريفلرى‌ده شاهددركه مشار اليه حضرتلرى صعب التناول اولان حكمت عرشيه ولطائف غيبيه‌يى انجق كنديلرينه احسان بويوريلان برطرز بيمثالده غايت واضح ، آچيق برصورتده انشاد بويورمشلردر . بر رتبه‌كه برمقدار محبت رجال اللهده بولونان بر درويش فارسى‌دان

بهاءالدين منيكبختست خوش زيست وخوش مرد

جناب مولانانك همراز بی انبازلری اولان سلطان المعشوقين شمس الدين تبريزی حضرتلرينی دعوته مأمور اولدقلرنده شامدن قونيه‌يه قدر حضرت شمسك ركابنده ذره قدر عاشقانه اوله‌رق پياده كيتمك افتخارينی قازانمش و حضرت شمس سوار شوندن استنكاف و احترازلرينی ابراز ايلديكچه (شه سوار بنده سوار چه‌كونه باشد) كلاميله اعتذار بويوردقلری مشهور و بو مثللی خدماتی سببيله اعاظم طريقت جانبندن مظهر اولديغی توجهات وهممات مفصلاتده مسطوردر .

بالاده عرض اولنديغی وجهله حضرت سلطان ولدك مادی ومعنوی نائل اولديغی كمالات ومقامات هر ولی كامله ميسر اولان سعاداتدن دكلدر. يدی دانه كلينك اثر همتلريله صوری ومعنوی نائل آمال اولمشلردر .

عمر ببايد دراز تا كذرد در نياز تاكه شوی چون ولد شيخ كبير ای پسر

بيت شريفلری مفادنجه دوقسان سنه بوعالم فانيده كمال بختياری ايله امرار ايام ايله‌مش ويدرمی دوقوز سنه پوست نشين سجادهٔ ارشاد اوله‌رق صلب شريفلرندن اولو عارف چلبی امير عابد و زاهد چلبيلر حضراتی وجوده كلمشلردر . قولاً وفعلاً طريقت عليه‌يه بيدكاری خدمت مرورلرندن و وضع وتأسيس بويوردقلری نيجه اصول و احكامدن دولاتی او قطب ربانی اليوم لسان اخوانده (مجدد اول) و (مولانای ثانی) اولمق اوزره ياد بوينور . عصر عاليلرنده‌كی امرا وعلمای سلجوقيه كنديلرينك علوم ظاهره وباطنه‌ده فريد عصر اولدقلرينی بالاعتراف سرفرو بردهٔ تسليم اولمشلردر . هيچ برمنكره روی غبرت كوسترمه‌يوب نيجه التفات شريفه وكلمات مؤثره‌لريله مطيع ومنقاد ايله‌مشلردر. خسته بكن عياده ايدنلره واوصيرده‌ده افتراق خوفيله حزن والم كوسترنلره « شمشير بران نيامندن عريان اولمدقچه كار ايله‌مز ودانهٔ كندم خاك ايله يكسان اولمدقچه مطرا خوشه‌لر ويره‌مز. جوزی قيرمه‌نجه لبی تظاهر ايتمز . اكرچه ديدهٔ دنيويدن پنهانم اما امداد ياران معنوی‌يه هر آن شتابانم . پيوسته قبای بقای معنوی‌يه بورونه‌رك تفرج و تصرفدن خالی قالمزم » كلام حكمت انساميله قلوب اخوانی تسليه وشادان بويورمشلردی . كما قال :

مرا ياران درين دوران مجوييد چوبومان اندرين ويران مجوييد
زصورت بكذريد ار مرد عشقيد بجز در جان مرا پنهان مجوييد

أولان حضرت چلبی حسام‌الدین اللرندن طوتوب مقام مولانایه اقعاد ایله‌مك ایسته‌مش ایسه‌ده کندیلری شتاب ایدوب کزیدکان اصحاب مولانانك خاتمه‌سی اولان حضرت چلبی‌یی پوسته اقعاد ودست ارادتنی اخذ ایله‌مشدر . حضرت چلبی عمدهٔ شرائط مشیخت اولان تدریس مثنوی اصولنی وضع ایله‌دیکنده حضرت ولد اللی یاشنی متجاوز اولدیغی حالده حلقهٔ تدریسلرینه اوتوروب مشار الیه حضرتلرینك ختام عمرلرینه قدر قاریٔ مثنویلك خدمتندن [١] برآن جدا اولمه‌مشلردر . کسب کمالات بویله بیر ارادت وثبات ایله حصول پذیر اولور .

آلتی یوز سکسان برده حضرت چلبینك جانشینلری اولدیغی وقت ختام عمرینه قدر علی الاصول تدریس مثنوی و تعلیم انواع معارف و علوم و تألیف آثار ایله حیاتنی امرار ایله‌مشدر . [٢]

نه‌دم که مثنویٔ شریفدن درس حقیقت تقریر بویورسه‌لر قدمای یاران مولانا بعینه جناب مولانانك وعظ و تقریرینه مماثل بولوب تجدید ماتم اشتیاق ایلرلر ایدی .

زمان عالیلرنده نفس قونیه ایله اکثر ممالك اسلامیه اهالیسندن برچوق ذوات داخل سلك طریقتلری اولوب بلاد مذکوره‌ده تکایا و زوایا احیا اولونه‌رق آیین نوین اجرا ایدلمشدر . نفس مبارکلری غایتله مؤثر اولدیغندن درکاه ملائك پناهلری ملتجای اصحاب حاجات اولمشدر . کرامات علیه‌لرینك اك بویوکی وارث اخلاق محمدی اولوب (و انك لعلی خلق عظیم) سرینه مظهریتی ایدی . حضرت مولانا مدرسهٔ مبارکه‌لرینك دیوارینه جلی خط ایله شو عباره‌یی یازمشلردر :

[١] بالجمله خانقاه مولویه‌ده پوست نشین اولان ذوات آیین شریف اجراسندن اول بر مقدار مثنویٔ شریف تقریر ایدرلر . قبل‌التقریر بر ذات درس ابتداسندن لااقل اوچ بیت اوقور . او ذاته (قاریٔ مثنوی) دیرلر .

[٢] حضرت سلطان العلمادن اولو عارف چلبی افندی‌یه کلنجه‌یه قدر بالاده نامی یاد اولونان اقطاب اصحاب مولانا کندیلرینه منسوب مدارس شریفه‌ده بندکانه علوم صوریه ومعنویه تدریس وآیین وعبادات وتسلیك وارشاد ایله امرار حیات ایله‌مشلردر . مطبخ شریف اصولی بیله زمان مولاناده وضع بیوریلوب حضرت سلطان ولد توسیع و تکمیل ایله‌دیکی مرویدر . الیوم درکاه شریف بولونان جوار مولانایه اولا نقل مکان ایدن اولو عارف چلبی حضرتلریدر .

عمر بباید دراز تا گذرد در نیاز　　تا که شوی چون ولد شیخ کبیرای پسر

مصداقنجه حضرت سلطان ولد دوقسان سنه‌دن عبارت اولان او برکتلی ، میمنتلی عمر شریفلرینی بوتون علوم و معارفه ورزش و تعلیم و تربیهٔ اصحاب خواهش ایله امرار بویورمشلردر . کما قال :

بگذر از تکرار ودرس ولب ببند　　زانکه فهم این طریق از صحبتست

سلطان العلماء بهاءالدین، مولانا جلال‌الدین، حضرت شاه شمس‌الدین، سید برهان‌الدین ، شیخ صلاح‌الدین ، چلبی حسام‌الدین و شیخ کریم‌الدین [عظم‌الله ذکرهم و قدس‌الله اسرارهم] حضراتی کبی یالکز نام قدسیلرینی یاد ایلمک کافی اولان اقطاب سبعهٔ مولویه‌نك توجهات تامه و همّمات جلیله‌لریله دور و دراز ریاضات و مجاهداته محتاج اولمقسزین مظهر یقین اولمش ، حیاتلرندن مماتلرینه قدر جمله‌سندن استفاده‌یی اصلا ترك وتأخیر ایله‌مه‌مشدر .

کندیلرندن مروی اوله‌رق بویوررلرکه : کنج ایکن حضرت والد ماجدم بکا آقینجی مدرسه‌سنده هدایه اوقودوب متنی ازبرلتمشدی . صوکره تکرارینی امر بویوردیلر . بنه باشلانیلدی . فقط بو ایکنجی بدأده فقهك اصول ولبنی تعریف و کنه اجتهاد و وضعی توصیف ایدرك تقریر بویوررلردی . حقیقت فقه شریفه بر درجه اطلاع حاصل ایله‌دمکه بیله‌دیکم بر مسئله‌یی لزومی حیننده کشف ایدردم . دفع شبهه ایچون مخانه مرجعت ایله‌دیکمده بیلدیکم کبی بولوردم . واقعا (الدرة المضیئه) و (تاج التراجم) کبی کتب طبقاتده جناب والد وولد اجلهٔ فقهای حنفیه‌دن اولمق اوزره کوسترلمشلردر . فقط بو ؛ محضا شیرازهٔ اسلامده رصانتی تأمین ایچون اولیاء اللهك کیمیسی حنفی ، کیمیسی شافعی المذاهب حقهٔ مشهوره‌دن بیرینه منسوب کبی کوسترلمشلردر نفس الامرده مقام شهوده ایریشن بیر ذات تقلیددن عبور ایتمش دیمکدر اهل تحقیق و شهود ایسه شبهه‌سزدرکه دوغرودن دوغرویه مقام اجتهاده نائل اولمش دیمکدر . اولیاء الله کرام تقلید درکه‌سندن وارسته واجتهاداتی شهوده مقارندر .

آلتی یوز یتمش ایکی سال هجریسنده حضرت مولانانك عالم وصاله تشریفلری وقوع بولمغله باجمله یاران کرام جانشین مولانا اولمه‌لرینی تنسیب وتکلیف ایله‌مشلر وحتی مربعی

کی بر چوق ابیات و آثار قدسیلرندن دخی مستبان اوله‌جغی اوزره والد اعظملرینك وارث تامی اولوب اثر پاکلرینه بحق اقتفا ایله‌دیکی جهتله افکار مولانایه تماماً واقف اولمش ، حاصل کندی واوغلی بحرالعلوم مولاناده مستغرق ایله‌مکله نشر ایله‌دکاری لاآلیء معارف بوتون او قلزم انوار وحدتك واردات غیبیه‌سندن عبارت بولنمشدر .

جناب سلطان ولدك علو شاننه شو فقره کافیدرکه بر کون حضرت والد « ولدم . بنم بو عالمه کلمکلکم سنك ظهورك ایچوندر . تقریر وتحریر ایله‌دیکم بونجه حقایق بنم قوللرم حال برکه سن بنم فعلمسك » بویورمشلردر . کما قال :

زمولانا منم مفلح ازانم درجهان مصلح رسولم از بر سلطان بسوی تخت می رانم

حضرت مولانا کنج ایکن پدرلری سلطان العلما حضرتلری تحصیل علوم ایچون لالاسی خواجه شرف‌الدین لالای سمرقندینك تحت‌نظارتنده حلبه وبعده شامه کوندرمش ایدی . کذلك حضرت مولانا دخی اوغوللری سلطان ولد حضرتلری ایله علاءالدین چلبی افندی‌یی ـ اخیراً قاتل پدری وبو ایکی نوباوهٔ حیاتنك والده طرفندن جدی اولان ـ مشارالیه خواجه شرف‌الدین ایله شامه تحصیل علوم ایچون کوندرمشدر . مشارالیه حضرتلرینه مصنوعهٔ نامه‌نی آمرحضرت مولانانك شامه کوندردیکی شومکتوب‌قیمتدارینی تبرکاً بورایه درجی مناسب کوردم .

الله مفتح الابواب

فرزند عزیز مفضل مقبل محسن خوب اعتقاد بهاءالدین وفرزند عزیز امجد اسعداشرف علاءالدین دامت سعادتهما سلام این پدر یاد دارند. و پدر عزیزجلیل ولی التربیة والخدمة شرف‌الدین‌را هیچ خشونت ودرشتی ومکافات ومجابات نکنند . وبنظر این پدرنکرند . وچنان پندارندکه آن صفرا این پدر کرده تحمل کنندکه پدر عزیز شرف‌الدین برین پدر حقوق بسیار دارد . فرزندان مقبل عظیم عظیم عظیم امید وارم بتحمل و لطف و رحمت وفرزندیٔ آن فرزندان هر کو تند کوید با او بلطف کوید . وجهت دل این‌پدر دروقت خصم دوسه کرّت خودرا بخفتن وکشتن مشغول کنند . تا خبر بمن رسد . ودعای من در حق آن فرزندان افزون باشد . وشفقت بیشتر جوشد . وان‌شاءالله تعالی بزود ترین زمانی بمبارکی وشادی باز آیند مسرور و برمراد . ان‌شاء الله . ان‌شاء الله . ان‌شاءالله .

بسم الله الرحمن الرحيم

مظهر عشق ابد ، مُظهر اسرار احد ، جناب محمد بهاءالدين سلطان ولد قدس سره‌الصمد حضرتلری حالاقضاء قارەمان اطلاق اولونان بلدهٔ لارندەدە صلب پاك حضرت مولانادن آلتی یوز یکرمی اوچ سنه‌سی ربیع‌الآخرینك یکرمی بشنجی جمعه کونی اول صبحده مهد آرای عالمشهود اولدی . منقبه‌نویسلرك شهادتندن و آثار علیه‌لرینك دلالتندن مستبان اولدیغنه کوره حضرت سلطان ولد صوری ومعنوی والد اعظمنه مشابهت تامه ایله بکزه‌مش ، ولادتندن مفارقتنه قدر علی‌الدوام حضور پاکندن ورضای اقدسندن آیریلمامش بر ولی زاد ولایت نژاد ایدی . دها طفل نوزاد ایکن باباسنك قوجاغنده کزر وزبان وپستان پدر اکبری شیر مدره ترجیح ایلردی . اون یاشنه کیرنجه والد ماجدینك یانندن آیریلمز اولدی . واصل سن شباب اولدیغنده ـ آرالرنده همان اون طوقوز یاش فرق اولمغله ـ والد ایله ولدی ایکی برادر صانیرلردی . حضرت مولانا ـ کندیسنك تمثال تامی اولان ـ جناب سلطان ولده احیاناً « انت اشبه الناس بی خلقاً وخلقاً » خطاب جلیلیله تمثل بویوردقلری اولوردی . دیدار نورانیلری خوبان زمانه غبطه رسان اولوب جناب مولانانك عشق ومحبتی دخی درجهٔ کمالده ایدی .

هر چه ولدرا رسید از بد ونیك ای رشید   داد جلال حقست وزسخن چون زرش

و :

ولد کفت از من بجو عشق زیرا   که فرزند قطب یکانه جلالم

و :

ولدرا نیست حاجت لاف ودعوی   که در سیمای اوچون خور عیانست

و :

ولدرا نیست علم ونی ولایت   جز ان علم و ولایت کش پدر داد

و :

سایهٔ هر شخص چوبا او رود   هم تویی والد رو ای ولد

و :

قطب جهانت بداد ای‌ولد این نکتها   شیر چنان شیررا بی‌لب وپستان بنوش

و :

در روی ولد بنقص منکر   بی نخوت و کبر اکبرش بین

رو ولد خامش مکش این سر دراز — زانك كوته خوشترست اسرار وراز
شد تمام ازداد دادار این کتاب — درسنه سبعمائه ای ذو لباب
درمه ذی‌الحجه شد هم این تمام — تانماند بر خور معنی غمام
غرهٔ شعبان شد آغاز کتاب — بس کنم والله اعلم بالصواب
در سنهٔ مذکور اندر پنج ماه — شد تمام این مثنوی ای مرد راه
مقطع ومطلع درین مدت بدست — دُرّ ها زان یم روان سفته شد ست

کفته شد درعشق آن مرد [١] این کتاب
یافت روح ازداد او صد فتح باب

[١] در عشق آن مرد = او مرد خدانك یعنی مولانانك .

قوكزى اول . طمودن كچيره　　اوجمق ايچره شربتندن ايچيره
حوريلرله آنده ايچه‌سز سوجى　　كورميه‌سز كيمسه‌دن آنده كوجى
اول سوجيدن كيم طهور اولدى آدى　　تكرى قرآنده آدين ايله ديدى
اوجمق ايچره عدل اولور كوج يوقدرر　　نه كيم آنده سز ديله‌سز چوقدرر
يمك ايچمك آنده دائمدر بيلك　　جهد ايدك كه‌ى اوجمنى بونده بولك
كر ويره‌سز بو جهانى اوجمنى　　آله‌سز بونده كوره‌سز هم حقى
كورديلر بونده ارنلر نه‌كه وار　　نقد بو كون يارينه باقمديلر
سن دقى اوجمنى بونده ايستكل　　اوجمق ايچون دنيايى الدن قوغل
بونده بولديلر ارنلر بيل بونى　　دون ايچنده كورديلر بللو كونى
قرا كوده كورديلر حق نورينى　　ديو ايچنده بولديلر هم حورينى
كفر ايچنده دين و ايمان بولديلر　　كنديلردن ئولديلر حق اولديلر
طمله بيكى اول دكزه كيرديلر　　كنديلرينى دكزه اورديلر
طمله ديمه آنلره دكز ديكل　　آنلرى طوتغل قالانينى قوغل

ايضاح : (سجى) سوجو = شراب . (كوج يوقدورر) ظلم يوقدر . (دون ايچنده كورديلر الخ) (كوندوزى عياناً كيجه ايچنده كورديلر) ديمكدر . (ديو) شيطان ، آزغين اجنى . (حور) حورى ، جنت قادينى .

قامُونكِزِی اُولْ طامُودَنْ کچُرا اُوچْمَقْ ایچْرا شَرْبَتِنْدَنْ ایچُرا
حُوری‌لَرْلا آنْدَه ایچاسِزْ سَحِی کُزْمَیاسِزْ کِمْسَدَنْ آنْدا کچِی
اُولْ سُجُودَنْ کِمْ طَهُورْ اُولْدِی آدِی تَنْکرِ قُرْآنْدَه آدِنْ ایلا دِیدِی
اُوچْماقْ ایچْرا عَدْلْ اُلُرْ کِیجْ یُوقْ دُرُزْ ناکِمْ آنْدا سِزْ دیلَرْسِزْ چُوقْ دُرُزْ
یِمَكْ ایچْمَكْ آنْدَه دایِمْ دُرْ بِلُنْكْ جَهْدا یدُنْكْ کَی اُوچْمَقِی(۱) بُونْدَه بُلُنْكْ
کَرْ وِراسِزْ بُو جِهانِی اُچْمَقِی آلَسِزْ بُونْدَه کُوراسِزْ(۲) هَمْ حَقِی
کُورْدِلَرْ بُونْدَه اَرَنْلَرْ ناکِه وَرْ نَقْد بُوکُنْ یارِنا بَقْمادِلَرْ
سَنْ دَقِی اُچْماقِ بُونْدَه اِسْتَغِلْ اُچْماقِیچُونْ دُنْیایِی اَلْدَنْ قُغِلْ
بُونْده بُولْدیلَرْ اَرَنْلَرْ بِلْ بُونِی دُونْ ایچِنْدَه کُوزْدِلَرْ بَللُو کُونِی
قارَنْکُودَه کُوزْدِلَرْ حَقْ نُورِنِی دیوْ ایچِنْدَه بُلْدِلَرْ هَمْ حُورِنِی
کُفْر ایچِنْدَه دینُ وایمانْ بُولْدِلَرْ کَنْدُولَرْدَنْ اُلْدِلَرْ حَقْ اُلْدِلَرْ
امْلَه بِکِی اُولْ دَنکیزه کیرْدِلَرْ کَنْدولارِنِی دَنکیزا وِیرْدِلَرْ
طامْلَه دیمَه آنْلَره دَنکیزْ دیغِلْ آنْلَرِی دُوتْغِلْ قَلانِیْنی قُوغِلْ

نسخه : (١) کیم اوچمغی بونده (٢) بولاسز .

بن آنك صيرولغندن صيرووه‌م ‌ ‌ صانمه‌كيم بن اول وليدن آيرووه‌م
كيم آنى كوره بنى كورمشدر اول ‌ ‌ كيم آنى صوره بنى صورمشدر اول
بنى آنده آنى بنده كوريكز ‌ ‌ بنى آندن آنى بندن صوروكز
كوكده‌در اول بن جانى بيلك بونى ‌ ‌ كوك كيدر كوكسى آنك بن كونى
ايكيمز برز ايكى كورمه‌ك بزى ‌ ‌ طوتك آنى يارليغايه اول سزى
كيم آنى بندن سچرسه اول بايبق ‌ ‌ دشمنمدر ثه‌وينى باشنه ييق
بن آنك ايچون ياراتدم عالمى ‌ ‌ اول وليم ايچون كتيردم آدمى
كيم طوغه آندن صاغشسز كشيلر ‌ ‌ جفت اوله‌لر اركك ايله ديشيلر
هم بولردن طوغه‌لر خاص قوللرم ‌ ‌ كيم بولر قانادلرمدر قوللرم
بنى اول خاصلر بيله‌كيم بن نه‌وه‌م ‌ ‌ آنلرى سونلرى بن كه‌ى سوه‌م
خاصلرم بنم سرمدر بيليكز ‌ ‌ نه‌كيم اول ايدرسه آنى قيليكز
كيم سوه‌م قاموكزى آنك ايچون ‌ ‌ قموكز آچك كوزى آنك ايچون
آكا باقك باقه‌كز آيروق يوزه ‌ ‌ كيم نوردن نور كيره كوزكزه
رحمتم اولدر جهانده كه‌ى بيلك ‌ ‌ اتكين طوتك بنى آندن بولك
كيم‌سزى اوچماغه اول خاص كوتوره ‌ ‌ نفسكز كيم يول اورور بويين اوره

ايضاح : (سچرسا) آييريرسه ، تفريق ايلرسه . (بايبق) باياغى ، حقيقةً ، نفس‌الامرده . (ساغشسوز) صايسز ، حسابسز . (نوم) نه‌وه‌م ، نه‌يم ، نه ذاتم .

بن آنك سنیرولغندن صنیروم   سانمه كم بن اول ولی دن آیروم
كم آنی كورا بینی كورمشدر اول   كم آنی سورا بینی سورمشدر اول
بینی آندا آنی بینده كورنكوز   بینی آندن آنی بیندن سورنكوز
كوزده‌در اول بن جانی بیلنك بنی   كوك بكیدر كوكسی آنك بن كسنی
ایكمز بیرز ایكی كورمانك بزی   ذوتنك آنی یرلغایا اول سزی
كم آنی بندن[1] سجرسا اول بایق   دشمنمدر اوینی باشینا یق
بن آنونكچون یرتم عالمی   اول والیمچون كتردم آدمی
كم دغا آندن ساغنشسوز كیشلر   جفت اولالر ایركیلا دیشیلر
همم بولردن دوغلر خاص قوللرم   كم بولر قانتلرمدر قوللرم
بینی اول خاصلر بلا كم بن نوم   آنلری ساونلری بن كی سوم
خاص لرم بنم سرمدر بیلنكز   ناكم اول ایدرسه آنی قیلنكز
كم سوم قامونكوزی آنونكچون   قامونكوز آچن كوزی آنونكچن
آنكه باقنك باقماكز آیرق یوزا   كم نورندن نوز كیرا كوزونكزا
رحمتم اولدر جهاندا كی بلنك   اتكن دوتونك بینی آندن بولنك
كم سزی اخمق اول خاص كتورا   نفسنكز كم یول اورر بوینن ارا

نسخه: (۱) بنی آندن

اوصلو ئەولر ایچره نوری بر بیئه قندەکیم کوره حق آنده قاله
دونمدی سوز ایله کیم کیرو قایه برکیشوبدر ایله کیم طاغده قیا
خلق آکا دیرلرسه بویول حق دکل بویولی قوحق یولین کەی ایسته یول
قولاغنه قویمیه اول سوزلری حق نورین‌چون بللوکوردی‌کوزلری
سوزلرین کوزسزلرك سوز صانمغل دوکلی یاکلیشــدرر ایناممغل
سوز آنکدر کیم آچیقدر کوزلری اول نه دیرسه تکریدندر سوزلری
اول کشی کیم ایله اولدی آزدر نه کیم اول ایده قموسی رازدر
تکری رازین آندن ایشیت ای ایچی کەی اولودر کورمکل آنی کیچی
تکری دیدی صیرو اولدم موسایه کندی دوستین کشی بویله‌ایستیه [۱]
اولو کیچی کلدی بنی کورمکه نیته‌درکیم کلمدك سن صورمغه
موسی دیدی حاشا سندن صیرولق سن خالقسك سکا قندن صیرولق
ینه دیدی صیرو اولدم کلمدك دیدیکم سوزی حسابه آلمدك
موسی دیدی بو سری آکلامزم مقصودك نەدر بو سوزدن بیلمزم
تکری دیدی صیرو اولدی بر ولیم دنیا ایچره صیرولق طارتدی دلیم
بر کون آنی نیشه واروب کورمدك نیته‌سك دیوب حالندن صورمدك

ایضاح : (دوکەلی) هپ ، جمله . (ایچی) افندی . (کیچی) کوچوك . (سیر) صایرو == خسته ، مریض. (استیا) ایسته‌یه یعنی‌آرایه ، تحری وطلب‌ایده . (اولوکیچی) بویوك ، کوچوك . (دارتی) طارتدی == آلدی ، طوتدی . (دلیم) چوق . (نیشه) نیجه ، ناصل . (نیتسین) ناصلسین .

[۱] بو مصراعك معناسی (انسان کندی‌دوستنی بویله‌می آرار) دیمك اولوب‌استفهام استفهام انکاریدر . (لمصححه)

أسلو اولن ایچرا نوری بر بلا   قانده کم کورا حقی آنده قلا
دتمدی سوزیله(۱) کم کیرو قیا   بر کشب در ایله کم طاغده قیا
خلق آنکا دزلرسه بو یول حق دکل   بو یولی قو حق یولن کی ایسته بول
قولقینا قینمیا اول سوزلری   حق نورن جون بللو کوردی کوزلری
سوزلرن کوز سوزلرن سوزسنمغل   دوکلی یا نکاش درر ایننمغل
سوز آنسکدر کیم آچقدر کوزلری   اول نه درسا تنکریدن در سوزلری
اول کشی کم ایله الدی آزدر   نا کم اول ایدا قاموسی رازدر
تنکری رازن آندن ایشت(۲) ای ایچی   کی الودر کورمکل آنی کچی
تنکری دیدی سنز الدم موسیا   کندو دوشتن کیشی بویلا اِستیا
اولو کیچی کلدی بینی کورمغا   نیتەدر کم کلمدك سن سورمغا
موسی دیدی حاشا سندن سیرولق   سن خالقسن سانکا قنده سیرولق
ینه دیدی سیرو اولدم کلمدنك   دیدك سوزی حسابا آلمدنك
موسی دیدی بو سری آنکلامزم   مقصودن نادر بو سوزدن بلمزم
تنکری دیدی سیرو اولدی بروليم   دنیا ایچره سیرولق دارتی دلیم
بیز کن آنی نیشه وارب کورمدنك   نیتسن دیب حالندن سورمدنك

نسخه : (۱) طوتمدی سوزیله . (۲) اندن ایسته .

بن سزکچون کەی دیلرم سز بکا　　کەی دیلمزسز قاچارسز دورت یکا
کوزکزی تکری آچارسه بنی　　کورەسز ایلەکه کوروسز کونی
بنی قاتی طوتەسز بو دنیاده　　اولکه بندن آیریله قنده کیده
یول بودر اولجانکه بویولدن چیقه　　دکمیه کاویر کبی اول جان حقه
تکرییی پیغمبرندن ایستکل　　زینهار آنی حقدن آیری صانمغل
اولکەبولدی تکرییی کەیطوت آنی　　آنی بولیجق دیمه تکری قنی
تکری آندن آیری دکل آچ کوزك　　اول ویرور سکا همیشه او روزیك
کیمکه بیری ایکی کورور شاشیدر　　سوزنی ایشتمکل قولما شیدر [۱]
ای قرنداش بو سوزی ایلەکه وار　　اول بیلەکیم تکرییی جاندن سور
کوك و یبر آنك قاتنده بر اوله　　تکریدن ایچی طاشی پر سر اوله
یوز اولورسه حرفلر برسوز اولور　　سوزلر ایله عاقبت بر کوز اولور
نەکه وارسه ئولور اول برجانقالور　　اول جهانده قول ایله سلطان قالور
قول وسلطان بردرر ایکی دکل　　اول سرا ایچره بر اولور بك و قول
تکری نورندن طولودر جانلری　　ایکی کورمه کوزلی ایسەك آنلری
صورت ایچره آنلر ایکی کورونور　　معنییه باق کیم کورەسك بردرر
ئەولره باقان نوری ایکی کورور　　ئەوه باقمه نوره باق کیم بردر

ایضاح : (قاتی دوتسز) صیقی طوتەسیکز . قویاً مرتبط اولەسیکز . (قالماش ، قولماش) یاراماز ، فنا آدم ، مسخره ، رند ، طالقاووق . (ایلاکه وار) اویلەکه واردر ، یعنی اولدیغی وجهله . (طاشی) طیشی ، خارجی . (باك و قل) بك یعنی افندی ایله قول .

[۱] (قولماشیدر) لفظی (انسانلرك قولماشیدر) تقدیرندەدر . (مصححه)

بن سز یکچن کی دیلروم سز بنکا　　کی دیلامز سز قاچر سز دزت ینکا
کوزیکوزی تنکری آچرسا بنی　　کورسز ایلا که کورزسز کنی
بنی قاتی دتسز بو دنیادا　　اول که بیندن آیرلا قانده کیدا
یول بودر اول جان که بو یولدن چقا　　دکمیا کاوز کبی اول جان حقا
تنکری پیغامبرندن استغل　　زنهار آنی حقدن آیرو سنمغل
اول که بولدی تنکری کی دوت آنی　　آنی بولیجق دیما تنکری قنی
تنکری آندن آیروداکل آج کوزن　　اول ورر سانکا همیشه اوروزن
کم که بیری ایکه کورر شاشی در　　سوزنی ایشتمغل قلماشی در
ای قرنداش بو سوزی ایلا که واز　　اول بلا کم تنکری جاندن سواز
کوك و ییر آنک قاتنده بر الا　　تنکریدن ایچی طاشی پرسر الا
یوز الرسا حرفلر بر سوز الر　　سوزلر ایلا عاقبت بر کوز الر
نا که ورسا الر اول بر جان قلر　　اول جهاندا قولیلا سلطان قلر
قول وسلطان بردرر ایکی دکل　　اول سرا ایچره بر اولوز باك وقول
تنکری نورندن طلودر جانلری　　ایکی کورما کوزلوپسن آنلری
صورت ایچرا آنلر ایکی کوزنر　　معنیا باق کم کراسن بر درر
اولرا باقن نوری ایکی کورر　　اوه باقما نوره بق کم بر درر

بيك بونك كبي ايدر بر دمده اول   دكمه بر يوقسوله ويرور مالى بول.
نه‌كه پيغمبرلرك وار اول بيلور   كيم آنى طوتدى قوسينى بولور
نور بردر مومنلرك كر يوز ايسه   ايكى كوره هر كيم اول اوصسز ايسه.
صوصادكسه بارداغه باقمه صو ايچ   صورتده نفسك باقار باشنى بيچ
كوكده‌دن كچ‌قاتى طوت بونده جانى   كيم بوله‌سك جانك ايچنده آنى.
جانك ايچنده‌در اول كه‌ى ايستكل   آنى طوتغل برك آيروغين قوغل
كيم كوره‌سك جانك ايچره تكرى‌يى   كوستره‌سك قوسنه تكرى‌يى [١]
تركجه بيلسيدم بن ايديدم سزه   سرلرى كيم تكريدن دكدى بزه
بيلديريدم سوز ايله بيلديكمى   بولدوريدم بن سزه بولديغمى
ديلرم كيم كوره‌لر قامو آنى   جمله يوقسوللر اوله بندن غنى.
بيلديره‌م دوكلينه بيلديكمى   بوله‌لر اولو كيچى بولديغمى
يالواروه‌ن تكرى‌يه بن‌دون‌وكون   كيم دوكلين يارليغه بنم ايچون
آتا كيبى دوكلينى سورم   قويه تكريدن أيلك ديلرم
سيز دقى بنى سوك ايله كه بن   سزى سورم نيته كه جانى تن

ايضاح : (اوزسوزسا) اوصسزايسه ، عقلسز ايسه . (باردقا) بارداغه ، دستى‌يه . (بارداق) نفس الامرده كوچوك دستى ديمكدر. استانبولده صو قدحنه (بارداق) ديورلر. (بيچ) ايكى پارچه‌ايله . (قاتى) قوى ، پك صاغلام . (آيروغن) باشقه‌سينى . (دكدى) ايرشدى ، واصل اوندى . (دكالينا) دوكه‌لى‌يه ، هپسينه ، جمله‌سينه . (اولو كيچى) بويوك ، كوچوك . (سيز دقى) سيز دخى .

[١] بو مصراع بويله قالورسه قافيه‌سز اوليور دوغروسى بلكه شويله اوله‌جقدر (كوستره‌سك قوسنه تغرى‌يى) .(تغْرى) دوغرى‌نك اسكى املاسى اوله‌بيلور . بوصورتده بومصراعى (كوستره‌سك قوسنه دوغرويى) شكلنده يازه‌بيليرز . (المصحح)

بیك بونون کیبی [1] ادز بیر دمده اول　　دکمه بر یوقسله ویرز مالی بول
نا که پیغامبرلرنك وار [2] اول بلور　　کم آنی دوتتی قاموسینی بلر
نور بردر مومنلرك کر یوزسا　　ایکی کورا هرکم اول اوس سوزسا
سوسدنکسا [3] بازدقا باقمه صو ایچ　　صورتا نفسنك باقر باشینی بیچ
کوددن کچ قاتی دت بونده جانی　　کم بولاسن جانك ایچنده آنی
جانك ایچنده در اول کی استغل　　آنی دتغل برك آیروغن قغل
کم کراسن جانك ایچرا تنکری　　کسترا سن قاموسینا تنکری
ترکچه بلسیدم بن ایدیدم سزا　　سزلری کم تنکریدن دکدی بزه
بلدریدم سوزله بلدوغمی　　بلدریدم بن سزا بلدوغمی
دلرم کم کوره‌لر قامو آنی　　جمله یوقسللر اولا بیندن غنی
بلدرم دکالینا بلدوغمی　　بوللر اولو کیچی بلدوغمی
یالوزورن تنکریا بن دون کون　　کم دوکالن یرلغا بینمچون
آتا کیبی دوکلینی ساورم　　قامویا تنکریدن ایلك دیلرم
سیز دقی بنی سونك ایلا که بن　　سیزی سورم نیتا که جانی تن

نسخه : (١) بونك بیکی . (٢) نا که پیغامبرکرکدر . (٣) صوسز ایسك.

هر نەسەنك كوزلرى آيروقسيدر — سندە يوز كوز وار دوكلينى كورور
سوزلرك كوزى بابيق قولاق اولور — كەى سوزى ياوز سوزى قولاق بيلور
طادماغك كوزى آغزدر كوكدەدە — طتلوبى آجيدن اول كەى فرق ايدە
هر نەسەيە سن آنك كوزيلە باق — كيم كورەسك دوشميەسك سن ايراق
جان يوزينە جان ايلە باقمق كرك — جان ديلرسەك كوكدەدن چيقمق كرك
نورديلرسەكوارنور اولغل نورايچون — حورديلرسەكوارخوراولغل حورايچون
آت ايلە بيلكل دوە جفت اولمدى — ايلە كيم ياوز ايدن كەى بولمدى
هر نەسە لايق كرك كيم جفت اولە — قانى اول اوصلوكە بو سوزدن طولە
هركيم ايستر تكرى‌يى اول اوصلودر — خلق آراسندە كونشدن بللودر
كوركلو يوزى كيمسەيە هيچ بكزەمز — تكرى قاتندە برى بيكە صاماز
تكرى‌يى كورن كشى كوزلر آچار — قراكو جانلر اوزرنە نور صاچار
آى بيكى عالمدە آيدينلق ويرور — يوزى نورندە [۱] قرا كولق وارور
ديرى ايلر ئولوبى عيسا بيكى — يول آچار دكزدە اول موسا بيكى

ايضاح : (آيرقسدر) آيريدر . باشقە باشقەدر . (سندە يوز كوز وار) سندە يوز عدد و بلكە داها زيادە كوز واردر . اونلر هر شيئى كورورلر . (بابيق) حقيقةً ، نفس الامردە . (طادماغك) ذوقك ، لذت آلمەنك . (حور دلرسن الخ) اكر حورى ديلر ايسەك ، جنتدە حوريلرك وصاليلە بكام اولەيم ديرسەك حورى ايچين يعنى حورى‌يى الدە ايلەمكلك ايچين وار خور وحقير اول كنديكى عبادات ومجاهداتدە انواع محن ومشاقە كرفتار ايلەكە مكافاةً حورى‌يى الدە ايدەبيلەسـين . (بلغن) بيلكيل ، بيل ، معلومك اولسون . (بنكى برەسمز) بيكى برە صـايمز يعنى بر اوغرندە بيكى فدا ايلر . (ورر) وارير يعنى كيدر وزائل اولور .

[۱] (نورندن) اولمق دها مناسبدر . (لمصححه)

هَرْ نِسانُكْ كُوزْلَرِی آیْرُقْسِدُرْ　　سَنْدَه یُوزْ كُوزْ وارْدُ كالینی كُورُرْ
سُوزْلَرُكْ كُوزِی بایِیقْ قولَقْ اُلُرْ　　كَیْ سُوزِی یاوُزْ سُوزِی قُولَقْ بِلُرْ
طاذْماغُكْ كُوزِی آغْزِدُرْ كُوْدَدا　　طاتْلُوِی آجِیدَنْ اُولْ كَیْ فَرْقْ اِدا
هَرْ نِسایا سَنْ آنُكْ كُوزِیلَه باقْ　　كِمْ كُوراسِنْ دُشْمَیاسِنْ سَنْ اِراقْ
جانْ یُوزینا جانِلا باقْمَقْ كَرَكْ　　جانْ دِلَرْسَنْ كُوْدَدَنْ چِقْماقْ كَرَكْ
نُورْ دِلَرْسَنْ وَرْ نُورْاُلْغِلْ نُورِچُونْ　　خُورْ دِلَرْسَنْ وَرْ خُور اُلْغِلْ خُورِچُونْ
آتِلَه بِلْغِنْ دَوا جُفْت اُولْمَدِی　　ایلَه كِمْ یاوُزْ ایدَنْ كَیْ بُلْمَدِی
هَرْ نِسا[1] لایِقْ كَرَكْ كِمْ جُفْت اُلا　　قانِی اُولْ اُسْلُو كِه بُو سُوزْدَنْ طُولا
هَرْ كِمْ اِسْتَرْ تَنْكْرِی اُولْ اُسْلُودُرْ　　خَلْق آراسِنْدَه كُنَشْدَنْ بِلْلُودُرْ
كُوزْ كِلُو یُوزِی كِمْسَیا هِچْ بَنْكْزَمَزْ　　تَنْكْرِی قاتِنْدَه بِنْكِی بیرَه سَمَزْ[2]
تَنْكْرِئِ كُورَنْ كِشی كُوزْلُو آجَرْ　　قَرانْكُو جانْلارْ اَزَرْنا نُورْ سَچَرْ
آیْ بِكی عالَمْدَه آیْدِنْلِقْ وِرْرْ　　یُوزِ نُورِنْدَه قارَنْكُولِقْ وَرُرْ
دیرِی اَیْلَرْ اُولُوِی عیسی بِكی　　یُولْ آچَرْ دانْكِزْدَه اُولْ مُوسی بِكی

نسخه: (۱) هر كسا ؟. (۲) سِیمز.

بویله بیلکل سن ئولیجك جانکی ‌ ‌ جان ویریرکن که ی صاقین ایمانکی
کیم بیله ایلته آنی جان تکری‌یه ‌ ‌ اوچمق ایچره حوریلرله یورویه
بختلو اول جان که جانی عشقدر ‌ ‌ قوللغی بو یولده صافی صدقدر
عشقسز جانی ئولو بیلمك کرك ‌ ‌ اول که عاشقدر آنی بولمق کرك
کیم جانکی عشق ایله دیری ایده ‌ ‌ هم نورندن بو قرا کولق کیده [١]
کندوزی بیکی سنی خاص ایلیه ‌ ‌ رحمتندن یازیغك باغیشلایه
بو جهانده اول اری که ی ایستکل ‌ ‌ آنی طوتغل آیروغین الدن قوغل
آنی طوتانلر جهان اسی اولور ‌ ‌ بلکه آنلردن جهان دیری قالور
بو جهان کوکده بیکی آنلر جانی ‌ ‌ کوکده‌یه باقه ایچی کور جان قانی
کوکده کورونور جانی کوز کورمدی ‌ ‌ جان نیته‌لکنی اوصلو صورمدی
جان کورونمز کیم یوزین کوزلر کوره ‌ ‌ کوکده دکل کیم کله قارشو طوره
علم ایله کور جان یوزین قو بو کوزی ‌ ‌ اویله کیم اوصك کورور هر برسوزی

[١] (هم نورندن) یعنی او عاشقك نورندن دیمکدر . (لمصححه)

بو به بلغل سن انیجك جانکی جان ورزکن کی ساقن ایتانکی
کم بلا ایلتا آنی جان تنگربا و جمق اچرا خورلرلا یوریا
نحتبو ون جان که جانی عشقدر قوللغی (۱) بویولده صافی صدقدر
عشقسز جانی اولو بلماق کرك اول که عاشقدر آنی بلماق کرك
کم جانکی عشقله دیری ایدا هم نورندن بو قرانکولق کدا
کندوزی بکی سنی خاص ایلیا رحمتندن یازقنك باغشلایا
بو جهانده اول ری کی مشتغل آنی ذاتغل آیرقن الدن قغل
آنی ذوقلر جهان اشی الر بلك اندرن جهان دیری قلر
بو جهان کوردا بکی آنلر جانی کوردیا باقما ایچی کور جان قانی
کوردا بورنیر جانی کوز کورمدی جان نیتالیغینی اسلو سرمدی
جان کورنمز کم یوزن کوزلر کورا کورده داکل کم کلا قارشو درا
عیلا کورنجان یوزن قو بو کوزی ایله کم اسنك کوزرهر بیر سوزی

نسخه : (۱) قوتی .

ایضاح : (بیله ایلتا) برابر کوتوره . (ایچی) ای افندی ، ای بویوك آدم دیمکدر. (جان نیتالیغینی الخ) جانك ناصل اولدیغینی یعنی ماهیتی عقلی باشنده اولان ، کامل انسانلر آرایپ صورمدیلر چونکه جناب حق قرآننده « قل الروح من امر ربی » قول شریفیله (حیات) ك ماهیتی حقنده قیصه بیر جوابله اکتفا بویورمشدرکه جانك بیر امر ربانی اولدیغنی حکایه ایلر . (اسنك) اوصوك ، عقلك .

بن نیته ایدەم ارن سرین سزه ❊ اول قولاق قنی که بو سرلر صیغه [١]
سر دله صیغماز قولاقلر نه اولور ❊ بو ایکیدن کیم چیقارسه اول بولور
اول نەسەیی کیم کمسنه بولمدی ❊ اول کیم آنی بولدی جانی اولمدی
اوصکی قوغل دلی اول بویوله ❊ بو یوله بر جان ویرن یوز جان آله
تکریدندر جان کیرو ویرکل آکا ❊ کیم عوض ویره او کوش جانلر سکا
اول یره الك جانی کیم بر یوز اوله ❊ اکمین آنده حلی یاوز اوله
اویقوده کور جانکی قنده کیدر ❊ سنسز آنده جان نیجه ایشلر ایدر
سن یاتیجق کوکدەدن جانك اوچار ❊ قوش بیکی قنده دیلرسه بیر ایچر
کندوزندن یوزصورت برجان‌اولور ❊ شهر اولور بازار اولور دکان اولور
کندیدن هم بیراولورهم کوك‌اولور ❊ جان اویانیقدر اکر کوده یاتور [٢]

(کندزندن یوز صورت الخ) بیر جان کندیلکندن یوز عدد صورت وشکل اولور (و یاخود) کندیلکندن یوز عدد صورت بیر دانه جان اولور دیمکدر . ایکی معناده صحیحدر . او لطیف عالمده کاه یوز جان بیر صورت ، کاه بیر صورت یوز جان اولور . یالکز (صورت) ده (جان) ه تحولله قالمز . هر جان اشیادن یوز تورلوسنك ، بلکه بیك تورلوسنك صورتنه کیرر . شهر اولور ، بازار اولور ، دکان اولور ، باغ ، باغچه ، قوش ، حیوان اولور ، هزاران شکل وصورته کیرر .

(صورت) لفظ عربیسی من‌القدیم خلقمزك لهجه‌سنده (صورات) شکلنده مستعملدر . بعضاً (تصویر) و (شکل) ، بعضاً‌ده والك زیاده (یوز) و (چهره) مقامنده قوللانیلیر .

[١] دوغروسی (سزمك = سەزمك) مصدرندن (سزه) اوللیدر . (لمصححه)

[٢] (ئولمك) مصدرندن (ئولور)اولمق‌ده‌ممکندر . « الله‌یتوفی‌الانفس‌حین موتها . . . »
[سورة الزمر] (لمصححه)

بَنْ نيتّه ايدَمْ آرنْ سِرُنْ سِزا — اولْ قُلَقْ قانى كه بُو سِرلرْ سِغا
سِرْ دِلا سِغمزْ قُلَقْلرَ نه اُلُرْ — بُو اِكيدَنْ كمْ چقرسا⁽¹⁾ اُلْ اُلُرْ
اُولْ نَسانى كمْ كِمَسنا بُلمَدى — اولْ كمْ آنى بُولْدى جانى اُلمَد
اُوسُنكى قُوغِلْ دَلُو اولْ بو يُولا — بُو يُلا بِرْ جانْ ويرَن يُوزْ جانْ آلا
تنكريدن ذرّجنْ كيرو وزغلْ آنكا — كمْ عوض ديرا اوكشْ جانلرْ سنكا
اُولْ يِرا اَكْ جانى كمْ بيرْ يُوزْ آلا⁽²⁾ — اَكْمَيَنْ آنْدا حالى ياوُزْ اُلا
انْقدا كُوزْ جانكى قنْدا كيدَرْ — سنْسزْ آندا جانْ نيجا اِشْلرْ ايدَر
سَنْ يتيجَكْ⁽³⁾ كُودَدنْ جانكْ اُچَرْ — قُشْ بكى قنْدا دِلرسه بيرْ اُچَرْ
كَنْدُزُنْدَنْ يُوزْ صُورَتْ بِرْ جانْ اُلُرْ — شَهْرْ اُلُرْ بازارْ اُلُرْ دُكّانْ اُلُرْ
كَنْدُدَنْ هَمْ بيرْ اُلُرْهَمْ كُوكْ اُلُرْ — جانْ اُيانقدُرْ كُرْ كُودا يَتَرْ

نسخه : (١) كندزندن كم چقرسا . (٢) يوز اولا . (٣) يتيجق .

ايضاح : (ارن) أر ، اركك . بوراده مقصد (اوليا) . (سرن) سرنى ، اسرارينى . (بو اكيدن كم الخ) بوايكيسندن يعنى بشريت (كوكل) ندن ، بشريت (قولاق) ندن كيم چيقار ، يوكسه‌ليرسه ، بويله اعضاى جسمانى قيدندن فارغ اولورسه اوحقيقتى بولور ، حقه ايريشير .

(نسا) نسنه ، شى . (اوسنكى) اوصوكى ، عقلكى . (اوكش) اوكوش = چوق معناسنه . (المدى) اوله‌دى ، هلاك اولمادى ، فوت اولمادى . (يازيق) كناه ، جرم . (اول يرا اك) او محله زرع ايله . (كودا) كوكده ، جسم ، وجود . (سن يتيجك الخ) سن ياتجه جانك كوكده كدن ، جسمكدن اوچار .

قاينـادی صولر جهـان اولدی دكز   نه آتا قودی صو نه اوغل نه قيز

صو تنوردن قاينادی پيـكار كبی   بويروغين طوتدی نوحك قوللر كبی

كندوزيچون بر كمی نوح ايلدی   اتمنينی صـودن آنده بكلدی

بزم آدم كبی ايكنجی آتامز   آدم آنی بيلورز بز قومز

بزم اوكودر حق خاصينه صيغينك   كميدر آنك اوكودی تيز بينك

[illegible] كبی كرامت خصـلره   ويردی تكری كيرو آنی اولبيله

تكری ايتدی نه كيم آنلر ايتديلر   تكری حاضردر كر آنلر كيتديلر

تكريدن كور نه كيم آنلردن كاور   تكريدن بيل نه كيم آنلردن قالور

سن وليدن آيری كورمه تكری‌يی   آندن ايسته خلقه صورمه تكری‌يی

بندن ايشيت تكری خاصين ايسته بول   اتكين طوت جاندن اولغل آكا قول

تكری خاصی حق سريدر دنيـاده   سر ديلرسه‌ك آنی طوتغل ای دده

(صيغينك) التجا ايديكز . (ايتی) سويله‌دی . (ايتلر) سويله‌ديلر .

(ای ددا) ای بويوك بابا . قافيه ايچين كلمشدر . اسكی شعرلرده (ای ايچی ، ای پاشا) كبی كلمه‌لر كتيريرلردی .

(اوكوتی) اوكودی ، نصيحتی .

قاینَدی سُولر بهار اُولدی دَنکیز   نه آتا قودی سُو نه اوغل نه قز

سُوتَتردَن قاینَدی بینکار کبی [١]   بُویرُغن دُتّی نوحن قوللار کبی [٢]

کَندُزیچون بر کمی نوح ایلدی   اُمّتینی سُودَن آنده بکلَدی

نوح آدم کیبی اِکنجی آتموز   آدم آنی بیلورز بیز قاموموز

نو اُوکوت دُر حق خصینا سیغینن   کمی دُر [٣] آنن اوکوتی تیز بینن

ن نون کیبی کرامت خاصلر [٤]   وردی تنکری کیمو آنی اون بلا [٥]

تنکری ایتی [٦] نا لم آنلر ایتلر   تنکری حاضر دُر کز آنلر کیتلر

تنکریدن کوزنا لم انلردن کلوز   تنکریدن بل نا لم انلردن قالوز

سن ولیدن آیز کوزما تنکری   آندن ایسته خلق سوزما تنکری

بندن ایشت تنکر خاصن ایسته بل   آتنکن دُت جاندن اُلغل آنکا قول

تنکری خاصی حق سِری دُر دُنیادا   سِر دِلر سن آنی دُتغل ای دَدا

نسخه : (١) (٢) بکی . (٣) کامیدر . (٤) خاصلری . (٥) دیرلیدی تنکری

دایم دوستلری . (٦) ایتدی .

ایضاح : (سوتتردن) صو طاندیردن . (بینکار) = بیکار ، منبع . (بویرغن دتّی) بویروغینی طوتدی ، امرینه اطاعت ایتدی . (بکلدی) محافظه ایتدی دیمکدر . شیمدی (انتظار ایتدی) معناسنه قوللانیلمقده‌در . (حق خصینا) اللهك خاص قوللرینه ، اولیایه .

مصطفى كوكده نيته ياردي آيي   نيجه آيردى يوزلردن كيى
موسى الندن نيته اولدى عصا   دشمنينك كورلكنه اژدها
نيته اولدى غرق فرعون لعين   أيله كيم ايشيتدك اول ايتك چاوين
قن دوردى آرى صو كافرلرده   جانلرى اولور ايدى آندن قاره
تكريدن هر كون بونك كبى بلا   درلو درلو كلور ايدى آنلره
اود خليل ايچون نيته اولدى كاشف   اوده دوشيجك اودى بولدى كاشف
بر اويه‌زله نمرودى قهر ايلدى   آكه دنيا نعمتين زهر ايلدى
قاييز اون اولوز ايدى ابراهيمه   معجزه بونك كبى بيك دائمه
صالح ايچون دوغدى طاغدن بردوه   امتى ايلتردى سود آندن نه‌وه
هود ايچون ييل قيردى اول منكرلرى   طاغه طاشه اوردى اول كافرلرى
آنلرى كيم هود ديلردى قيرمدى   آنلرك آره‌سنه ييل كيرمدى
نوح ايچون ضوون ئو كافرلرى   بوغدى صودة قومدى كيمسه ديرى

ايضاح : (يوزلردن كيى) ياووزلردن = فنالردن . كيى = ايى‌يى .
(ايتون چاوون) كوپكك شهرتى . (آرى صو) خالص صو .
(بير اويازله) بير سيورى سينك ايله .
(قييز) قوم . (اوا) أوه ، خانه‌يه .

ايكنجى بيتك برنجى مصراعنده‌كى (الندن) كلمه‌سى (النده) اولمق دها مناسبدر .
(لمصححه)

مصطفی کوکده نیته یردی آیی نیجه آیردی یوزلردن کبی
موسی الندن نیته الدی عصا دشمنینن کورلکینا اژدها
نیته لدی غرق فرعون لعین ایله کم ایشتونك اول ایتون چاون[1]
قان الردی آری سو کافرلرا جانلری ولوردی آندن قرا
تنکری دن هر کون بونن کبی بلا درلو درلو کلوردی آنلرا
اود خلیلچون نیته اولدی کلف اوده دوشیجك اودی بلدی کلف
بیر اوزلا نمردی قهر ایلدی آنکا دنیا نعمتن زهر ایلدی
قایر اون الوردی ابراهیما معجزه بونن کبی بین دایمه
صالحچون دغدی طاغدن[2] بردوا امتی ایلتردی سود آندن اوا[3]
هودایچون یل قردی اول منکرلری طاغه طاشه اوردی اول کافرلری
آنلری که هود دیلردی قرمدی آنلرك آراسنا یل کرمدی
نو یچون طوفان قامو کافرلری بوغدی سوده[4] قومدی کمنسه دری[5]

نسخه: (١) ایله کم اول ایتون اشتدك حالن. (٢) دغداً. (٣) صو اندن یکا.
(٤) سودن. (٥) هرکز دری.

حرف ایچنده بوقدر معنی صیغار　　بو سوز ایله اوصلو یوقاری آغار

فهم ایدر کیم تکری کوردی تکری‌یی　　تکری نوریدرکه صوردی تکری‌یی

مولانا کبی جهانده اولمدی　　آنجلاین کیمسه حقدن طوغمدی

اول کنشیدر اولیالر یلدیزی　　دوکمینه اول دکوردر [illegible]

تکریدن هر بر کشی بخشش بولور　　خاصلرك بخششی آیروقسی اولور

بخششی کیم ویردی حق مولانایه　　آنی نه یوقسوله ویردی نه بایه

سز آنی بنم کوزمله کوریکز　　آنك اسرارینی بندن صوریکز

بن دیه‌م سوزلر که کیمسه دیمدی　　بن ویره‌م نعمت که کیمسه یمدی

بن ویره‌م خلعت که کشی کیمدی　　کیمسه بنم بخششمی صایمدی

صوردیلر بندن خلایق بو سری　　ئولوبی عیسی نیته قیلدی دیری

آنی بنم کوزم ایله کوریکز　.　آنك اسرارینی بکا صوریکز

بن دیه‌م سوزی که کیمسه دیمدی　.　بن ویره‌م نعمت که کیمسه یمدی

ایضاح : (آیرقسی) آیروقسی، باشقه تورلو. (نابیا) نه‌بایه، نه‌زنکینه. (صایمدی) تعداد ایده‌مدی، یعنی صاییلمز، حسابسز.

حرف ایچنده بوقدر معنی صغر — بو سوز ایله آنلو یوقارو آغر

فهم ایدر که تڭری کوردی تڭری — تڭری نوریدر که سوردی تڭری

مولانا کبی جهانده اولمادی — آنجیلاین کمسه حقدن طالمدی

اول کنشدر والیلر یلدوزی — دوکلینا اول دکورر اوزوزی

تڭریدن هر برکشی بخشش بولور — خاصلرڭ بخششی آرتوقسی اولور

بخششی کم وردی حق مولانایا — آنی نه یقسولا وردی نایا

سیز آنی بنم کوزمله کورنکز — آنڭ اسرارینی بندن سورنکز[1]

بن دیم سوزلر که کمسه دیمدی — بن ویرم نعمت که کمسه یمدی[2]

بن ویرم خلعت که کیشی کیمدی — کمسه بنم بخششمی صانمدی[3]

سوزدلر بندن[4] خلایق بو سری — اولوبی عیسی نیته قلدی دیری

نسخه : (۱) آنی بنم کوزمله کورکوز . آنوڭ اسرارینی بکا صورکوز

(۲) بن دیم سوز که کمسه دیمدی . بن ویرام نعمت که کمسه یمدی

(۳) صانمدی (٤) بیندن .

تكرى‌يى طوت كيم قاله‌سڭ سن ابد كون وكيجه تكريدن ايسته مدد
يالواروب زارى قيلوب ديكل آكا رحمت ايتكل كندى لطفكدن بكا
كوزنى آچ كيم سنى بيله كورهم طمله كبى دكزه كيرهم طورهم
نيته كيم طمله دكزده قريبور ايكى قالماز طمله دكز بر اولور
بن دخى طمله كبى دكز اولهم ئولميهم دكز كبى ديرى قالهم
اوصلولر حيران قالور بو سوزلره كيم خلايق خالقى نيته كوره
بن بولاره ايدرم كيم اول يوزى كيمسه كورمز كيرو كورور كندوزى
تكرى كندى نورينى آكا ويرور اول نور ايله تكرى‌يى بللو كورور

نور اكر بولنه كوزكده نور كوره كونشڭ نورى آكا كله طوره
نور بردر ايكى كورمه سن آنى جان اولورسه كشيده كوره جانى
هر نه‌سه كيم سنده آندن چوقدرر اول نه‌سه كيزلى جهانده چوقدرر
اوص كرك كيم اوصلرى كوره بيله دلينڭ كيم اوصّى يوق نيته كوره
بيل بونى كيم اوصڭ آنى بيلميه ئه‌يله كيم جانسز كشى جان كورميه

ايضاح — (قارلر) قاريلير ، قاريشير . (داقى) داخى . (اسلولر) اوصلولر ، عقلليلر يعنى عقل معاش صاحبى انسانلر . (هر نسا كم) هر نسنه كه ، هر شى كه . (ايلكم) اويله كيم ، اونك كبى كه . (اوص) عقل . (دالو) دلى .

تنکری دُتْ کمْ قالاسِنْ سَنْ اَبَدْ — کُونْ و کیجه تنکریدن اِسْته مَدَدْ[1]
الورب زاری قلب دیکا[2] آکا — رحمت ایتغل کند[3] لطفندن بنکا
کوزمی آچ کم سنی بللو کورم — طامله کیبی دنکیزه کیرم دورم
نیته کم طامله دنکیزده قارلور — ایکی قالمز طامله دنکز بیر الور
بن داقی طامله بکی دنکیز اولم — المیم دانکز کبی دیری قالم
اسلولر حیران قالور بوسوزلرا — کم خلایق خالقی نیتا کورا
بن بولارا ایدرم کم اول یوزی — کمسه کورمز کیرو کوزز کندزی
تنکری کندو نورنی آنکا ویرر — ال نوریله تنکری بللو[4] کورر[5]

نسخه: (۱) تنکری دوست ول قلاسن تا ابد. کون اچنده تنکریدن استه مدد
(۲) دیغل. (۳) ایتکل کندی. (٤) بلور. (٥) بعض نسخه‌لرده بو
بیتدن صوکره آتیده‌کی بیتلر واردر:

نور اکر اولا کوزکده نور کورا — کونشك نوری اکا کلا دورا
نور بردر اکی کورمه سن آنی — جان الورسا کشیده کوره جنی
هر نسکم سنده آندن یوقدرر — اول نسا کزلی جهانده چوقدرر
اوص کرك کم اوسلاری کوره بیله — دالونك کم اوصی یق نتا کورا
بیل بونیکم اوصك آنی بیلمیا — ایلکیم جانسز کشی جان کورمیا

مولانادر اولیا قطبی بیلك   نه کیم اول بویوردیسه آنی قیلك
تکریدن رحمتدر آنك سوزلری   کورلو اوقورسه آچیله کوزلری
قنی کشی کیم بوسوزدن یول واره   تکری آنك مزدنی بکا ویره
یوق ایدی مالم طوارم کیم ویردم   دوستلغین مال ایله بللو کوسترهم
مال کیم تکری بکا ویردی بودر   کیم بو مالی ایستیه اول اوصلودر
اوصلو کشینك مالی سوزلر اولور   مالنی ویرور بو سوزلری آلور
مال طوپراقدر بو سوزلر جاندرر   اوصلولر آندن قاچار بونده طورور
سوز قالور باقی طوارفانی اولور   دیریبی طوت قوغل آنی کیم ئولور

ایضاح: (بلنك) بیلك ، بیلیکز. (قیلنك) قیلیکز. (یول ورا) قطع طریق ایلیه. (مزدنی) مکافاتی. (طاوار) حیوانات اهلیه. الیوم قویون کچی‌یه حصر ایدرلر. قدیمده علی الاطلاق (مال) کلمه‌سی یرینه‌ده قوللانیلیردی. (اسلو) عقللی.

بسم الله الرحمن الرحيم

حضرت سلطان ولد رضی عنه الاحد افندیمزك ربابنامه لرنده كی توركجه لفظلردر .

مولانا دُرْ اَوْلِيا قُطْبی بلنك (۱)   نه كه آلْ بويوردسا آنی قلنك
تنكری دن (۲) رحمت دُرْ آنك سوزْلری   كوزْلرْ اوقرْسا آچيلا كوزْلری
قانْقی كشی كه بو سوزْدن يولْ ورا   تنكری آنكْ مرادْنی بانكا ورا
ويردی مانه طوارمْ كه ورم   دوستلغنْ ماليله بللو كسترمْ (۳)
مال كه تنكری بانكا وردی بودرْ   كه بو مالی استيا اولْ اسلودرْ (٤)
اسلو كشينك مالی سوزْلرْ اولرْ   مالنی ويررْ بو سوزْلاری آلرْ
مالْ طوپراقْدرْ بو سوزْلرْ جانْ دُرُرْ   اسلولرْ آندنْ قاچرْ بونده دُرُرْ
سوزْ قلور باقی صور فانی اولرْ   ديرينی طوتْ قوغل آنی كه اولرْ

نسخه : (۱) بلنك . (۲) دان . (۳) دوستلغم مالله بللو كوسترم .
(٤) كی اسلودر .

کذر از کفت ترکی وروی   چون ازان اصطلاح محرومی
لیك از پارسی و از تازی   کوکه درهر دوخوش همی تازی
کرچه سر درسخن نمی‌کنجد   کی ترازوی عقل آن سنجد
نیست این‌را کران خموش ولد   بنه آینه را درون نمد
مطلع این بیان جان افزا   بود در ششصد و نود یارا
کفته شد اول ربیع اول   کر فزون کشت این مکو طول
مقطعش هم شدست ای فخر   در میان مه جمادی الآخر
شد تمام این نمط درین دفتر   تاچه آید ازین سپس دیگر
نیست این‌را نهایت وغایت   ختم کن چون تمام کشت آیت
زانکه می شود نیز تمام   چون شده مست بنهم از کف جام
نه نوازش کنم دکر نه عتاب   لب ببندم چو شد تمام کتاب

تمام شد دردست بندهٔ ضعیف محتاج برحمت حق تعالی محمد بن اسحق بن ابراهیم
اللارندی الولدی فی‌تاریخ اواخر جمادی‌الآخر سنه سبع وتسعین وستمائة ٦٩٧
رحم‌الله لمن نظر فیه ودعا لکاتبه وجمیع المسلمین آمین یارب العالمین

تن زجان زنده است وجان ازوی　　ایسته جانك ایچنده وصلت حی
مزددن یکرك ایلیه یازوغـك　　بخشـدت بی جهـاد علم لدن
جلالك قدرتی عظـیم چـوقدر　　ایکی عالم کشـنده بر اوقدر
[illegible]ك دیلیم بیلورمسـیدم بن　　سـوزله بللو کوسـتریدم بن
بیتیره‌یدم خـلایقه سـوزله　　کوردلردی یاراتقـانی کوزله
طاتجه ایده‌م نه کیم دیرسز سز　　بوله‌سز کیمسه‌یی که بولدق بز

(دیلیم) توکه‌ده‌یم ، بیتیره‌یم ، سوزیمی اکمال ایده‌یم ، ختم کلام ایله‌یه‌یم ، یاخود (دکتورم) تك طوره‌یم . سکوت ایله‌یه‌یم . مؤدب وضعیت آله‌یم .

(بیلورمسیدم) بیلیر ایمشسه ایدم ، بیلمش اوله‌یدم . (بللو) بللی ، ظاهر ، نمایان .

(یاراتقان) خالق تعالی حضرتلری .

(طتجه ایدم) فارسی سویله‌یه‌یم .

فارسی بیتلری تکرار یازمغه لزوم کورمدم . (لمصححه)

تن زجان زنده است وجان ازوی　　اِشتَه جانْ اِچِنْدَه وُصلَتِ حَیْ

کرچه حق قادرست کز عدمی　　کند ایجـاد صـد جهان بدمی

بی عمل بخشـدت مقـام سـنی　　کندت مرد اکر چه کم ززنی

مُرْدِدَنْ یَکرَكْ اَیْلیَا یَرُغِنْ　　بخشـدت بی جهـاد علم لدن

کمترین بـندهرا کنـد جمشـید　　ذرّهٔ خوار را کند خرشید

دوزخی را کند بحکم بهشت　　هم کند کعبهرا بتر زکنشت(۱)

چَلَبِنْ قَدْرَتی عَظیمْ خِقْدَرْ　　اِکی عامَ کَشِنْدَه بِرْ اُقْدُرْ

دِلَه صِغْمَزْ آنْ بِرِی اُودَمْ(۲)　　دْکَتَمْ(۳) آزلَه قَناعَتْ اِدَمْ

تِرْكْ دیاِنْ بِرْمِسَنْدِمْ بَنْ　　سُوزلَه(٤) بَنْلُو(٥) کُشْتَرَیْدِمِ بَنْ

بِلْدِرَیْدِمْ خلایقَه سُوزلَه　　کُرَلَرْدی یَرَتْقَنی کُزلَه

طَتْجَه اِیدَمْ نَه بَکْ دِلَرْسِزْسِزْ　　بَاسِزْ کِمْسَهٔ کِه بِلْدِخْ بِزْ

نسخه : (۱) وی کو دامنش زدست بهشت

(۲) سَزی آدَدَمْ . (۳) دکَتَرْه .

(٤) سَزِلا . (٥) بللو .

ایضاح : (کش) تیر کش ، اوق قابی .

(آدم) ای ددهم ، ای بویوك بابام . ای محترم . قافیه ایچین کتیرلمشدر .

یر دخی یل کبی آنی صوره دکز اول طمله‌نی قچن صوره
نسه کیم قالمدی کیمی صوره‌لر یوق نسه‌نی ئه‌ییت نیته کوره‌لر
شهری کیم سن طورورسك آنده وار نه کیم ایستر دیلرسك آنده وار
کندوزك بیل که تکری‌یی بیله‌سك ئولمه‌یه‌سك ابد دیری قاله‌سك
تکریدنسك طولو ایراق باقه سندن آیرو دکل ثماناغمی (قیوقاقه)

جانك آندن دیری درر که‌ی کور کوده‌دن کچ آنی جانکدن صور
جانك ایچنده ایسته آنی سن کیم بوله‌سك ایشیت بونی بندن
باقرك آلتون ایده اول کیمیا داخی یوز بیك بونك کی آدایه
دوکلی یازوغکی مزد ایده[١] نور اوله‌سك قراکولق کیده

(شهری کم سن دررسن الخ) شیمدی سنك بولندیغك شهر وممکت اوراده موجوددر .

(قپو ققما) قاپو چالمه ، قاپو قاپو کزوب آرامعه قالقیشمه .

(جانن اندن دری الخ) جانك اوندن حیات بولمشدر . اونی باق . جسمدن وازکچ . اونی جانکدن سؤال ایله . (آدایا) آدامق = نذر وعهد ووعد ایتمك : آدامقله مال توکنمز .

(دکلی یازغنی) هپ قصوریکی مکافات ایله‌یه . بوتون نور اوله‌سین . ظلمانیتك ، جسمانیتك زائل اوله .

[١] (هپ کناهلرك ثواب اوله) معناسی‌ده محتملدر . « فاولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات » [سورة الفرقان] (لمصححه)

يِرْ دَنْي يِل كِبي آنِي سُورا[1] دَنْز اُلْ طمْلَهْ قَجَنْ سُورا
نَسَه كِمْ قَلْمَدي كِمي سُرَهلَرْ يُقْ نَسابي اَيتْ نِتّا كُرَهلَرْ
شَهْري كِمْ سَنْ دُرُرْسِنْ اَنْدا وَرْ ناكِمْ اِسْتَرْ دِلَرْسِنْ اَنْدا وَرْ[2]
كَنْدُزِنْ بِلْ كه تَنْكريي بِلَسِنْ اُلمَياسِنْ اَبَدْ دِري قَلَسِنْ
تَنْكرِدَنْ سِنْ طلوْ رَق بَتْمَا سَنْدَنْ آيْرُو دَكِلْ ممانْ اَعْمي[3]

نسخه : يردقي يل كبي آني صورا . (٢) شمدي كم سن دِريسَن اندا وَر . نه كم استارسن سن اندا وَر . (٣) قپو قتما

بعض نسخه‌ده بشنجي بيتدن صوكره آتيده‌كي دورت بيت واردر :

جانِ اندن دري دِرِرْ كَ كور كودَدَن كچ آني جاندن سور
جانِ ايچنده ايسته آني سَن كم بوله‌سَن اِشت بُوني بيندن
باقِرُون آلتون ايده اُل كيميا داقي يوز بين بُونِ كبي آديا
دُكلي يازُغُي مُزد ايدَه نور اُولسِن قَرانولق كِيده

ايضاح : (يردقي) ييرداخي ، طوپراق داخي . (صورا) صوره ، امه ، ايچينه چكه . طوپراق صويي صـوردي . ايكنجي (صوره) سـؤال ايده ، آرايه ديمكدر . جناس تامدر .

(نسه) نسنه = شي . (نيته) ناصل .

کودەدن چیق کە جانکی بولەسك | جان کوزین آچ کە جانلیدن اولەسك
تکری ایدر اکر بکا کەلەسك | نەکە کوکلك دیلر ایسە بولەسك
کنـدوزیکی قوغل بنی طوتغل | کندوزك سن اونوت بنی بولغل
کیم سنك بن اولەم کە تکری وەن | بریکە بیك قیلەم کە تکری وەن
قننی طملە کە بو دکزە کلە | کندودن قورتولە دکز اولە [٢]
ایلرو اول ایکیدی بر اولدی | طملە کیم کندو دکزین بولدی
طملە کیم دکزە طوروب کلز[٣] | قایناوب عشقدن دکز اولماز
کونش ویل آنی ییە بیلکل [٤] | یاشـلغی بارچـە قالمیە بیلکل

(الرو) اسکیدن ، اولجە . (ییا) ییە ، اکل ایدە ، هبا ایدە .

(بارچە) هپ ، جملە ، موجودی .

[١] بزم طرفلردە یالکز (اوتمق) کلمەسی مستعملدر مجهولندە ایسـە (اوتونق) دیمیوب شاذ اولەرق (ز) ایلە (اوتوزمق) دیرلر .

[٢] برچوق متصوفلر کبی جناب ناظم دخی توحید وجودی‌یی (طملە ایلە دکز = قطرە ایلە بحر) ی مثال کوسترەرك آکلاتمق ایستەیور .

[٣] (طوروب کلز) قالقوب کلز یاخود اولدیغی یردە طورور ؛ اورادن آیرلماز کلز معنالرینە محتمل ایسەدە برنجی معنا دها مناسبدر .

[٤] طملەنك باشـلیجە دشمنی ایکیدر بریسی کونش ، دیکری روزکاردر . هر ایکیسی‌دە اونی بخار (بوغ) حالنە کچیرەرك اوچوررلر . ع :

آفتاب عالم آرا یردە قورمی شبنمی . (لمصححه)

كُوْدَه‌دَنْ چِقْ كِه‌جانُونِى بُلَسِنْ   جانْ كُزِنْ آچِ كِه جانِلِدَنْ (١) اُلَسِنْ

تَنْكرِى ايدر اكر بنا كَلَسِنْ   نه كه كُنُلن (٢) دِلارِسَه اَلَسن

كَنْدزُنى قَغِلْ بَنى ذَتْغِلْ   كَنْدزِنْ سَنْ انُتْ بَنى بُلْغِلْ (٣)

كِمْ سَنِنْ بَنْ اُمْ كِه تَنْكرِوَنْ   بِرنا بِنْ قِلَمْ كه تَنْكرِوَنْ (٤)

قَنْغِى طَمْلَه كِه بو دَنِيزَه كَلا   كَنْدُدَنْ قُرْتِلا دَنِيزْ (٥) اُولا

اِلَرُو اَلْ اِكيدى بِرْ اُلدى   طَمْلَه كِمْ كَنْدُو دانِزِنْ بُلْدِى

طَمْلَه كِمْ دانِزَه طُرُوبْ كَلْمَزْ   فيِنَيْبْ عِشقِدَنْ دَنِزْ اُلْمَزْ

كُنَشُ وِيلْ آنِى يِيا بِلْغِلْ   يَشْلِغى بَرْچِه (٦) قَلَمَيا بِلْغِلْ

نسخه : (١) جانلرك . (٢) كـكُلُكْ . (٣) مالنى اُينه عشقمى اُوتغل . [اتغل] . (٤) بِرُنابَن قلم كه تنكرى وَن . (٥) دنز . (٦) يشلغى كيده .

ايضاح : (مالنى اينه) مالكى قوماردِه اوينا . (اوتغل) يوت يعنى قازان . قوماردِه اوتمق ، اوتمك ، يوتمق = قازانمق . [١]

برنا بن قلم) سنك بير ايلكك يبرينه بن بيك دانه قيله‌يم .

---

(٤) رقملى مصراعك شمديكى املاسى شويله اولور : يرينه بن قالەم‌كه تكرى‌ون .
(لمصححه)

اوچنجى بيتك برنجى مصراعنك صولنده‌كى (دتغل) يرنده (آلغل) اولمليدر .
(لمصححه)

صدق باغی بیتیدی کولندن	قورومایبدی کلی اولندن [١]
کیم مدد بولدی تکریدن قالدی	قلیجبن نفسی بوینه چالدی
بجدی اول نفسنی که کاویردی	وارمدین تکری یه یولین اوردی
تکریدن اول دیری که جان ویردی	تکری یولین اورانی طوپ قیردی
کیم بونی ایتدی قورقودن کجدی	اوچمغه کیردی بیل سوجو ایچدی
اول سوجودن که آن طهور بود	آندن ایچکل که عین نور بود

(سوجو) شراب .

برنجی بیتك برنجی مصراعنده کی (کول) بیلدیکمز کولدر . جناب ناظم دیمك ایسته یور که : تکریدن مدد بولانلرك کوکلی کول کبی اولور ؛ صوکره بوکولك صوییله صوواریله رق صدق باغچه سی وجوده کاور ؛ صوبی چوق اولدیغی ایچون بو کول قورومااز ؛ قورومادیغی ایچون باغچه ده کی کلره دائما صو ویرمك قابل اولور : باغچه ده کی کللر ایسه دائما صو کوردیکی ایچون کل اوجاقلرینك دیبلری دائما نملی اولور ؛ نملی اولونجه کللرده قورومااز . (لمصححه)

[١] (اول) کلمه سنك همزه سی بزم قضاده هایه قلب ایدیله رك چوجوق معناسنه اولان (دول) کبی (هول) اوقونور . طوپراغك نملکنه مخصوصدر . بوندن آلینه رق یکی دوغان چوجوقلرك قونداغنه قونولان برنوع طوپراق ویا کیله (هوللك) دیرز .

(لمصححه)

برنجی بیتك ایکنجی مصراعنده کی (قورومایبدی) کلمه سی ضرورت وزن ایچون رانك سکونیله اوقونملیدر بو صورتده مصراعك وزنی (فاعلاتن مفاعلن فع) اولمش اولور . (لمصححه)

صِدقْ باغى بتَيْدى كُولَنْدَنْ (١) قُرما يَيْدى كُولى (٢) اُولُنْدَنْ
كِمْ مَدَدْ بُلْدى تَنكرِدَنْ قَلْدى قِلِجِنْ (٣) نَفْسِى بُويْنِنا چَلْدى
بِجْدى اُلْ نَفْسِنِى كه كاوُرْدى (٤) وَزْمَدِينْ (٥) تَنكرى به يولْنْ اورْدى
تَنكرِدَنْ (٦) اُلْ دِرى كه جانْ وِرْدى تَنكرى يولُنْ اُرانى (٧) طُپْ قِرْدى
كِمْ بُونى اِتّى قُرْقْدَنْ كَشْتى (٨) اُچمقا كِرْدى بِلْ سُجُو اِشْتى (٩)
اُلْ سُجُودَنْ كِه آن طهور بود اَنْدَنْ اِچْغِلْ كِه عين نور بود (١٠)

نسخه : (١) كُنْلِندَن . (٢) كوكى . (٣) قلچى . (٤) بجدى نفسن بَشِنْ
كه كاوردى . (٥) ذرمدين . (٦) تنكرىدندر . (٧) اُرَنلرى . (٨) چكتى .
(٩) اجتى . (١٠) ال سجودن كه تنكرى نوريدر . ساقِسى اچمق اچره حوريدر
ايضاح : (كولندن) يعنى غدير ، بحيره ديمكمى ، يوقسه (كوكندن) يعنى اساسندن ، اصلندن ديمكمى ، ياخود (كوكلندن) ديمكمى . (اولندن) اول ، رطوبت ، نم .
(طوپ) هپ معناسنه : هپسى طوپسى .

(صدق باغى) تركيب اضافى اولوب اضافتى لاميه‌در بيانيه دكلدر يعنى صدق صويى ايله وجوده كلن باغچه ديمكدر . (لمصححه)

دینك آرتیرکه سن دیری قالەسك　　　کفرك آرتیرمه ایت کبی اوله سك .
جانلرك جانی صدق وایماندر　　　کشی بو نور ایله مسلماندر
کشینك کیم دکل قاتی عشقی　　　قایناماز در پیکار کبی صدقی
صدق صویی‌که آز درر قورویه　　　چوق دکل کیم دکز کبی یورویه
مددی[۱] کر دکیدی تکریدن　　　همچو برکشت وقت باریدن [۲]

[۱] مددی کلمه‌سنك صوکنده‌کی (ی) ادات وحدتدر . جناب ناظم (بر مدد) دیه‌جك یرده (مددی) دیمشدر . (لمصححه)

[۲] ظن ایدیورم‌که مصراعك ترتیب نثریسی شویله اوله‌جقدر : (همچو وقت باریدن بر کشت) . بوراده‌کی (بر) ادات استعلادر . (کشت) کلمه‌سی کافك کسریله اکین دیمکدر . شوحالده جناب ناظمك مقصدی (اکین اوزرینه یاغمور یاغدیغی وقت اولدیغی کبی) دیمکدر . (لمصححه)

برنجی بیتك صوکنده‌کی کله (اولمق)، یاخود (ئولمك) مصدرندن آلنمق جائزدر . اوچنجی بیتده جناب ناظم مضارع منفی‌یه (در) الحاق ایتمشدر . دوردنجی بیتده‌کی (سو) بیلدیکمز (صو) دیمکدر . (بورومك) قاپلامق معناسنه‌در . (بورونمك) بوندن کلیر . عربجه‌سی (تدثر ، تزمل ، التحاف) در . بیت :

اوکل اندام برآل شاله بورونسون یوروسون
اوجی کوکلم کبی آردنجه سورونسون یوروسون

(لمصححه)

دینِنْ آرْتِرْ کەسَنْ دِرِی قَلَسِنْ   کُفْرِنْ آرْتِرْمَه اِتْ کِبی اُلَسِنْ

جانْلَرُنْ جانی صِدْقُ و ایمانْدُرْ   کِشِی بُو نُورِلَه مُسْلمانْدُرْ

کِشِنِنْ کِمْ دَکُلْ قَتی عِشْقی   قَیْنَمَزْدُرْ بِنَرْ کِبی صِدْقی (١)

صِدْقْ سُوبی کِه (٢) آزْدُرُرْ قُورِیا   چُوقْ دَکُل کِمْ دَنِزْ کِبی بِرِیا (٣)

مَدَدی کرْ دَکَیْدی تَنْکرِیدِنْ   همچو برکشت و قت باریدن (٤)

نسخه : (١) کِمْسَنْك کِمْ قتی دَکُل عَشْقی . قَیْنَمَزْ خوش بِکَرْ کبی صِدقی . (٢) کِمْ . (٣) فرات کبی بُرِیا . (٤) مددی کر دکیدی اکسکسز . [١] یُرْیَیدِ اولَیْدِ ییری دُز [٢]

[١] اکسوکسز . [٢] یورِیَیدی اُولَیدی ییری یوز .

ایضاح : (بنر) بیکار ، منبع . (بریا) بورویه ، استیلا ایده .
(مددی کر دکیدی الخ) اکر اللهدن بیر مدد ایریشیرسه . (همچو برکشت الخ) مصرعی آکلاشیلمەدی . عجبا (یاغمور یاغدیغی هنکامده قارەنك وضعیتی کیبی اولوردی) دیمکمی . یوقسه (همچو برکست) یعنی (یاغمور یاغنجه یاپراغك حاصل ایتدیکی طراوت کیبیدر) دیمکمی .

(صدق سوبی که الخ) جناب ناظمك مقصدی شویله اولملیدر : اکر سندەکی صدق صوبی آز ایسه قورور . دکز کبی چوق اولسیدی هم قوروماز همده برچوق یرلری بورووردی . (لمصححه)

يمك ايچمك بهشته [١] نوردندر — خوشلغك اوچمق ايچره حوردندر
تخمی اوچمغك نمـاز اولدی — يرلری ئهولری نياز اولدی
يمش ويابراق آنده سـويلرلر — ايرلايوبن بوداخده اوينارلر
ذكردن طوغدی آنده‌غی قوشلر — دوكلی آنده يايلايوب قيشـلار
ذكراوچمقده قوش اولوب اوچار — بختلو اول كشی كه ذكر ايدر
كيم اكرسه دليم دليم كوتوره — اول كيم اكمز يارين اوده اوطوره
اول كيم اكدی بوكون يارين كوتوره — اوچمق ايچره سه‌وينو بن اوطوره

اول كيم آكدی دليم دليم كوتوره — اوچمق ايچره سه‌وينو بن اوطوره
آز اكنلر ياقين [٢] آز كوتوره — اول كيم اكمز يارين اوده اوطوره

. (دليم) چوق ، كثير معناسنه .

[١] (بهشته) كلمه‌سی بويله قالورسه دوغری اوله‌ماز. دوغروسی يا (بهشتده) اولمالی ياخود (ت) نك اوزرنده شـده بولونمليدر . بو صـورتده اصلی (بهشتده) اولوب قلب وادغام ايدلمش اولور .

[٢] بو كلمه يك ياقيشمايور. بونك يرنده (يغين = ييغين) اولسه دها خوش اوله‌جقدر.
(لمصححه)

يِمَكْ اِچْمَكْ بَهِشْتَه نُورْدَنْدُرْ   خُوشْ لِغِنْ اُچْمَقْ اِچْرا حُورْ دَنْدُرْ
تَخُمِى اُچْمَغِنْ (١) نَمَازْ اُلدى   يَزْلَرِى اَوْلَرِى نِيَازْ اَلْدى
يِمِشْ (٢) وَيَبْرَخْ (٣) اَنْدا سُيْلَرْلَرْ   اِرْلَيُو بَنْ بُدَخْدَه (٤) اُيْنَرْلَرْ
ذِكْرِدَنْ طُغْدى اَنْدَغى قُشْلَرْ   دُكَابى اَنْدَه يَيْلَيُوبْ (٥) قِشْلَرْ
ذِكْر اُچْمَقْدَه قُشْ اَلِبْ اُوچَرْ   بَخْتْلُو اُلْ كِشِى كِه ذِكْر ايدَرْ
كِمْ اَكَرْسَه دِلِمْ دَلِمْ كُتُرا   اُلْ كِمْ اَكْمَزْ يَرِنْ اُدا اُتْرا (٦)
اُلْ كِمْ كِتى بو كُنْ يارِنْ كِتْرا   اُچْمَقْ اِچْرا سَوِينِبَنْ اُتْرا (٧)

نسخه : (١) اُچمقن . (٢) يمش . (٣) يبرق . (٤) بدقده . (٥) بيليب .

(٦) اُلْ كِمْ اكتى دَلم دَلم كُتْرا . اُچْمَق اِچْره سَوِنُبَن اُتْرا

(٧) اَزْ اكنلر يقين از كتْرا . اُلْ كِمْ اكمز يَرِن اُدا اُتْرا

ايضـاح : (يبرخ) ياپراق . (ارليو بن) ايرلايوب ، تغنى ايدرك . (بدخده) بوداقده ، آغاجك دالنده . (اندغى) اونده‌كى . (دكلى) دوكه‌لى ، هب . (ييليوب) يايلايوب ، ياز حياتى سوروب .

(كم اكرسه اخ) هر كيم اكر ، زرع ايدرسه چوق چوق كوتوره‌جكدر . اكمه‌ين يارين حسرت وتأسف آتشينه اوتوره‌جقدر .

نه که سن حکم ایده سك اوله اول — آز کلورسه سکا اوله اول یول
اتکین طوت کسیلمه آندن سن — کندوزك کورمه ایمکل سن بن
کندوزیکی اونوت آنی بیلکل — کندوزك یاوی قیل آنی بولغل
کندوزکدن جهانی کر سوره سك — بیك جهان اول جهانده کوره سك
نه بالقلر وار اول دکز ایچره — کرسکا تکری اول صودن ایچیره
دکز ایچره بالقلرین کوره سك — اول بالقلرله بیله طوره سك
طوروبن آنده سن بالق اوله سك — نه کیم ایستر ایسه‌ك بایيق بوله سك
ئولمکی اول دکزده کورمیه سك — کوره‌سك نه که‌وارسه صورمیه سك
آنده سوزلر یرنده کورمکدر — آنده کیم کوز کوره نه صورمقدر
آنده السز آغزسز ایچمکدر — اول چمنده قنادسز اوچمقدر

ایضاح : (کسلمه) جدا اولمه ، آیرلمه . (ایمغل) سویله‌مه . (سراسین) سوروسین، طرد ایده‌سین. (بایيق) باياغی ، طبیعی برصورتده . (سرمیه‌سن) صورمایه‌سین.(آنده سوزلر یرنده الخ) اوراده سوز یرینه کورمك قائم اولمشدر . کوز کوردکدن صوکره سؤاله حاجت قالیرمی .

چیچك ایسه موجود ایمش . نصل که وثائق ترکیه‌دن (جامع الفرس) آدلی اثرده (نسترن) کلمه‌سی (کل نسرین وزنبق و کلف چیچکی) دییه ترجمه ایدیلیور ؛ (صحاح عجمیه) ایسه یالکز ایکنجی ایله اوچنجی‌یی سویلیور . شو حالده (کلف چیچکی) که بکزر برچیچك اوللیدر . (کلشهری) نك سوزی بومعنایه پك مساعددر . بناءً علیه ظن ایدیورم که مقصد آغستوس کلی دخی دینیلن یبانی کلدر . (نسرین) ایچون لغتلر وان کلی ، مصر کلی، کل ناصر ، که بکزر بیاض برچیچك دییورلرسه‌ده (شکوفه‌نامه) مؤلفی (علی چلبی) مذکور اثرنده (وان کلی) اولمسنی تنسیب ایدیور . (المصححه)

نه كه سَنْ حُكْمِ اِداسِنْ أُلا اُولْ [١]   آزْ كَلُرْسا سَنا أُلا أُلْ بُولْ [٢]
اَتَكِنْ ذَتْ كَسَلْمَه اَنْدِنْ سَنْ [٣]   كَنْدُزِنْ كُرْما اِثْمَغِلْ سَنْ بَنْ
كَنْدُزُنى اُتْ آنى [٤] بِلْغِلْ   كَنْدُزُنْ ياوُقِلْ آنى [٥] بُلْغِلْ
كَنْدُزِنْدَنْ جِهانى كُرْ نَراسِنْ   بِنْ جِهانْ أُلْ جِهانْداسَنْ كُرَسَنْ
نه بَلْقَلَرْ [٦] وَزْ اُلْ دَنكِزْ اِچْرا   كُرْ سَنكا تَشْكُرى اُلْ سُدَنْ اِچْرا
دَنِزْ اِچْرا بَلِقْلَرِنْ كُرَسِنْ   أُلْ بَلِقْ لارلَه بِلا دُرَسِنْ
ضِرْبَنْ [٧] آنْدا سَنْ بَلِقْ اُلَسِنْ   نَه كِمْ اِشْتارسَنْ بَيِقْ [٨] بُلَسِنْ
اُلْمَكى اُلْ دَنِزْده كُرْمَيَه سِنْ   كُرَسِنْ ناكه وَرْسَه سُرْمَيَه سِنْ
اَنْدَه سُزْلَرْ يِرِنْدَه كُرْمَقْدَرْ   اَنْدَه كِمْ كُزْ كُرا نَه سُرْمَقْدُرْ
اَنْدَه اَلْسِزْ آغِزْسِزْ اِچْمَقْدَرْ   اُلْ چِمَنْدَه [٩] قَنَتْ سِزْ اُچْمَقْدُرْ

نسخه : (١) ايدا سن اُل اولا . (٢) قتنده بُل اولا . (٣) اتكُم ذت كسلمه بندن سن . (٤) بنى . (٥) بنى . (٦) بلق لر . (٧) ذرُبَن . (٨) بَيَق . (٩) چمنده .

بر آراده قزل كليله دِكَنْ   بِسورَنْ كِرو آنى يره دوكن
آنوك بُنيرُغيدُرْ وَكَرْنى كَلَفْ   زهى حيف كم اوليدى تلف
تلف اولمز اول خود چوقلر صوبى   خَتْوسينك اصلا كسلمز صوبى

كرك جناب ناظمك بيتنده‌كى ، كرك شو ايكى كتابده‌كى (كلف) كلمه‌سى (كل) معناسنى آكلادير كبى اوليورسه‌ده آيريجه بر چيچك آدى اولمقده ممكندر بويله بر

تیکنی تیز چیقار کوله‌ف دیککل — قوسنی قوغل بکا کلکل
کیم سکا اول یوله قلاووزین — سن بنم سودم ایچ کیم آغوزین [١]
کوزلرك بن آچم که کهی کوره‌سك — دکمه‌لردن نیجه نیجه صوره‌سك [٢]
نه که وار در جهانده بیلدورووه‌ن — سنی حقدن تمام طولدورووه‌ن
اول پیکاردن که خضر صو ایچدی — دیری اولدی و نفسنی بچدی
بن سکا ایچوره‌م که قورتوله‌سك — تکری یولین آنك کبی بوله‌سك
بو یری قویو بن کوکه آغه‌سك — قرا کو یره نور کبی یاغه‌سك
کیجه‌یی نور ایله کون ایلیه‌سك — قدرتکله کونی دون ایلیه‌سك

(آغوز) اینکك طوغورمه‌سی عقبنده صاغیلان صاریمتراق سوددرکه طعمی ده بیراز عجایب اولور . (دکمه‌لردن) اولور اولماز شیلردن ، بیر چوق حقایقدن . (سرسن) صوره‌سین‌دیمك ایسه سؤال ایده‌سین دیمکدر. (سوره‌سین) ایسه طرد ایده‌سین‌معناسنه. بومصراع قارانلقدر طاتلی برمعنی اکلاشیلمایور . (بلدرون) بیلدیریم . (اول بنردن) اول بیکاردن ، منبعدن . (بجدی) بچدی ، ایکی‌یه بولدی .(قرنو) قارا کاق . (دن) دون ، کیجه .

[١] بو کلمه بزم طرفلرده غینك کسریله (آغیز) دیبه سویلنور. اینکده، قویونده، کچیده مستعمل اولدیغی کبی یکی دوغوران قادین ایچون‌ده مستعملدر .

[٢] بو مصراعك معناسی اویولی بن‌بیلیرم هرکسدن نیجه برصوره‌سك کل بکاصور سکا کوستره‌یم الکدن طوتوب او یولده یوروده‌یم اویولی سکا کسدیره‌یم سنی ایسته‌دیکك قوناق یرینه کوتوره‌یم دیمکدر . (لمصححه)

برزمانده کم کلف تمشیدی — بلبل آنك وصفن اشتمشیدی

(داستان سهیل ونوبهار) دن : [(برلین) طبعی ص ٧ . تاریخ تألیفی (٧٥١)]

بهار اولجق طکله کوزکی آچ — چلب رحمتن طکله کوزکی آچ
طتر یر یوزن درلو درلوچچك — دکیلر کرو موسمی کاچچك
آنوك امری فی‌الحال ایرنجه‌در — قمو اشلری یرلو یرنجه‌در

دکنی تز چقر کلف [۱] دکل (۱)   قمو سینی قوغل (۲) بنا کاکل
کم سنا آل یلا قلاوزن (۳)   سن بنم سودم اج کم آغوزن (٤)
کزلرن بن آچم که کی کرسن   دکلردن (٥) نجا نجا نرسن
نه که وردر جهانده بلدزون (٦)   سنی حقدن تمام طلدرون (٧)
آل بنردن که خضر سو اجدی (۸)   دری آلدی (۹) و نفسنی بجدی (۱۰)
بن سنا انجرم (۱۱) که قرتلسن   تنکری یولن آنن کبی بلسن
بو یری قویبن (۱۲) ککا آغسن   قرنو بیره نور کبی یغسن
بجه نورله کن آیلیسن   قدرتن لا کنی دن (۱۳) آیلیسن

نسخه: (۱) دکنی ور برق کلف آلغل . (۲) قامسینی قغل . (۳) آل یولا بن ایو قلاوزون . (٤) آغوزون . (٥) دکلری . (٦) بلدرون . (۷) طلدرون . (۸) اجتی . (۹) قلدی . (۱۰) بجتی . (۱۱) ایچرم بن سنا . (۱۲) یری قویو بن . (۱۳) رحمتله دنی کن

ایضاح : (کلف) یا کلش اوله‌رق «کلاب» دن تورکلشدیریلیب «کل» معناسنه اوزمان مستعمل ایمش . نفس الامرده (کل) تورکجه‌در .

[۱] بکا کلیورکه (کلف) کلمه‌سی فرسیدن دونمه اولمیوب خالص تورکجه‌در هم ده کافی عرب کافیدر (کورك ، کوروك ، کوشنه ، کوتوك) کبی مرتجل بر کلمه‌در . اشبو (کلف) کلمه‌سی (کلشهری) نك (فلك نامه) سنده ، (فرهنك نامهٔ سعدی) مترجمی (خوجه مسعود) نك یکنی (عزالدین احمد) ایله مشترکا یازدیغی (داستان سهیل و نو بهار) ده‌ده کچمکده‌در . (فلك نامه) دن : [تاریخ تألیفی (۷۱۷)]

كیرتو دیرلك اجلسز ئولمكدر   تكری برله همیشه اولمقدر [١]

بوجهان‌سومكین كیشمكدر [٢]   عشق‌اوندن‌همیشه‌بیشمكدر [٣]

كندودن یاوزی كیدرمقدر [٤]   اول كیم ایتمز بونی نه ایراقدر

ئولمكك‌معنیسی [٥] بودركه‌بیل   نفسك ئولدور كیم اوله‌سك بیسمیل

كندوزكدن یاوزلنی سوركل   نانه‌سه‌دن‌كه حق دكل طورغل [٦]

صارپ ایشدر بونی ایده‌میه‌سك   یالكز بو یوله كیده‌میه‌سك

كندوزكله ایچی چیقه‌میه‌سك   كوزسز اول آی یوزه باقه‌میه‌سك

ایسته آنی‌كه یولی وارمشدر   جانی حق نورینه قارمشدر [٧]

كیم سنی اول اولو حقه دكیره   قورقولی كویرودن سنی كچیره

صدقله برك طوت آنك اتكین   كیم سنی ایلته اول چالابه دكین

(كـكز) كه‌نز = قولای .

(اچی) افندی ، بویوك آدم .

(استه) ایسته ، آره . (یولی وارمشدر) طریق عزمنی باشه چیقارمشدر منزل مقصورده ایرمشدر .

(ال الوحقادكرا) او بویوك حقه ایرشدیره .

(برك دت) پك ، صیق ، صاغلام طوت . (الته) ایله‌ته ، ایرشدیره .

[١] كاف فقه قفیه اولمشدر [٢] (كیشمك) كله‌سی دیوان لغت تركده‌ده وار . دیمك‌كه وقتیله كاشغردن قونیه‌یه قدر اوزانان توركلرك دیللری چوق كله‌ده مشترك ایمش .

[٣] بو كله آنا طولی لهجه‌سنده بر نقطه‌لی (ب) ایله ایكن استانبول لهجه‌سنده اوچ نقطه‌لی (پ) ایله شهرت آلمشدر .

[٤] بو كله كوستریبوركه اسكیدن‌مصدرلرك خفیفی ده بعضاً (مق) ایله سویله‌نیورایمش .

[٥] صوكی الفلی عربجه كله‌لری، ایرانیلر كبی (ی) ایله سویلمك توركلرده چكمشدر

[٦] تورك كافنه (غ) حرفی قافیه اولمشدر .

[٧] (قارمق) قاریشدیرمق معناسنه‌در بزم طرفلرده حالا مستعملدر . (لمصححه)

کِرْتو[۱] دِرْلِكْ اَجَلْ سُزْ اَلْمَكْدَرْ   تَنْكْرى بِرْلَه هَمِيشَه(۱) اَلْمَقْدَرْ

بُو جِهانْ سَوْمَكِنْ كِشْمَكْدَرْ   عِشْق اَدْنَدَنْ هَمِيشَه بِشْمَكْدَرْ

كَنْدُودَنْ ياوُزى كِدَرْمَقْدُرْ   اَلْ كِمْ اِتْمَزْ بُنى نَه ايرَقْدُرْ

اَلْمَكِنْ مَعْنَسِى بُودُرْ كَىْ بِلْ   نَفْسَنْ اَلْدِرْكِمْ اَلْسِنْ بِسْمِلْ

كَنْدُزُنْدَنْ يوزْلِغِى سَرْغِلْ   نانْسادَنْ كِه حَقْ دَكُلْ دُرْغِلْ

صَرْپ اِشْدِرْبُنى اِدامَيَسِنْ   يالِنْزْ بُو يُلا كِدامَيَسِنْ

كَنْدُزُنْلا اِچى چِقامَيَسِنْ   كِزْسِنْزْ اَلْ آىْ يُزا بَقامَيَسِنْ

اِسْتَه آنى كِه يولى وَرْمِشْدُرْ   جانِنى حَقْ نُورِنا قَرْمِشْدُرْ

كِمْ سَنى اولْ اُلُو حَقا دَكُرا   قُرْقُلُو كِبْرُدَنْ سَنى(۲) كَجُرا

صِدْقِلا بَرْلِك دُتْ آنِى اَتَكِنْ   كِمْ سَنى اِلْتَه اَلْ جِلا بَدَكِنْ

نسخه: (۱) اُلمسز (۲) كَكز. كَنز.

ايضاح: (كيشمك) آتمق، ازاله ايتمك، طرح.

(المكن معنسى) صوفيه اصطلاحنده (اولمكدن اول اولمكلكك، «موتوا قبل ان تموتوا» نك معناسى. (كى بل) ايى بيل، كوزل آكاه. (بسمل) ميصميل، تميز، پاك قوربان.

(سرغل) سور، دفع ايله، قوغ. (نانسادن) هانكى شيدن. (درغل) طور، توقف ايت، اجرا ايلهمه.

[۱] عاشق پاشا نك كتابنده وديكر اثرلرده كافك اوزرنده اوچ نقطه كورولمكدهدر. (مصحح)

کیم اجلسز ئولورسه اول قالور   اوچماغی بو جهانده نقد آلور
کیم ئولورسه بو کون دیری ئوله   کیم ئولورسه یارین یاووز اوله
دنیانك دیرلکی کچر قالماز   تکریدن کیم دیریسه اول ئولمز
[١]

بو حدیثی بیوردی پیغمبر   قنغی کشی که دیرلکین ایستر
کندوزندن کرك کیم اول ئوله   دیرلکك معنیسین ئولوب بوله
ئولمدین تیز ئولك آغك کوکه   کیم سزی آی ایله کونش اوکه
اول کیم ئولدی ئولومسز اول قالدی   اوچماغی بو جهانده نقد آلدی

(المسز) اولومسز ، لایموت ، ابدی . (اجمق) اوچماغی ، جنتی . (نقد) پیشین .
(یوز) یاووز ، فنا ، غیرمقبول .

[ب] (کندزنداً) کلمه‌سنك صوکنده‌کی تنوین (ن) مقامنده یازلمشدر . بویله نون ساکنه‌یی تنوین ایله کوسترمك اصولی پك اسکیدر . اوقدر اسکیدر که دیوان لغات ترکده بیله بر قچ کلمه بویله یازلمشدر بو اصول اونجی عصر هجریده یازلمش تورکجه اثرلرده دخی کورولمکده‌در .

[ج] اویله ظن ایدییورم که برنجی مصراعك صوکنده‌کی کلمه (ئولمك = موت) مصدرندن ، ایکنجی مصراعك صوکنده‌کی کلمه (اولمق = کون) مصدرندن مأخوذدر . ایشته بوفرقی آکلاتمق ایچون برنجیسنی (ئوله) ، ایکنجیسنی (اوله) شکلنده یازدم . بو صورتده بیتك معناسی بوکون یعنی کندی اراده‌سیله ئولن دیری ایکن ئولمش اولور ؛ ابدی یاشار ؛ سعادت سرمدیه‌یه نائل اولور . فقط یارین یعنی اراده‌سز و تعبیر دیکرله اجلی کلوب‌ده ئولن حیات ابدیه‌یه مظهر اوله‌میه‌جغندن حالی فنا اولور : معذب اولور دیمکدر . بویله بر تفریق یاپیلمیه‌جق اولورسه قافیه بوزوله‌جقدر . (لمصححه)

بسم الله الرحمن الرحيم

جناب سلطان ولد قدس سره الاحد حضرتلرينك « ابتدا نامه » لرندهكی ابيات توركيه نقل اولنمشدر : [١]

كِمْ اَجَلْسِز اُلْوَرسا اُلْ قالَرْ　　اُجْمَقِ بُو جِهانْدا نَقْد آلُورْ
كِمْ اُلُورسا بُوكُنْ دِرِي اُلا　　كِمْ اُلُورسا(٢) يَرِينْ يُوزْ اُلا[ب]
دُنْيانِنْ دِرْلِكي چَكَرْ قَلْمَزْ　　تَنْكرِيدَنْ كِمْ دِرِيسَه(٣) اُلْ اُلْمَزْ

نسخه : [١] بعض نسخهده اوّلا شو آتيدهكی دورت بيت يازلمش صوكره (كِمْ اجلسز الخ) بيتلری دوام ايلمشدر .

بُو حَدِيثِ بُيُرْدِ پيغامبر　　قنغی(٤) كيشی كه دِرْلِكِنْ اِسْتَرْ
كَنْدُزُنْداً[ج] كَرَكْ كِمِ اول اولا　　دِرْلِكَكْ(٥) مَعْنِسِنْ اولبْ(٦) بولا
اُلْمَدِنْ اُلُكْ(٧) آغُكْ(٨) كوكا　　كِمْ سِزی آيِلا كُنَشْ اوكا
اول كِمْ اُلْدی اُلْمِزْدَنْ اُلْ قَلْدی　　اُچْمَقِ بوجهانده نقد آلدی

---

(٢) اُلْ كِمْ اُلْمَزْ . (٣) دِرِيسه (٤) قنقی . (٥) درلكن . (٦) اُلْبْ .
(٧) اُلُنْ . (٨) آغن

ايضاح : (درلكن) ديريليكينی ، حياتينی ، معيشتنی .
(كندزنداً) كنديسندن ، وارلغندن ، حياته مغرور اولمقدن .
(اولمدن) اولمهدن ، اولمزدن اول ، قبل الوفات . (تز) تيز ، چابوق . (آغك) آغيكز تعالی ايديكز . (اوكا) مدح وثنا ايده .

١٥ — وله

سنی جاندن بن ایستروەن سنی هرلحظه دیلروەن
دران دم کزدلت‌جویم نه معنادر که‌قاچارسن

کوزه سنسك جانم سنسك بوعالمدن بنم سنسك
چوپیشم بەزخوبانی بنی سن کم نه طوتارسن

بو (نظام‌الدین) حضرتِ مولانایه پك یقین بیر ذاتدر . (مراسلات) ده کندیسنه اوزون بر نصیحت نامه وار . بو (خاتمه) یی حاوی دیوان ، سلطان ولد افندیمزك حال حیاتنده ووفاتندن اون سنه قدر اول یازلمشدر . دیوانك چوق یرلری تصحیح ایدلمشدر . اوتصحیحلرك حضرت ولد افندیمزك دستخطلری اولمق محتملدر .

[٢] بوعبارەنك دوغروسی شویله اولملیدر (تم‌الکتاب علی یدی العبدالفقیر الضعیف الراجی رحمة ربه اللطیف .... الملقب بنور البخاری فی‌الثانی والعشرین من شهر ذی القعدة لسنة اثنتی عشرة وسبعمائة) . (لمصححه)

— ١٥ — وله

سِی جاندن‌بن اِسْتَرْوَن سَنی هر لحظه دیلَرْون

دراندم کزدلت جویم‌نه معنی‌دُرکه قاجر سن

کُزُم سَن سن جَنُم سن - ن بو عالمدن بنم سن سن

چو پیشم به زخوبانی بنی سن کمَ نادُتَرْسَن

تمّت الکتاب علی یدی العبد الفقیر الضعیف الراجی رحمة ربه الالیف [١] . . . الملقّب بنُورِ البُخاری فی ثانی والعشرین من شهر ذی‌القعدة سنة اثنی عشر وسبعمایة [٢]

ایضاح : ـ ١٥ ـ (استرون) ایسترم .
(کزم) کوزم . (جنم) جانم . (بنی سن کم نادترسن) سن بنی نیچین آشاغی وعادی عد ایدرسین .

[١] اسم اوقونه‌مامشدر .

دیگر بیز (سلطان ولد) دیوانی‌نك خاتمه‌سی :

(تمام شد دیوان ولدی الهادی الی الصراط السوی والموصل الی عنایة الابدی وللسعادة السرمدی بعون‌الله وحسن توفیقه دردست فقیر حقیر نظام‌الدین الولدی‌المولوی . یازدهم ماه جمادی‌الاول سنه اربع وتسعین وستمائة) .

بو (نظام الدین) سلطان ولد افندمزك درویشیدر . (حضرت مولانا) نك درویشلری مولوی ، اولو عارف چلبی‌نککیلر (عارفی) ، کذلك عابد و عادل اکبره منسوب اولانلرده بویله یاد اولونوب صوکره جمله‌سنه مولوی وصفی تقرر ایتدی .

— ١٣ — وله [١]

كلك كورك بودوكونی قوتلو ایدك آی وكونی
تكری یوزی بركورونور قوكز آنی طوتك بونی
عودبیكی یاندی كوكلم كورك كورك بو توتونی
اوصلویه ویركل سوجومی آل باشندن اوصونی [٢]
اوله سمین [٣] یمكدن سومز تكری یوغونی
عمرایكیدر بیلكل قوقصه‌یی طوت اوزونی

— ١٤ — وله [٤]

كیمه كرك كه دیری قاله ئولمیه هر كز
بونی ایشیتسون وطوتسون قاتی بوكه‌ی سوزی
كیمه كرك كه اوله اول جهانده یوزی آق
بو یوله كلسون وكورسون بمله اول یوزی

ایضاح : — ١٤ — (الیا) اولمه‌یه ، وفات ایتمه‌یه . (قتی) قاتی ، صاغلام ، محكم . (كی) یوكسك ، عالی .

[١] بوقطعه‌نك وزنی (٤ كره مستفعلن) در. شو قدروارکه ایکنجی بیتك ایکنجی مصراعنده‌کی (آل) کلمه‌سی (آلغل) اولملیدر. بونکله برابر هر مصراعده بر، ایکی اماله لازمدر .

[٢] (اوصنی) شکلنده یازمق لازم ایدیسه‌ده قافیه‌یی کوسترمك ایچون بویله یازمه‌یه مجبور اولدم .

[٣] دوغروسی (سمیز) اولملیدر . ممکنکه جناب ناظمك نسخهٔ اصلیه‌سندن یازان ذات (ز) حرفنی (ن) کبی کورمشدر .

[٤] بوقطعه‌نك وزنی (مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن) در. فعلن کلمه‌سی بعضاً عینك سکونیله ، بعضاً کسریله اوقونور .

— ١٣ —　　　وله

كالُن كُرن بُودُ كنى قُتلو اِذُن آى و كُنى

تَنْرى يُوزى بر كُرنُرقُونز آنى دُوتن بُنى

عُد بِكى يَندى كُونلم كُورن كرن بُودُتنى

اُسلويه وِرْكِل سُجُمى آل بَشِندن اُسُنى

اُله سَمِن يمقدن سَومز تَنكرى يُغنى

عُمْر اِكى دُر بلغل قُو قِصّهٔ دُت اُزُنى

— ١٤ —　　　وله

كِما كرك كه دِرى قاله اُلميَا هر كز

بُنى اشتسُن ودُشُن قتى بوكى سوزى

كما كرك كه اُلا اُل جهاندا يُوزى آق

بُويُولا كَلسُن وكرسن بنُم لا اُل يوزى

ايضاح :　١٣ - (كالن) كليكز . (كرن) كوروكز . (بو دكنى) بو دوكونى = سورى . (قتلو) قوتلو = مبارك . (تنرى) تاكرى . (كرنز) كوروكز. (قونز) قوييكز ، بيراقيكز . (دوتن) طوتيكز .

(عد) عود . (يندى) ياندى . (دتنى) توتونى ، دومانى . (اسلويه) اوصلويه ، عقلليه . (وركل) وير . (سجمى) سوجومى = شرابمى . (اسنى) اوصونى = عقلنى

(سمين) سميز . (يمقدن) ييمكدن ، كثرت اكلدن . (يغنى) يوغون = قالين . (قصهٔ) قيصه‌يى . (دت) طوت ، آل . (ازنى) اوزونى ، طويلى .

بکاصورمه نیشه اسروکاولورسك بونی کور سن نه سوجو بنی طوتدی
عجـایبه قالیروهن اول چالابدن ایکی جانی نیتـه بربرنه قاتدی
ایکی یاقاشلرکدن بر صورهیدم قاره کوزك بکا نه اوقلر آتدی
یورکمده نه طتلی عشقك اودی یورکم عود کبی یاندی توتدی
(ولد) بازار ایتدی کندی برله سنی آلدی جهانی ویردی صاتدی

(یاندی دوتدی) یاندی وتوتدی یعنی دومانی چیقدی .
(ستی) صاتدی .

مادهٔ اصلیه‌سنك صوکی (ت) اولان فعل ماضیلرده ماضی اداتی اولان دال مکسوره (ت) حرفنه دونه‌رك ادغام ایدلمك تلفظ ایچون برقاعدهٔ قطعیه‌در . مثلا (یاتدی) کلمه‌سنی هیچ برترك ادغامسز اوله‌رق سویلمز فقط بو ادغامی املاده کوسترمك املا قاعده‌سنی بوزه‌جقندن قبول ایدلمه‌ملیدر . بونکله برابر پك اسکی زمانلردن برو ادغامی املاده کوسترنلرده واردر .

(مادهٔ اصلیه) ترکیبینك یرینه (ابو حیان اندلسی) همزه‌نك ضمی و سینك تشدیدیله (اس) کلمه‌سنی استعمال ایدییورکه هم لفظ ، هم معنا اعتباریله اوته‌کندن چوق ایپدر . بز ایسترسه‌ك بونك یرینه (تمل) یاخود (هیم) دیه‌بیلیرز . (لمصححه)

بَنكا (١) سُرمَه نيشَه (٢) اَسْرُكْ اُلُوْسِنْ

بونى (٣) كورْسَنْ نَه سُوجُوبنى دُتّى

عَجايبا قالْرُونْ اونْ (٤) جابْدَنْ

ايكى جانى بِتا بِرْ بِرْ نَه قتّى

اِكى يا قشْلَرْندنْ بِرْ سَرَيدِمْ

قرا كُوزُنكْ بَنكا نا اُوقْلرْ آتّى (٥)

يُوراكمْ دَه نَه طَتْلو (٦) عِشْقِنْ اُودى

يراكْ غودْ بيكى (٧) ياندى دْتّى

وَلَدْ بازارْ ايتّى كَنْدُو بِرْلا

سِينى (٨) آلْدى جِهانى وِرْدى سَتّى

(١) بنا (٢) نشْن (٣) بنى (٤) أل (٥) قرا كوزْن بَنا نا اُقلر آتّى .

(٦) يراكمدا نه دَتلو (٧) عُدبكى (٨) بنى .

(بنكا سرمه نيشه الخ) بكا « ناصيل سرخوش اوليورسين ، نه‌دن بوقادار سرخوش اوليورسين » ديه صورمه بلكه بنى نه بحيم شراب سرخوش ايتمشدر بونى كور وبونى كوزن قاچيرمه اووقت بومسئله‌نك حقيقتنه ايرشمش اولورسين .

(عجايبا قالرون) تعجب وحيرتله محاط اولورم ، شاشار قاليرم .

١٢ وله

سنك ئەوك بو كيجه نور طوتدى — آنكچون كيم ايچنده آى دوشدى
قرا كو قالميه آنده كه بو آى — قرا كونى نوريله طشره ييتدى
ئەو آيدندن طوليجق بلاى اولور — كيم اوغرى ئەوده قالدى يوقسه كيتدى
ئەو آيدندن بو كيجه اويله طولدى — كشى كودن دكلدى واردى يەتدى
نەياغمور دركه ياغدى جان اوزرنه — كه جاندن بيك كولەف بيك باغ بيتدى
نەكوهر اولدى بو بر طمله جانم — كه يوز بيك دكز آكا كيردى باتدى

ايضاح : ـ ١٢ ـ (سنن اون) سنك أويكى ، خانه‌كى . (نور دوتى) نورطوتدى. (دشتى) دوشدى ، نور قر عكس ايتدى .

(ييتى) ييتدى ، ايتيردى ، ايلرى سوردى ، دفع ايلەدى .

(اوايدندن طليجك الخ) خانه مهتابله طولينجه خيرسيز خانه ايچندەميدر يوقسه كيتمشميدر بس بلاى اولور .

(كشى كودن الخ) يعنى بر كيشى كيم احمق دكيل ايدى . واروب ايرشدى [واونورانيتى كوردى] .

(كلف) كلاب لفظندن توركاشديرمەدر . فقط (كل) معناسنه قوللانيلير . آنجاق فقيرجه (كل) لفظى توركجەدر و (كون = شمس) اصلندن مأخوذدر رنكندن ، دكيرميلكندن كونشه تشبيهاً توسيم قيلنمشدر .

برنجى بيتك ايكنجى مصراعنك صوكنده كى (دشتى) كلمه‌سى (ياتمق) مصدرندن (يتى = ياتدى) اولمق لازمدر . (لمصححه)

— ١٢ — وله

سَنْنْ اَوْنْ بُو كيجه نوردونى [١]
آ نْسكچُنْ [٢] كِمْ اِچِنْدَه [٣] آىْ دُشْتى
قَرانكو [٤] قا نْدِيا [٥] آنْدا كه نو آىْ
قرانكُونى نوريلا طاشْرَه [٦] بيتّى
اَوْ آيدُنْدَنْ طُليجَكْ [٧] بَلْلوُ [٨] اُولُرْ
كِمْ اُوغْرى اَوْدَه قَلْدى يوقْسَه [٩] كيتّى
اَوْ آيدُنْدَنْ بُو كيجه اَيْلَه طُلْدى
كِشى كُودَنْ دَكُلْدى واردى يِتْبى
نه يا غْمُورْدُرْ [١٠] كِه يَغْدى جانْ اُزَرْنا
كِه جانْدَنْ بينْ [١١] كُلَفْتْ بينْ [١٢] باغْ بيتّى
نه كُوهَرْ اُلْدى بو بِزْطامْلَه جانمْ
كه يُوزْ مينْ دَنكِزْ [١٣] آنكا كِرْدى باتّى

نسخه : (١) دُتّى (٢) تَحِنْ (٣) اِچِنْدا (٤) قرانو (٥) قلميا (٦) دشرا
(٧) طليجق (٨) بلو = بكو . خالدار . نشانلى . معين . بللى . (٩) يقسا
(١٠) يَغْمُردرْ (١١) بِن (١٢) بِن (١٣) داكيز

قیمتك آرتق اوله آی سکا یاصدیق اوله
سوه سنی کوك ویبر کر سوه سك تکری‌یی

شیخ آچارسه کوزك اوچمق اوله اوروزوك
طاموده کوینه اوزك کر قویه سك تکری‌یی

کورمیه‌سك سن جانی بیلمیه سك جان قانی
بندن ایراق ای ایچی کر صانه سك تکری‌یی

نجه (ولد) خلق ایچون بیر قاچ عاصی ایچون
ییل اون ایکی آی آغلایوب یالواره سك تکری‌یی

(جان کوزنی باش سز آچ . . .) یاخود حالی اوزره ابقاسی‌ده جائزدر . فقط بوصورتده اماله ایله (ز) حرفنه برکسرهٔ خفیه ویرمك لازمدر .
اماله ایسه اسلافك آثارنده اولدقچه چوقدر . (لمصححه)

[١] ظن ایدییورم که (اوروزو) کلمه‌سنك صوکنده‌کی واو فضله‌در . دوغریسی (اوروز) اولمالیدر . بیتك وضعیتی بویله ایجاب ایدییور . چونکه (کوز ، اوز) کلمه‌لرینه (اوروز)اویار . معناسی‌ایسه مقام ، مکان ، مسکن ، مستقر ، اقامتگاه‌کبی برشی اوله جقدر . بو کلمه‌یه برهان قاطع ترجمه‌سنده (آ برون) کلمه‌سنده تصادف ایدیلیور . (لمصححه)

قیمتك آرتق اولا آی سنکا(١) یستق الا
سوه سنی کوك ویر کز سوسن تنکری

شیخ آجرسا کوزنك اچماق الا اوروزنك
طامودە کوینه اوزنك کز قیسن تنکری

کوزمیسن سن جانی بیلمیسن جان قانی
بندن ایرق(٢) ای ایچی کز صانسن(٣) تنکری

نیجه ولد خلقجن بیر قاج عاصی اچن
ییل اون ایکای(٤) اغلیب یالورسن تنکری

---

(١) سنا (٢) ارق (٣) سنسن (٤) ییل اون اکی .

(یستق) یاصدیق .

(اوروزو) روزی ، رزق . (طامو) جهنم . (کوینه) کویونه یعنی یانه .
(کویونمك = یانمق) دن . (قیسن) قویه‌سین ، بیراقه‌سین ، ترك ایلیه‌سین .

(قانی) هانی . (ایرق) آیرق ، آیری ، باشقه ، خارج . (ایچی) افندی ،
بك کبی عنواندر . (سنسن) صانه‌سین ، ظن ایله‌یه‌سین .

(ایکای) ایکی آی‌دن مخففدر . (ییل اون ایکی آی) قونیه‌ده حالا تعبیر مخصوصدر
(بوتون سنه) یعنی هر وقت دیمکدر .

بونظمك وزنی (مفتعلن فاعلن مفتعلن فعلن) اولدیغنه کوره ایکنجی بیتك ایکنجی
مصراعی شویله اوللیدر :

— ١١ — وله

تكرى ايچون كل بكا كيم آكه سك تكرى يى
ور بو جهانى بوكون كيم آله سك تكرى يى

باش نه اولور بويوله ور طوارك سن يله
باش سز جان كوزين آچ كيم كوره سك تكرى يى

اوصكى قوغل بوكون يايلاده كور كل دوكون
دلى بيكى اوينه غل كيم بيله سك تنكرى يى

كندوزيكه باقاغل كندوزيكى سن قوغل
كندوزيكى ياوو قيل كيم بوله سك تكرى يى

كوكه آغه سك جانم كر اوله سك سن بنم
آچ الكى ور مالك كيم طوته سك تكرى يى

ايكنجى بيتك معناسى شودر : يالكيز باشدن نه چيقار . سن باش ايله برابر حيوانات اهليه كى ، مالكى بيله فدا ايت . فنى باش قايغوسندن آزاده اولديغك حالده جان كوزينى آچ كه تاكرى يى كوره سين .

(اوسنكى ، اسنى) اوصصوكى ، عقلكى . (قوغل) بيراق ، ترك ايت .
(ييله ده كر كل دكن) يايلاده كوركيل دوكون ، يايلاده دوكون كور . بو تعبيرك معناسى آكلاشيلمادى . اودوره عائد بير تعبير مخصوص اولسه كركدر .

(دالوبكى اوينه غل) ديوانه كبى اوينا .

(كندزنكا) كنديكه . (كندزنكى) كنديكى . (قوغل) ترك ايله ، بيراق .
(ياوقيل) غائب ايله .

(اغاسن) چيقه سين ، عروج ايله يه سين . (دتسن) طوته سين ، آله سين .

— ١١ — وله

تَنْكْرِ يچُونْ كَلْ بَنْكا كِمْ اَنكَسِنْ تَنْكْرِيِی (١)

وِرْ بُو جِهانِی بُوكُنْ كِمْ اَلَسِنْ تَنْكْرِيِی

باشْ (٢) نه اُلُوْ بُو يلا وِرْ طاوَرِنْ (٣) سَنْ يِلا

باشْ سُوزْ جانْ كُوزْنْ (٤) آچ كِمْ كُورَسِنْ تَنْكْرِيِی

اُوسُنْكِی (٥) قُوغِلْ بُو كُنْ يلهده كوركل دوكنْ (٦)

دالُو بِكِی اُوينَه غِلْ (٧) كِمْ بُلَسِنْ تَنْكْرِيِی

كَنْدُزْنكا (١) باقْغِلْ كَنْدُزْنكِی (٩) سِنْ قُوغِلْ

كَنْدُزْنكِی ياوُ قِيلْ كِمْ بُلَسِنْ تَنْكْرِيِی

كُوكَه آغاسِنْ جانْمْ (١٠) كَرْ اُلَسِنْ سَنْ بَنْمْ

آچْ اَلْنكِی وِيرْ (١١) مالْنكْ (١٢) كِمْ دُتَسِنْ تَنْكْرِيِی

نسخه : (١) تنكرى چن كَل بَنا كِم انسن تنكريِی . (٢) بَش . (٣) دَوَرْنْ . (٤) بَش سُزاچ كوزنی . (٥) اُسّنی . (٦) يله ده كُر كل دُكُن . (٧) اينه‌غل (٨) كندزكا (٩) كندزنی (١٠) جنم (١١) الْنی وِر (١٢) مالن

ايضاح : — ١١ — (انكسن) آكاسين ، ياد ايليه‌سين . (آكمق) دن . (طاوار) اسكيدن مال كلمه‌سی يرينه مستعمل ايدی . (الر) اولور . (يلا) يوله . (ور) وير .

سنی کوردم سکا کلدم الم طوتغل اوده دوشدم
اوصم واردی دلی اولدم بنی تکری سکا صالدی

سنی کوردم کچر ایدك جانم یولین آچار ایدك
عاشقلری سچر ایدك قالانین ییلدیرم چالدی

اولو کیجی سنی سەور سنی ایستر سوزك سویلر
کونش کبی یوزك طوغار قمو عالم نورك طولدی

خلایقلر جانی سچك بو دنیادن برو قاچك
کوزی آچك کوزی آچك کورك تکری نەلر قیلدی

(ولد) کلدی سزه ایدر نه ایسترسز سزکەدر
کیم اوصلوسه بونی بیلدی دکیز اولدی کهر بولدی

(ایدر) سویلر . (نه استرسز سزنلادر) نه ایسترسەکز سزکه برابردر .
(اسلیسا) اوصلو ایسه ، عقللی ایسه . (دنیز) دکیز .

آلتنجی بیتدەکی (سچن) کلەسی صاچیکز معنسنه اولمقده ممکندر یعنی ای انسانلر جانکزی صاچیکز ؛ جانکزی جاناندن اسیرکەییکز دیمکدر . (لمصححه)

سَنی کُزْدُمْ سَنا کَلْدُمْ اَلَمْ دُتْغِلْ اُدا دُشْدُمْ (١)
اُسُمْ وَرْدی دَلُو اُلْدُمْ بَنی تَنْکری (٢) سَناسَلْدی
سَنی کُزْدُمْ کَچارِیدِنْ جَنْلرَ (٣) یُولُنْ آچارِیدِنْ
عَشِقْلاری سَچارِیدِنْ قَلانِنْ یلدُم چَلْدی
اُلُو کیچی سَنی ساوَرْ سَنی اِسْتَرْ سُزِنْ سُیْلَرْ
کُنَشْ کیبی یُوزُنْ طُوغی (٤) قَمُو عالَمْ نورُنْ طُلْدی
خَلایِقْلارْ جَنی ساچِنْ بُودُنْیادَنْ بَرُو قاچِنْ
کُزی آچِنْ کُزی آچِنْ کُرُنْ تَنْکری (٥) نَلَرْ قِلْدی
وَلَدْ کَلْدی سِزا اَیْدُرْ نَه اِسْتَرْ سِزْ سِزْ نَلادُرْ
کِمْ اُسْلِیسا بَنی (٦) بِلْدی دَنیزْ اُلْدی کُهرْ بُلْدی

---

(١) سنی بلدم سنا کلدم کزم آچتم یوزن کوردم
(٢) عشقن . (٣) جنم . (٤) طوغر . (٥) تنری (٦) بنی

(دتغل) طوتغیل ، طوت . (ادا) اوده = آتشه . (اسم) عقلم . (وردی) واردی = کیتدی ، زائل اولدی .

(قلانن) قالانینی ، باقیسنی . (جلدی) چالدی = یاقدی .

(الو کیجی) اولو کیجی = بیوك کوچوك . (یوزن طوغی) یوزکك طوغمه‌سی یاخود دوغروسی (یوزن طوغر) یعنی یوزك کونش کبی طوغار . (قمو) بوتون = هپ ، جمیعاً . (نورن) سنك نورك . (طلدی) طولدی ، قاپلادی ، احاطه ایتدی .

(خلایق‌لار) ای خلایق ای اهالی . (جنی ساچن) جانی سچیکز ، انتخاب واختیار ایدیکز ، تنی وهوای نفسانی‌یی التزام ایتمه‌یکز . (کرن) کوروکز .

آنی دیلرم آنی سەوورم اول بنی سومز بن نه ایده وون
بندن یك اکر اوله بیـکلر[۱] پاشـەدر باقماز »
ئەیتم بن اکا مالم اولەسـك قاتمده طورماز »
آنك النـدن اوده دوشـیدم یینه اول قوماز »
(ولد) اوینه واردی طپویه قاپسی آچیلماز »

۱۰ — وله

قاره قاشلر قاره کوزلر جانم آلدی جانم آلدی
مسلمانلر ندر بو کیم بکا کلدی بکا کلدی
مسلمانلر عاشـق اولدم سوجو ایچدم دلی اولدم
دوکالی چاغرك کوترو دوا قیلدی دوا قیلدی

(دلرم) دیلرم ، آرزو ایدرم .

(بنلر) بیکلرجه ، هزاران ، بیر چوق عاشقلر . (پاشه) پاشا ، امیر ، بویوك ذات .
(قاتمده) یانمده . (درمز) طورمز .

(ادا) اوده ، آتشـه . (دشـیدم) دوشـەیدم ، دوشـەجك اولسەیدم . (قمز) قویمز ، بیراقمز .

(اونا) أوینه ، خانەسنه . (وردی) کیتدی . (طپویا) عبودیته ، عرض خلوصـه ، زیارته . (قپسی) قاپوسی .

ایضاح : ـ ۱۰ ـ (بیندن) بندن . (کنکلمی) کوکلمی . (اکی بن) ایکی بیك .
(قرا کزلر) قاره کوزلر . (جنم) جانیمی .

(سجو) سوجو = شراب . (اشـدم) ایچدم . (دکالی) هپ . (کوترو) کوتورو = کاملاً ، جملةً .

[۱] (بیکلر) برنده بانك فتحیله (بك‌لر) اولمق دها مناسبدر . (لمصحح)

انى دِلرُم انى سَوَدُم ‌ ‌ اُل بنى سَومز بن نه ادون
بندن يك اكر الا بن لر ‌ ‌ پاشاذر بقمز بن نه ادون
اَيم بن انا مالُم سنُن در ‌ ‌ قاعده ذرمز بن نه ادون
اَنُن الندَن ادا دُشيدُم ‌ ‌ ينه اُل قمز بن نه ادون
ولد اَونا وَردى طپُويا ‌ ‌ قپسى اَچلمز بن نه ادوز

— ١٠ — ولد

قَرا قَشلَرْ قَرا كُزلَرْ جَنُمْ اَلْدى جَنُمْ اَلْدى
مُسلمانلَرْ نَدُرْ بُو كِم بَنا كَلْدى بَنا كَلْدى (١)
مُسُلْمانلَرْ عَشِقْ اُلْدُمْ سَحُو اِشْدُمْ دَلو اُلْدُمْ
دُكالى چاغِرُنْ كُوثرُو دَوا قِلْدى دَوا قِلْدى

نسخه : (١) بعض نسخه ده برنجى بيت شويله‌در :

نه طاتلودُر سنُن عشقُن كه بيندن كُنكلمى آلدى
اَنكا بر جان فِدا قلدُم اِكى بن جان بنكا كلدى

برده بو بيتدن صوكره شو بيت واردر :

اُن كه جانى نورلودى عيسى كيبى كوكا آغدى
قرانكو جانلو يير اُزره اشك كيبى كرو قلدى

ای شاه همه خوبان محکوم تو انس وجان
کوزهره که کس کوید این بشکن و آن مشکن

پاشاسك ای جانم ایتکل نه‌دیلر کوکلك
کیمدرکه سکا ایده بویخشی واول یامن

چون چرخ ولدکردان بر کرد مه رخشان
هر دم غزلی کویان باجان ودل وهم تن

— ٩ — وله

کوکلی دیله‌مز بن نه ایده‌وون	جانی طارتماز بن نه ایده‌وون
ئه‌ی‌تم ایچکل سن بو سوجوبی	ئه‌ی‌تی کرکمز «
ئه‌ی‌تم بو کیجه سنی قوجه‌وون	ئه‌ی‌تی اولماز «
ئه‌یله کیم بن ئولدم آنکچون	حالمی کورمز «

بوغزلك وزنی ظنمجه (ایکی کره مستفعلاتن) اولوب بعضاً (فاعلاتن) لفظنه انقلاب ایتمشه‌بکزه‌یور. مع مافیه بو وزنده اولانلرك هپسنی خفیف تعدیل ایله (مستفعلاتن) وزننه قویمق قابلدرکه بنجه موافق اولانده بودر . مثلا (جانی طارتماز) عباره‌سنك باشنه بر (هم) علاوه ایدیلینجه وزن دوزه‌لیر . کذلك آلتنجی بیتك برنجی مصراعنده‌کی (اوله) کلمه‌سی (اولورسه) اولورسه یینه وزن دوزه‌لیر . دیکرلرنده ایسه علاوه‌سز فقط طرز تلفظی اماله ایله دکیشدیره‌رك اوقومق کافیدر . شو قدر وارکه آلتنجی بیتك ایکنجی مصراعنده‌کی (پاشادرباقماز)عباره‌سی یا(اول پاشا باقماز) اولملی یاخود (یاشرو باقیماز) اولملیدر (یاشرو) کیزلی دیمکدر . (شه در باقیماز) اولمقده ممکندر . بوده سکزنجی بیتك ایکنجی مصراعنده‌کی (اول)لفظی باشده اوله‌رق دوغروسی (اول ینه قوماز) اولملیدر .

برنجی بیتك برنجی مصراعنده‌کی (طارتمز) کلمه‌سی چکمز معناسنه اولمق ممکندرکه جانی چکمز ، ایسته‌مز ، دیله‌مز دیمکدر (لمصححه)

ای شاه همه خوبان محکوم تو انس و جان
کو زهره که کس کوید این بشکن وآن مشکن
با شاسِنْ ایٔ جانمْ اَیتْغِلْ نَه دیلَرْ کُونکُلْ
کِمْ دُرْ کِه سَکا ایده بُوبَخْشِی وُاولْ یامَنْ
چونْ چرخ ولد کردن بر کرد مه رُخشانْ
هر دم غزلی کویان با جان ودل وهم تن [١]

— ٩ — وله

کُنْلی دِلمز بن نه اِدون جانی طرتمز بن نه ادون
اَیتم اِجغل سن بو سُجونی ایتی کرکمز بن نه ادون
اَیتم بُو بِجا سِنی قوجون ایتی آلمز بن نه ادون
ایله کم بَن الدم انْجِن حالِم کُرمز بن نه ادون

(یامن) یامان .

ایضاح : ـ ٩ ـ (کنلی) کوکلی . (دلمز) دیلەمز ، ایستەمز . (ادون) ایدەیم .
(طرتمز) ! کلاشیلمدی . (طوروتمز) = طوردورمز دیمکمی ؟ .
(ایتم) ایتدم ، سویلەدم . (اجغل) ایچ . (سجونی) سوجونی ، شرابی .
(ایتی) ایتدی ، دیدی . (المز) اولەماز .
(ایله کم) اویله که ، او صورتده که . (انجن) اونك ایچین ، اونك اوغرنده .

[١] بو غزلك تورکجەلری مفهوماً فارسیسنك ترجمەسیدر . یالکز بوبیت ترجمەسز قالمشدر ممکن که جناب ناظم بو بیتی ترجمەیه لزوم کورمش یاخود ناسخلر طرفندن سهواً اونودولمشدر . (مصححه)

اول آی یوزکی کوردم کاویر کوزکه صوردم
ئه‌یتم نه‌چیقاریرسك برکزده بنی دیندن

درحسن غنیٔ تو من سخت فقیر ای جان
زان کنج فراوانت سویم جوکی افکن

سن بایسك وبن یوقسول سن بکسك وبن برقول
تکریجون بریالان دیکل‌که سنك‌وه‌م بن

خواب ازسرمن بردی توجای دکر خفتی
این نیست روا بنکر ظلمیست قوی روشن

بندن یوقومی [۱] قاپدك واردك یالاووز [۲] یاتدك
ایتکل نه بلادر بو عشقك نه دیلر بندن

کر قصد نداری این کنز عشق شوم مجنون
سرر ازچه ای لیلی بیرون کنی از روزن

کر سن دیله‌مزسه‌ك کیم بنی دلی ایده‌سك
اول آی یوز ایله کوندوز طامده نیشه کزرسن

(برکزدا) بیر لحظه‌ده ، بیر آنده .

(یچسل) یوقسول ، فقیر . (دیغل) دی ، سویله . (سنك‌وم بن) بن سنکم ، بن سکا عائدم ، باشقه‌سنك دکیلم . (بیسین) بایسین ، زنکینسین .

(بیندن یوقومی الخ) یعنی بندن اویقومی قاپدك . واردك یالیکیز یاتدك . (ایتغل) سویله . (نیشه) نه ایشه . نیجه کبی ناصل دیمکدر . (کازرسن) کزرسین .

---

[۱] بزم‌طرفلرده‌ده (اویقو) یرنده (یوقو) دینلور . ضمه‌لر (یوموق) کلمه‌سنده‌کی ضمه‌لر کبیدر . [۲] (یالکز)یرنده لازلر ، کورجیلرده بویله (یالاووز) دیبورلر .

بو غزلك وزنی (مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن) اولوب بعضاً امله لازمدر . (مصححه)

اولْ آیْ یوزْونکی کُورْدُمْ کاوزْ کُزْنکا سُوزْدُمْ
ایتَمْ نه چقارِرْسِنْ بِزْ کزْدا بَنی دیْدَنْ

در حسن غنی تو من سخت فقیر ای جان
زان کنج فراوانت سویم جوکی افکن

سَنْ بَیْسِنْ وبَنْ یُوقْسُلْ[1] سَنْ بَکْسِنْ وبَنْ بِرْ قُلْ
تنکریچُنْ[2] بِزْ یالانْ دیغِلْ کِه سَنْ وَمْ بَنْ

خواب از سر من بردی توجای دگر خفتی
این نیست روا بنگر ظلمیست قوی روشن

بیْدَنْ یُوقُوبی قابْتِنْ وارْدِنْ یالُوزْ یاتْتِنْ[3]
اَیتْغِلْ نه بَلادِرْ بُو عِشْقِكْ نَه دِلِرْ بیْدَنْ

کر قصد نداری این کز عشق شوم مجنون
سررا زچه ای لیلی بیرون کنی از روزن

کَزْ سَنْ دیمَزْ سَنْ کَمْ بیْنی دالُو ایداسِنْ
اولْ آیْ یُوزْلا کُنْدُوزْ طاشْدَه[4] نِیشَه[5] کازْسَنْ

نسخه: (١) یقسل (٢) تنریچن (٣) بندن یقمی قبتن وردن یلنز یتن
(٤) دمدا (٥) نشا

سنی نیشه سه‌وه‌رم یوز جان بیکی دیلرم   اوله که قولای کله سنك اوله‌ووم بیر کون
طورورم و آغلارووه‌م اوطورورم ایکلروه‌م   ایله [١] قومایه تکری هم بن کوله‌ووم بیر کون
کوزلر سنی کوروورسه عالم سنی بیلورسه   الیم دکیجك سنی بن کیزلیه‌ووم بیر کون
(وله) یوزیکی کوردی کلدی قاپوکه طوردی   ایتدی که کله اول کیم سنی اوپه‌ووم بیر کون

— ٨ —   وله

ای رشك مه وهم خور ای حسرت صد کلشن
چی کم شود ازلطفت کربنکری سوی من

ای آی وکونش قولك آلدك جانمی بوکون
کر بر باقه‌سك بکا اکسیك نه اوله سندن

پرسیدم ای مه‌رو ازکافر چشمانت
کزچه زدهٔ آتش دردین من ای پرفن

(نیشه) نیجه ، ناصل. (ساورم) سورم . (قلی کلا) قولایه کله ، تصادف ایده ، سهولت حاصل اولی ویره . (سینن الوم) سنك اوله‌یم . (ایله قیا) بویله بیراقمایه ، بوحالده ترك ایتمه‌یه .

(کزلر سینی کررسا الخ) بوبیتك معناسی شـودر : (کوزلر سنی کورمك ، عالم سنی بیلمك تحت امکانده اولنجه بلکه برکونده بنم المدن کلیر ، سنی کوزلرم وکوروورم) .
(ایتی که کله ال کم) دیدی که اویله بیر زمان کله که :

ایضاح : ـ ٨ ـ (آلدن) آلدیك . (اکسك) اکسیك ، نقصان .

[١] همزه‌نك فتحیله (ایله) اناطولی دیلیدر . استانبولده (اویله) دینلور . بانك فتحیله (بیله) کله‌سی‌ده بویله‌در .   (لمصححه)

سێنی نِشَه ساوَرُومْ یُوزْ (١) جانْ یکِی دِیلَرُومْ
اُولَه کِه قُولیْ (٢) کالا سێنُنْ اُولَوُمْ بێیزْ کُنْ

دُورُزوَمُ و آغلَزوَمْ اوتوزُورَمْ اِینکارْوَمْ (٣)
اَیله قُمیا تَنکرِی هَمْ بَنْ کُولُوُمْ (٤) بێیزْ کُنْ

کُزْلَرْ سێنی کُورْزسا عالَمْ سێنی بیلورْسا
اَلوُمْ دَکیجَكْ سانی بَنْ کِزلَیَومْ (٥) بێیزْ کُنْ

ولَدْ یُوزُنکِی کُورْدی کَلْدی قاپُونکا (٦) دُورْدی
اِیتّی کِه کَلَه اُولْ کِم سَنی (٧) اُوپَوُمْ بێیزْ کُنْ

—٨— وله

ای رشك مه وهم خور ای حسرت صد گلشن
چی کم شود از لطفت گر بنگری سوی من

اَیْ آیْ و کُنَشْ قُولِنْ اَلدِنْ جانْمی بُو کُنْ
کَزْ بێیزْ باقسِنْ بانکا (٨) اَکسُكْ نَه اُولَه سَندَنْ

پرسیدم ای مه رو از کافر چشمانت
کز چه زدهٔ آتش دردین من ای پر فن

نسخه : (١) یُز (٢) قُلی (٣) اوتور بن اِنلَروم (٤) کُلوم
(٥) کُزْلَیَومْ = کوزلهیه یم (٦) قپویا (٧) سینی (٨) بقسن بانا

— ٦ — وله

آنی کیم بن کورورم سن کوره سك بنم حالم نیته‌در کی بیله سك[١]
اکر طاشسك اکر دمیر بو نوردن طوله‌سك بلکه کلّی نور اوله سك
ایکی عالم اکر سنك اولورسه قویه‌سك عالمی آنی طوته سك
ارنلر کوکه آغدیلر بو یردن ارنلرله بیله کوکه آغه سك
طهوردر حق سوجوسی‌اوجمق ایچره اکر طاهرسه‌ك آندن سن ایچه سك
یاوی قیل کندوزیکی دلی بیکی کیم آنی کیم دیلرسك سن بوله سك
(ولد) سنی کونشدن بللو کوردی نیجه آندن سریکی کیزلیه سك

— ٧ — وله

هم‌سن‌کوره‌سك‌بنی‌الدن وارەووم برکون یولده‌اوطورروم جانسزقان‌آغلایه‌ووم بیر کون
کر اولمیه‌سك بنم تنـدن چیقه تیز جانم بو قایو بنی طوته آنسز ئوله‌ووم بیر کون
سوجو ایچه‌ووم سوجو دلی اوله‌ووم دلی نه‌موار ویره‌ووم یله سنی طوته‌ووم بیر کون

ایضاح : ـ ٦ ـ (قویاسن) بیراقه‌سین ترك ایده‌سین. (دوتاسین) طوته‌سین یعنی آله‌سین.(آغدیلر) چیقدیلر یوکسه‌لدیلر . (بلا) بیله ، معاً برابر . (یاوو قیل) غائب ایله . (دالو بیکی) دلی کیبی ، دیوانه‌لر مثللی . (سرونکی) سریکی ، اسرارکی .

ایضاح : ـ ٧ ـ (الدن وارمق) الدن کیتمك، ضایع اولمق. (قایو) قایغی، درد ، غم ، قساوت . (قایو دوتمق) کدر بوغمق ، غمدن هلاك اولمق . (آنکسز الوم) آنسیز اولورم ، درحال هلاك اولورم .

(بیله ویرمك) هوایه صرف ایتمك ، تلف ایتمك . (دوتوم) طوتاووم ، طوتام ، طوته‌جغم ، طوتمقلغم مأمولدر .

[١] دوغروسی بیلدیکمز (بیلمك) مصدرندن (بلاسن = بیله‌سك) اولملیدر .
(المصحح)

— ٦ — وله

آنی کمْ بنْ کورُزْومْ سَنْ کراسِنْ — بَنِمْ حالمْ نِتَه‌دُرْ کیْ بلاسِنْ
اَگرْطَشْسِنْ اَگرْ دامُوزْ بونوزْدَنْ — طلاسِنْ بلْكِ کاَّبی نوزْ اُولاسِنْ
ایکی عالمْ اَگرْ سانوكْ اولورْسَه — تویاسِنْ عالمی آنی دُوتاسِنْ
اَرَنْلَرْ کوکَه اغدیلرْ بو یرْدَنْ — اَرَنْلَرْ لا بِلا کوکا آغاسِنْ
طَهُورْدُرْ حَقْ سَجْوسِی وچماقْ ایچْرَه — اَگرْ طاهِرْسِنْ اَنْدَنْ سَنْ ایچاسِنْ
یاوُقیلْ کَنْدُوزُنکی دالو بیکی — کمْ آنی کمْ دیلرْسِنْ سَنْ بلاسِنْ
وَلَدْ سینی کونَشْدَنْ بَلْو کورْدی — نیجَه آنْدَنْ سِرُونکی کیزْلیاسِنْ

— ٧ — وله مَدّ الله ظلّه و برکته

همْ سَنْ کِرَه‌سِنْ بنی اَلْدَنْ وَرَوُمْ بیزْکُنْ
یولْدَه اوتورُومْ جانْ سُوزْ قانْ آغلیَومْ بیزْکُنْ
گرْ اولمیَسِنْ بانمْ تَنْدَنْ چیقا تیزْ جانُومْ
بو قایُو نی دُوتا آنکسِزْ اُلوُمْ بیزْکُنْ (١)
سُوجُو ایچُومْ (٢) سُوجُو دالوُ اولَوُمْ (٣) دالوُ
نمْ وارْ وِرَومْ یِلا سینی دُوتوُمْ بیزْکُنْ

(١) بودرد نی دوتا آنسزْ الوم برکن (٢) اچوم (٣) الوم

ییری قویو بن کیدەوز بو خلایق قویەوز   عیسانك یولین طوتەوز یوقارو کوکە آغەوز

یولزی کیم اوورسە ایلە یومزە طورورسە   طورەوز چالیش قیلەوز طارتەوز قیلیج اورەوز

قرە کوسوسی کە طورور یولزدە بزی اورور   طورەوز نورك سوسیلە قراکوسوسین صییەوز

قراکوسوسین صییەوز سوکومزلە خوش وارەوز   قراکو ایلە کیرورکن کوینی شارین ییقەوز

اولاری کە بز قیرەوز کیری جانلرین ویرەوز   اول ایلی کە بز ییقەوز کیری آنی بز یاپەوز

کیشینك کە کوزی کورور بزە جان ویررکن ایدر   نەکە بویولە ویرەوز بوز آنك بیکی آلەوز

یوری ای (ولد) کەبوکون سوجی تکریدن ایچەوز   چایر وچمن ایچندە آیمز یوزین کورەوز [٢]

ایضاح : (ایلەیو) قارشی . (چالش) چالقـدن بچاق صـاللایش ، محـاربە . (دارتاووز) طاتمقدن : آلمق، صاللامق چلمك . [١](سوسی) عسکری . (سو)عسکر. (نورنك) تورك . (سـیاوز) صییالم ، قیرەلم . صیمق = قیرمق . (سومزلە) سویمز ایلە یعنی عسکریمز ایلە . (قرنکو ایلە) قارانلق مملکتە . (شارن) شهرینی . (قراوز) قیرارز ، کسرز ، اولدوررز . (ایدر) سویلر

[١] چکمك معناسنە اولمقدە ممکندر   لمصححه)

[٢] بومنظومەنك وزنی (متفاعلن فعولن متفاعلن فعولن) درکە اسـکی شاعرلرجە پك آهنکلی، پك مقبول بروزندر بووزن اوزرەسویلنمش یوزلرجە غزل منظوم اولمشدر. (مذاقی) نك برغزلندن :

نەخدنك غمزە لازم ونەسل سیف مژکان
بز اوشهسوار عشقە دل وجان ایلە فدایز

فضولینك بر غزلندن :

بت نو رسم نمازە شب وروز راغب اولمش
بو نە دیندر الله الله بتە سجدە واجب اولمش   (لمصححه)

بیزی قویبن کیداوز بو خلایقی (۱) قویاوز
عیسینن یولن (۲) دتاوز یوقرو کوکه آغاوز

یولموزی کم اوزنسا ایلیومزه دوزنسا
دوروز چالش قلاوز دارتوز (۳) قلیج اراوز

قرنکو (۴) سوسی که دوزز یولموزده بیزی اوزز
دوروز نوزنث سوسیله قرنکو سوسن سیاوز

قرنکو سوسن سیاوز سومرله خوش وراوز
قرنکو (۵) ایله کیرزکن کونن وشارن یقاوز

اولری که بیز قراوز کیرو جانلرن وراوز
اول ایلی که بز یقاوز کیرو آنی بیز یپاوز

کیشی نن که کوزی کورز بزه جان ورزکن ایدز
نه که بویولا ویره وز یوز آنن یکی آلاوز

یوری ای ولد که بو کن سوجو (۶) تنکری دن اچاوز
چایر وچمن (۷) ایچنده آیمز یوزن کوراوز

(۱) بو شکلری (۲) یلن (۳) دار تاوز (۴) قرنو (۵) قرنو (۶) سجو
(۷) چومن

يبری کوکی نه وارسه اول یاراتدی　　کوزکزی آچك قنده وارووسز
کشی کندی اشندن بللی اولور　　کورەمزسز آنی طاشسز دەورسز
الندەسز آنك کورك نه ایدر　　بیلك آندن نجه دورلو اولورسز
کورك اوصکزی کوده ایچنده　　کیجه یاوی وارور کوندوز بولورسز
(ولد) ایدر که بندن کەی ایشیدك　　آنکچون سز بیله سز کیم اوکورسز

— ٥ —　　وله

بوجهاندن کیم چیقارسه بزی اول بیله که نەوز [١] یولمزەکیم کیرورسه بیله قوش بیکی اوچەوز
بیله المز طوتەوز بو آغیر یولی کسەوز　　کشینك که کوزی کوزمز طوتەوز کوزین آچەوز

ایضاح : (الندەسز آنك الخ) سیز اونك الندە سیکز باقیکز نەلر یاپیور . هر نه تورلو اولورسەکز اوندن بیلیکز . سیزی هر تورلو یاپان اودر .
(اسونکزی) اوصوکزی = عقلکزی . (یاوو وارور) یاوو = غائب . (وارور) اولور کیدر .
(اکر سز) اوکورسکز ، أشسکز . اوکور = اش ، صنف ، جنس ، کروه . [مونس ، مأنوس معنالرینەدە کلور . لمصححه]

ایضاح : ـ ٥ ـ (ناوز) نەیز ، یعنی نه اولدیغمزی . (قش بکی اجاوز) قوش کیبی اوچارز . (بو اغر یولی کساوز) بو مشکل طریقی قطع ایدرز .

---

[١] دوغروسی شویله اولملیدر : (بوجهانده کم چغرسا ...)
جیمك فتحیله (چغرمق) ، کذلك جیمك کسریله (چغرمق) بیلدیکمز (چاغیرمق) دیمك اولوب حضرت ناظم بو سوزی غوثیت مقامندن سویلشدر . (لمصححه)

بیری کوکی نه وَرْسا اولْ یَرَتّی
کزونوزی [١] آچِنْ قَنْدا وَرُزْسِزْ
کِشی کَنْدُو اَشِنْدَنْ [٢] بِلُو اولُزْ
کُرا مَزْسِزْ آنی شِسِزْ دَمُزْسِزْ
اِلِنْدَه سِزْ آنْنكْ کُوزْنكْ نه ایدَرْ
بِلُنْ آنْدَنْ نجا ذزلو اُلُزْسِزْ
کُوزُنْ اُشُونکزی [٣] کَوْدا اِچِنْدا
کَجا یاوْ وَرُزْ کُنْدُزْ بِلُزْسِزْ
وَلَدْ اَیدَرْ که بَنْدَنْ کیَ اِشیدِنْ
انکچن [٤] سِزْ بلا سِزْ کم اُکُر سِزْ

ولـه — ٥ —

بُو جِهانْدَنْ کِمْ چِقَرْسا بِزی اولْ بِلا که ناوُزْ [١]
یُولِمُزَه [٥] کِمْ کِرُزْسا بِیِلهَ تَشْ بِکی اُچاوُزْ
بِیِلهَ اَلِمُزْ ذتاوُزْ بُو آغِزْ یُولی کَساوُزْ
کِشینُنْ که کُوزی کُورْمَزْدُو تاوُزْ کُوزُنْ آچاوُزْ

نسخه: (١) کوزو کوزنی (٢) ایشندن (٣) اُسسونزی (٤) انونچن (٥) یُلمُوزه

سنك بويك بوداقدن آغدى كچدى جهان ايمدى يوزكدن ياز و يايدر
بو كون عشقك اودندن اسّى آلدق بيزه قايو دكل كر قار و قايدر
بكا هر كيجه سندن يوز بيك آصّى بنم هر كون ايشم سندن قولايدر
(ولد) يوقسولدى سنسز بو جهانده سنى بولدى بو كزدن بك و بايدر

٤ — وله كان الله له

طورك كورك بو كيجه نه ياتورسز اولو دولت كوروندى نه طوروسز
آنى كيم كوكلكز ايدر كه قانى كونش كبى آنى بللى كورور سز
سز آندن هم طويارسز هم آچارسز سز آندن هم ياتورسز هم طوروسز
جهانى كيم كورورسز قامو اولدر اكر ايكى كورور سز سز كورسز

---

(١٢) طُيَرسز (١٣) اجرسز (١٤) يتْرْسز (١٥) كُرسز (١٦) كُرسز
ايضاح : (بودخدن) بوداقدن، آغاجك دالندن . (كچتى) كچدى ، تجاوز ايلدى.
(يازوييدر) ياز يعنى بهار ، يأى يعنى صيفدر .
(ايسى آلدق) صيجاق آلدق يعنى ايصيندق . (قايو) قايغو ، كدر .
(قار وقيدر) قار ايله صولو سپكندر . قاى ايركين قار ، صولو سپكن ، ياغمور معنالرينه‌در .
(يوز بن آسى) يوز بيك فائده . آصى = فائده ، كار . (بو كزدن بك وبيدر) بو سفر بكدر ، اميردر ، بايدر ، زنكيندر .

ايضاح : ـ ٤ ـ (دورون) طوريكز . قديم توركجه‌ده قالقيكز معناسنه‌ده قوللانيليردى . (آنى كم كنلنز ايدركه قانى) ارشيثى كوكلكز دائما هانى ؟ نره‌ده ؟ ديبه آرار وصورارادى .
(آچارسيز) آجيقيرسيكز.

سَنْن بُوینْ بُودَخْدَزْ (١) آغْدی کچتی (٢) جهانْ اِمْدی یُوزُنْدَنْ یازُ و یَیْدُزْ
بُو کُنْ عِشْقِنْ دِنْدَنْ ایلتبی آلْدُقْ (٣) بیزَه قایُو دَکُل کَزْ قارُ و قَیْدُزْ
بَنکا (٤) هَرْ کیجَه سِنْدِن یُوزْ بِنْ آتبی بَنُمْ هَرْ کُونْ اِشِمْ سِنْدِنْ قَلَیْدُزْ
وَلَدْ یَقْسُولْدِی (٥) سَنْسُزْ (٦) بُو جهاندا سِنِبی بولْدِی بُو کَزْدَنْ بَكُ و بَیْدُزْ

— ٤ — وله كان الله له

ذُورُنْ (٧) کُورُنْ بُو کیجا نا یَتْرْ سِزْ
اُولُو (٨) دَوْلَتْ کُورُنْدِی (٩) نَه ذُورُرْ سِزْ
آنِی کِمْ کُنکُلْتُزْ (١٠) اَیْدُرْ کِه قانی
کُونَشْ (١١) کیبی آنی بَلْلُو کُورُزْ سِزْ
سِزْ آنْدَنْ هَمْ طُویَرْ سِزْ (١٢) هَمْ آچَرْ سِزْ (١٣)
سِزْ آنْدَنْ هَمْ یاتُوزْ سِزْ (١٤) هَمْ طُورُزْ سِزْ
جهانی کِمْ کُوزْرْ سِزْ (١٥) قامُو اُلْدُزْ
اَکَرْ ایکی کُورُرْ سِزْ (١٦) سِزْ کُوزْ سِزْ

(١) بُدقدن . بدغدز (٢) کشتی (٣) اُلدُخ (٤) بنا (٥) یخسولدی
(٦) سِن سُز
(٧) ذرن (٨) اُلو (٩) کُرندی (١٠) کونلونز . کُنُلتز (١١) کُنش

سن کونشسك کوك تختك ای پاشا　　چایر وچمن نورکدن اولدی چاچ [١]
قاشلرك یادر کوزك اوقلر آتار　　کوکلم اول اوقلر ایچون اولدی آماج
اول نەقاشدر اول نەکوزدر جان آلور　　اول نە بویدر اول نەیوزدراول نەصاچ
ای (ولد) کوزلی جهانده آزدر　　کوزسزه باقمه ایراقدن قاچ قاچ

— ٣ —　　ولە اعلی الله درجاتە

سنك یوزك کونشدر یوقسه آیدر　　جانم آلدی کوزك داقی نە ئەیدر
بنم ایکی کوزم بیلکل جانمسك　　بنی جانسز قویەسك سن بو کەیدر
کوزمدن چیقمە کیم بو ئەو سنکدر　　بنم کوزم سکا یخشی سرایدر
نە اوقدر بو نەاوق کیم دکدی سندن　　بنم بو یم سوکویدی شیمدی یایدر
تماشا چون یرو کل کیم کورەسك　　نیتە کوزم یاشی ایرمق و چایدر

نسخه : (٥) یقسه (٦) جنم (٧) کُزُن (٨) کُزم
(٩) جَنمسن (١٠) بو یر (١١) سُنُیدی

ایضاح : (چاچ) چچ ، بوغدای صاپی بیغینی کە هنوز حلقەحلقە خارمانە قونونمش اولە.
(آماج) هدف .

ایضاح : ـ ٣ ـ (داقی نە ایدر) داخی ، ذاها نە سویلر .
(بوکیدر) بونجە بیر بویلە اولەجق . یاخود استفهام (بو ایمیدر) دیمك اولور .
بیرنجی معنایە کورە (کی) فارسی ، ایکنجی‌یە کورە تورکجە اولور .
(سنکویدی) یعنی بنم بویم اسکیدن سونکو کیبی دوب دوز ایدی . شیمدی یای کیبی ایکی قات اولدی .

[١] بو کلمە بزم طرفلردە بر نقطەلی ایکی جیم ایلە (جَجْ) اوقونور . قاموس ترجمەسندە تمیزلنمش و قلبورلنمش غلە خرمننە دینور دیە تعریف ایدلمشدر (صبرە) کلمەسنە باقیلسون .　(لمصححه)

سَنْ كُونشْسِنْ (١) كُوكْ تَخْتِنْ اَیْ پاشا (٢)
جابِرْ وجُومَنْ نُورْونْدَنْ اولْدِی چاچْ
قاشْلَرُنْ یادُرْ كُوزُونْ اوقْلَرْ آتَرْ
كُونْكْلِمْ اولْ اوقْلَرِیچُنْ (٣) اولْدِی آماجْ
اُولْ نَه قاشْ دُرْ اُولْ نه كُوزْ دُرْ جانْ آلُرْ
اُولْ نَه بُویْ دُرْ اُولْ نَه یُوزْ دُرْ اُولْ نه ساچْ
اَیْ وَلَدْ كُزْلُو جِهانْدَه آزْ دُرْ
كُوزْ سُوزَه (٤) باقْمَه ایراقْدَنْ قاچْ قاچْ

— ٣ — ولهاعلى الله درجاته

سَنُنْ یُوزُنْ كُنَشْ دُرْ یُوقْسَه (٥) آیْدُرْ — جانُمْ (٦) آلْدِی كُوزُنْ (٧) داقی نَه اَیْدُرْ
بَنُمْ ایكی كُوزُمْ (٨) بِلْغِلْ جانُمْسِنْ (٩) — بَدَنی جانْسُزْ قِیاسِنْ سَنْ بُو كَنْدُرْ
كُوزُمْدَنْ چِقْمَه كِمْ بُو (١٠) اَوْ سَنُنْ دُرْ — بَنُمْ كُوزُمْ سَنكا یَخْشی سَرایْدُرْ
نَه اُقْدَرْ بُو نَه اُقْ كِمْ دَكْدِی سَنْدَنْ — بَنُمْ بُویُمْ سُنكُویْدی (١١) شِمْدی یَیْدُرْ
تَماشا چُنْ بَزُو كَلْ كِمْ كُراسِنْ — نِتا كُوزُمْ یَشی اِرْماقْ و چَیْدُرْ

نسخه: (١) كُنَشسِن (٢) پَشا (٣) اُقلارچُن (٤) كُزْ سُزا

— ٢ — وله مدّ الله ظله وبركته

قارنم آجدر قارنم آجدر قارنم آج   رحمت ایتکل تکری بکا قاپو آچ

اوجمق آشندن دیلروەن بر چناق   نور خمیرندن ایکی اوچ بازلاماچ

رحمتك چوقدر دکزدر ای چالاب   رحمتك اکسیلمیه سن چوق صاچ

کر یازیقلووەن باغیشله ای کریم   قولکه طوتمه قاتی بوکز کاچ

سن بوبوردك قولکه کل بر قاریش   کیم سنك ایچون کلەم بن بر قولاچ

کیم سنی بر بیلمیه جانلر جانی   اولدی کاویر بوینه آصیلدی خاچ

کیم سنی کوره و عاشق اولمیه   آنی جانسز بیل یا طاشدر یا آغاج

نسخه : (٦) چقدر (٧) دنیزدر (٨) یزقلوون (٩) قولنی (١٠) برکاز (١١) سننو کیچن

(١٢) ای جان قلن (١٣) یا اشك‌در یا که طش در یا أغاج

ایضاح : ـ ٢ ـ (ایتلا برچنق طولو) ات ایله بر چاناق طولمش اوله .
(بازلماچ) بازلامه دینیلن پیده کیبی خمور اکمکی .
(کر یازقلوون) اکر کناهکار ایسەم . (یازیق) کناه . (بوکاز) بوکز ، بوکره ، بوسفر . (کاچ) کچ ، عفو ایت ، درکذار .

— ٢ — وله مدّالله ظلّه و بركته

قارنم (١) آچ‌دز قارنم آچ‌دُر قارنم آچ
رَحْمَتْ ايتغل تَنكرى بانكا (٢) قاپو آچ

اُوچمق آشندن دیلرون (٣) بیر چناق
نُور خمیریندن ایکی اُوچ (٤) بازلماچ (٥) [١]

رَحْمتن چوق‌دُر (٦) دَنکزدُر (٧) ای چلب
رَحْمتن اَکسلمیاسن چوق ساچ

کَرْ یازقلوون (٨) باغشله اَی کَریم
قوللنکا (٩) دُوتمه قاتی بُوکاز (١٠) کاچ

سَن بُویوردن قوللنکا کل بیر قارش
کم سَنن ایچن (١١) کَلم بَن بیر قلاچ

کم سَنی بیر بلمیه جانلر جانی (١٢)
اُولدی کاوز بُوینّه آسلدی خاچ

کم سینی کوره وُ عاشق اُولمیا
آنی جانسز بیل یاطاش‌دز یا آغاچ (١٣)

نسخه : (١) قرنم (٢) تنری بانا (٣) دلروم (٤) اچ (٥) بزلماج

[١] اش دلروم تنری سندن ایتلا   بیر جنق طولو اکی اج بزلماج

کر کورەمزسەك قانی کر بولەمازسەك جانی
ایسته آنی کیم سنی آندە صاله آندە صالا

آندە یاقین رحماندر بوندە یاقین شـیطاندر
شـیطان الندن قاچك ایدك لاحول ولا

قوك صاواشی سیز بوکون شیطان باشنی دوکك
سـود بکی وبال بکی قاتك بیله بربریلا

تورکجه اکر بیلەیدم بر سوزی بیك ایدەیدم
طاتجه اکر دیلرسز کویم اسرار علا

کیم (ولد)دن قورقمزسه کی کوزیله باقمازسـه
تیز کورەسز کیم باشـنه کله بلا کله بلا

ولد زماننده (خان) امیر معناسنده چوق قوللانیلیردی قونیه اووقت موغوللرك تحت حکمنده ایدی . بو صورتده (خانی کوستره ینی جانی بولدوره) دیمکدر .

(ایدن) ایدیکنز سویلەییکنز .

(قونسوشی) قوییکنز صاواشی ، جنکی ، جدالی ترك ایدیکنز . (بشین) باشینی .

(دوکن) دوکوکنز ، اوروب ازیکنز . (سد) سوت . (بکی) کیبی . (بل) بال .

(قاتون) قاتیکنز .

(بین) بیك ، هزار . (طتجه) طاتجه ، فارسی .

(کم ولدتن) هر کیم که ولددن . (کی کنزلا) ایی کوز ایله ، حسن نظرله . (تزکرمز) تیزکورەسیکنز ، یاقین وقتده کورەجکسیکنز . (بشنا) باشینه .(کلا) کله ، کله جکدر .

(ساوه) صاوه ، دفع ایده .

كَزْ كُرَ مَسْسَنْ قانى كَزْ بُلَمَسْسَنْ جانى

اِسْتَه آنى كِمْ سينى آنْدَه سَلا آنْدَه سَلا

آنْدا يَقينْ رَحْمانْدُرْ بُونْدا [1] يَقينْ شَيْطانْدُرْ

شَيْطَنْ اَلِنْدَنْ قاچُنْ اَيْدُنْ لاحَوْلَ وَلا

قُونْ [2] سَوَشي سِزْ بُوكُنْ شَيْطَنْ آبشيني [3] دُوكُنْ

سُدْ بِكِيُ وبَلْ بِكِي قاتُونْ [4] بِلا بِرْ بِرِ لا

تِرْكِه اَكَرْ بيلَنْدُمْ بِرْسُزِى بينْ ايدَيْدُمْ [5]

صَحْبَه اَكَرْ ديلَرْ سِزْ كُويَمْ اَسْرارِ عُلا

كِمْ وَلَدْتَنْ قُرْقُمَزْسا كَىْ كُزْلا بَقْمَزْسا [6]

تِرْ كُرَ سِزْ كِمْ بَشِنا كالَه بَلا كالَه بَلا

نسخه : (١) بُنْدَه . (٢) قُنْ .

(٣) بَشِيني . (٤) خُوش قارِلون بربرلا . (٥) آيديدم . (٦) هركه ولددن قورخمز صدق كوزيلا باقمز .

(كم ولدى ساوَرِسا كَىْ كُوزِلا باقِرسا)

(تنكرى آنُن باشندن ساوه بلا ساوه بلا)

ايضاح : (كرمسسن) كورەمز ايسەك . (بلمسسن) بولەمز ايسەك . (انده سلا) اوكا صاله ، اوكا ايصال ايده . يعنى قانى كوستره ، جانى بولدوره . ياخود (**قان**) سلطان

تکری‌یی بیلکل‌دك طور تکری‌یی کورکل‌دك طور
ایته بونی کیم تکری قنده اوله قنده اولا

بندن ایشیت وار آنده کیم جانکه جان قاتیله
آغلا آنی کیم آندن بونده قاله بونده‌قالا

بن که آکا عاشق‌وم اوصلی ایکن دلی ام
دلی کبی ایرلرم ترله‌له لا ترله‌له لا

اول که بونکله سه‌وینور بونی دیلر بونی کورور
آنده واوروسه بوندن اول نه قیله اول نه قیلا

(اشد) ایشیت . (وراندا) وار اورایه . (جنوا) جانوکه ، جانکه . (آنی) آکا ، اوکا یرنده قوللانیلمشدر .
(کوینروم) کویونورم = یانارم . (بوامدا) بو اومودە ، بوامیده .
(انا) اکا ، اوکا . (عاشق‌وم) عاشقم . (اسلویکن) عقللی ایکن . (دالوام) دلی‌یم (بکی) کبی . (ارلروم) ایرلارم ، تغنی ایدرم
(بونلا) بونك ایله ، بو دنیا ایله ، بو عالمله . (دلر) دیلر ، ایستر . (انده وررسا) اوبر عالمه ، بقا عالمنه کیدرسه .

تَنْكرِى بِلْسكِلْ دكتزْ تَنْكرِى كُرْ كِلْ دكترْ

اِتْمَه بُنى كِمْ تَنْكرِى قَنْدَه اُلا قَنْدَه اُلا

بَنْدَنْ اِشِدْ وَزْ انداكم جُنُوا جانْ قَتلا

آغله آنى كِمْ اندن بُنْدَه قَلا بُنْدَه قَلا

بن كه سوزن سويلروم كون وكيجا كويئروم

بو امْداكم كيشلر انى بو لا انى بو لا

بَنْ كِه آنا عاشِقْ وَمْ اُسلو يِكَنْ دالوُاَمْ

دالوُبِكى اِرْلَرُومْ تَرْ لَلَلا تَرْ لَلَلا

اُلْ كِه بُونْلاسَوِنْ بُونى دِلَرْ بُونى كُرُز (١)

آنْدَه وَزْسا بُنْدَنْ اُلْ نَه قِلا اُلْ نَه قِلا

نسخه : (١) دنياده هر كم سونر بونى دِلَر الخ

ايضاح : (بلكل) بيل . (كركل) كور

(دكتر) آكلاشيلمادى . (دك طور) زمانمزده (تك طور) يعنى دقتلى حركت ايت ديمك اولهجق . ابتدا نامهنك توركجهمثنويسنده برنسخه شويلهدر :

دله سِغمز آنُن سُزى آدَدَم . دكترم آزلا قناعت اِدَمْ

— ١ — قال رضی الله عنه

باقمه بکا باقمه بکا بو کوزله بو کوزلا
جان کوزینی کر آچه‌سڭ سن نوله سن نولا
کر بنی سن کی کوره‌سڭ کندوزیکی بك کوره‌سڭ
نه‌نسه کیم ایستر ایسه‌ڭ سکا کله سکا کلا

ایضاح : ـ ١ ـ (بقما) باقمه . (بنا) بکا . (کزنی) کوزینی . (کندزنی) کندیسنی ، کندینی ، کندیکی . (بی) بای ، بك . (نانسه) نه‌نسنه ، هانکی شی . (سانه) سکا .

بسم الله الرحمن الرحيم

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

هٰذِهِ مِنْ مَقَالَاتِ مَوْلَانَا وَ سَيِّدِنَا سُلْطَانِ الْعُلَمَاءِ وَ الْعَارِفِينَ قِدْوَةِ الْغَابِرِينَ وَ السَّالِفِينَ بَحْرِ اَسْرَارِ الْإِلٰهِيَّةِ تَرْجُمَانِ رُمُوزِ الْغَيْبِيَّةِ سَبَّاحِ بِحَارِ الْجَبَرُوتِ سَيَّاحِ قِفَارِ الْمَلَكُوتِ مُوصِلِ الْعَالَمِينَ اِلَى الْمَطَالِبِ الْعَالِيَةِ مُقَرِّبِ الطَّالِبِينَ اِلَى الْمَآرِبِ السَّامِيَةِ بَقِيَّةِ اَوْلِيَاءِ اللّٰهِ فِي الْاَرَضِينَ مُحْيِي مَرَاسِمِ الشَّرْعِ وَ الْيَقِينِ مُؤَكِّدِ قَوَاعِدِ الدِّينِ قُطْبِ الْمُحَقِّقِينَ بَهَاءِ الْحَقِّ وَ الْمِلَّةِ وَ الدِّينِ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَلْخِيِّ مَتَّعَ اللّٰهُ الْعَاشِقِينَ بِدَوَامِ بَقَائِهِ وَ نَوَّرَ عُيُونَ الْمُحِبِّينَ بِنُورِ لِقَائِهِ اِلَى اَقْصَى الْعَصْرِ وَ اَبَدِ الدَّهْرِ آمِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ

١ — قال رضى الله عنه

بَقْمَا بَنَا بَقْمَا بَنَا بُوكُوزْلَا[1] بُوكُوزْلَا

جَانْ كُزْنِي كَرْ آچِسِنْ[2] سَنْ نُولَا سَنْ نُولَا

كَرْ بَنِي سَنْ كِي كُرْسِنْ كَنْدُزْنِي بِيْ كُرْسِنْ

نَانَسَه كَمْ اِسْتَرْسَنْ سَانَه كَلَا سَانَه كَلَا

نسخه: (١) كُزْلَا . (٢) اَچْسِن .

ایله دارالفنون عربی معلمی استاد کمالات شعار کلیسلی معلم رفعت افندی حضرتلرینك عبد عاجزه هر وجهله معاونتی بادی اوشدر .

کتابك نهایتنه تا اووقت یازدیغم لاحقه‌یی عیناً اسکی انشاسیله ابقا ایله‌دم .

شو (کوچوك آسیا) یاخود (آناطولی) تورکلرینك سلجوقیه دورندن بیزه پك آز تورکجه شعر انتقال ایله‌دیکندن ، علی الخصوص ایشبو شعرلر او دوره‌نك الك اسکی منظومه‌لرندن بولندیغی جهتله ادوار ادبیه‌مز ایچین غایت قیمتدار نمونه‌لردر . املا ، لسان نقطه‌سندن‌ده اهمیتی درکاردر . بناءً علیه ادبامزه ، عرفامزه نفیس بر هدیه عرض ایتمش بولونیورز .

شو وسیلهٔ جمیله ایله‌ده علوم و معارف اربابی نزدنده ذکر خیره مظهر اولمق عبدعاجز ایچین پك بویوك ، پك قیمتلی بیر مکافاتدر .

فی ۲۷ رجب سنه ۱۳٤۳

ابن حضرت مولانا
محمد بهاء الدین ولدچلبی

بسم الله والحمدلله وسلام على عباده الذين اصطفى

حضرت مولانانك ، سلطان ولد حضرتلرينك توركجه شعرلرينه پك كوچوككن قونيه‌ده دركاه شريفه ملاصق (سلطان ولد) مدرسه‌سنده هنوز تحصيلده ايكن مطلع اولمشدم . استانبوله كلديكمده احمد مدحت افندى ، معلم ناجى ، نجيب عاصم بك كبى اساتذه ايله ملاقاتمده اونلرك‌ده بوشعرلره بويوك برعلاقه كوستردكلرينى ، تاريخ ادبيات ، علم لسان نقطه‌سندن بونلرك جمع ونشرينى آرزو ايتدكلرينى آكلامش بولونيوردم . حافظ مثنوى درجه‌سنده مثنوىٔ شريفله متوغل بولونان ناجى مرحوم (عين زمانده فارسى بيلمه‌ين محبان عاشقان ، جناب مولانا وابن مولانانك مسلك تصوفيلرندن ومعارف لاهوتيلرندن‌ده بير نمونه كورمش اولورلر) فكرينى علاوه ايله‌مشدى .

استانبول كتبخانه‌لرنده ، بعضلرى‌ده كندى كتابلرم ميانده بولونان قديم خطله يازلمش حضرت مولانانك ديوان كبيرى ايله سلطان ولد حضرتلرينك ديوان ومثنوياتندن شو مجموعه‌يى دها اووقت التقاط ايديب بير آرالق قونيه سياحتمده حضورپير كتبخانه‌سنده‌كى پك اسكى نسخه‌لرله‌ده مقابله ايله‌مشدم . آرتيق موضوعمزه متعلق بوتون اشعارى حاوى وصوك درجه مصحح بير نسخه‌يه مالك بولونيوردم . (١) آرادن بونجه زمانلر كچديكى حالده وقت مرهونى داها يكى حلول ايتمش اوله‌جق كه نشرينه آنجاق شيمدى موفق اوله‌بيليورم . شو تشبثمه‌ده كرميان اوغوللرندن وسلطان ولد حضرتلرينك كريمه‌لرى (مطهره سلطان)سلاله‌سندن مطبعهٔ عامره مديرى ظريف بك افندى حضرتلرينك ميل وشوقى

---

(١) شيمدى‌يه قادار مستشرقلردن اك عالم توركجى موسيو (رادلوف) يالكيز (رباب نامه) توركجه‌لرينى كمال اعتنا ايله وايضاحات كافيه ايله طبع ايتمشدر. كرك حضرت مولانانك ، كرك سلطان ولدك توركجه شعرلرى مستشرقلر طرفندن بيرر نبذه‌سى نشر اولونوب هيچ بيرى بويله احاطه‌لى اوله‌رق كاملاً جمع ايده‌مه‌مشدى . بير مستشرق‌ده مثنوىٔ شريفده‌كى توركجه كلمه‌لرى جمع ايتمشدر وقتيله منظور عاجزانم اولمشدى .

و . آ . رادلوف کبی تورکیات علماسی بوخصوصده بویوك براهتمامله جدی تدقیقاتده بولندقلری واستانبول لهجه‌سیله قپچاق لهجه‌سنك منشألری برایدوکنی قسماً اثبات ایتمش اولدقلری معلومدر . (سلطان ولد) ك بوشعرلری مسئله‌سنك انکشافنه یاردیم‌ایده‌جکی، بومجموعه‌نك بزه واصل اولان قسمنك مطالعه‌سندن آکلاشیلمشدر .

اجنبیلر الینه کچمه‌دن بوکونه قادار محافظه اولونمش بو شعرلر ، موضوعندن قطع نظر ، کنج تورکیاتجی علمالره ودارالفنونك ادبیات فاکولته‌سی طلبه‌لری ایچون بر منبع تتبع تشکیل ایده‌جکی‌ده شبهه‌دن وارسته‌در .

بناءً علیه بو مجموعهٔ اشعارك وکالت جلیله حسابنه طبع اولونماسی ومرتبنه‌ده مکافات نقدیه اعطاسی عرض اولونور افندم .

فی ۱۲ مایس سنه ۱۳٤۱

تألیف وترجمه هیئتی اعضاسندن
ذاکر قادری

(دیوان ترکی سلطان ولد) معارف وكالت جليله‌سی تألیف و ترجمه هیئتجه برنجی درجه اثرلر عدادنده قبول اولونوب مکتب طلبه‌لری ایچون سزاوار تتبع اولدیغی بیلدیرلمش و مظهر مکافات اولمشدر .

تألیف و ترجمه اعضای کرامندن استاد محقق (ذاکر قادری) بك افندینك راپورلری قیمتدار تدقیقات علمیه‌یی حاوی اولدیغندن درج ایدلمشدر :

صورتی

برای تدقیق بنده‌لرینه حواله اولونمش محترم محمد بهاءالدین ولد چلبی افندی طرفندن طوپلانمش (دیوان ترکی سیدنا حضرت سلطان ولد) [١] نام اثر طرفمدن تدقیق ایدیلمشدر.

اثر اسمندن آکلاشیلدیغنه کوره سلطان ولد حضرتلرینك مجموعهٔ اشعارندن عبارتدر. بو شعرلر محترم محمد بهاءالدین ولد چلبی افندی طرفندن تحشیه و تشریح ایدیلمش وحرکه‌له‌نمشدر .

سلچوقیلر دورندن بزه پك آز تورکجه شعرلر انتقال ایتدیکندن (سلطان ولد) ك بوشعرلری لسانیات نقطهٔ نظرندن پك بویوك براهمیتی حائزدر . اودورك لسانی‌اوکرەنمك و اونی دیکر تورك لهجه‌لریله بالخاصه محمد بهاء الدین افندینك تحکیه طرزنده بیان بیوردقلری کبی سلچوقیلرك قاپچاق لهجه‌سیله قونوشدقلرینی و استانبول لهجه‌سنك اصلی قاپچاق لهجه‌سی اولدیغنی اثبات ایتمك ایچون بو خصوصده ألده ایدیلان وثیقه‌لرك برینی تشکیل ایده‌جکدر .

[١] دیوان شریفك آدی وقتیله بویله یازلمش ایدیسه‌ده ناظمنه صوك درجه‌ده حرمتله برابر سویلنمسی قولای اولمق ایچون بونی قیصالده‌رق (دیوان ترکی سلطان ولد) دیمه‌یی مناسب کوردم . بونك یرینه (سلطان ولدك تورکجه دیوانی) دیمك تورکجه‌مزه دها اویغون ایسه‌ده ایلرودن برو دیوان آدلری الکچوق فارسی قاعده‌سیله ترکیب اضافی شکلنده سویلنمکده ، یازلمقده اولدیغندن عبد عاجز دخی دیلزده یکیلکی سومکله برابر او ایشله‌ك یولدن چیقمق ، چیغیر آچمق ایستمدم . (المصحح)

ترکیه جمهوریتی
معارف وکالتی نشریاتندن

دیوان ترکیٔ سلطان ولد (قدس سره)

جامعی ومحشیسی :

قسطمونی مبعوثی ولد چلبی

مصححی :

کلیسلی معلم رفعت

برنجی طبعی

استانبول — مطبعهٔ عامره
١٣٤١

کیه جمهوریتی
اف وکالتی نشریاتندن

دیوان ترکئ سلطان ولد (قدس سره)

جامعی ومحشیسی :
قسطمونی مبعوثی ولد چلبی

مصححی :
کلیسلی معلم رفعت

برنجی طبعی

استانبول — مطبعهٔ عامره
١٣٤١